

Sigrud Undset

Fortællingen om Viga-Ljot og Vigdis

bokselskap.no
Oslo 2020

bokselskap.no, Oslo 2020

Sigrud Undset: *Fortællingen om Viga-Ljot og Vigdis*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1909 (København/Aschehoug). Digitaliseringen er basert på fil mottatt fra Nasjonalbiblioteket (nb.no).

ISBN: 978-82-8319-561-3 (digital, bokselskap.no),

978-82-8319-562-0 (epub), 978-82-8319-563-7 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

I.

Veterlide Glumssøn hed en mand fra Østfjordene paa Island. Han for ofte i købmandsfærd om sommeren.

Hans søstersøn hed Ljot. Han var søn til Gissur Hauksøn paa Skomedal, som blev dræbt, mens Ljot var barn. Veterlide førte eftermaalet efter Gissur med stor hæder; men det skal ikke berettes om her. Ljots mor hed Steinvor; hun døde tidlig. Ljot blev fostret op hos Torbjørn Haalegg paa Eyre; siden bodde han hos Veterlide, som elsket ham som sin egen søn.

Ljot blev tidlig voksen; fra han var femten aar, fór han i viking med Torbjørns sønner og fik snart godt lov for tapperhed og vaabendjervhed. Han blev regnet for en evnerig kar og et høvdingsemne; trofast og ordholdende, men faamælt og sen til at slutte venskab med folk; han holdt sig mest alene for sig selv. For nogen sagers skyld, som hellerikke her skal fortælles, blev han kaldt Viga-Ljot.

[2] En sommer, da Ljot var tyve aar, fulgte han med Veterlide til Norge. De eiet sammen en byrding, et ypperligt, havgaaende skib; Ljot eiet en tredjepart i fartøiet.

II.

Veterlide havde slegt paa Romerike, som han agtet at gjeste; desuden vilde han købe hustømmer i Norge. Det var langt ud paa sommeren, da de seilte ind i Folden.

De rodde byrdingen op mellem øerne, der elven Frysja falder i fjorden, ti det var vindstille og havde regnet hele den dag; men nu mod kvælden letnet skodden og drev op under aaserne. Veterlide og Ljot stod i forrummet og saa indover bygden. Der var tyk skog dengang; opmed elven laa der gaarder, men ikke mange, og faa var store.

Udfor elveoset laa nogen smaa fiskerbaader for anker og vippet; mændene saa efter det store skib, som kom sigende i skodden mellem øerne. Veterlide ropte til dem og spurgte, hvor de var fra. Da fiskerne skjønte, det var fredelige farmænd, svarte de, de var leilændinger hos Gunnar paa Vadin, den største gaard her med elven. Veterlide spurgte, om fiskerne vilde vise dem vei did ikvæld, og det lovet de. Siden rodde islændingerne skibet op over elven, saa langt de kunde fare, og en af fiskerne fulgte dem til Vadin.

[3] Det var mørkt, da de kom frem. De fandt Gunnar i stuen; han sad i høisædet. Gunnar var en stor og vakker mand med langt graat haar og skjeg, som dækket bringen helt. Ved aaren sad to kvinder; den ene spandt ved ildskjæret; hun var ikke saa ung og mørkt klædt, men lys og vakker i ansigtet. Den anden var en ganske ung mø, som sad med hænderne i fanget og gjorde intet.

Veterlide gik frem og hilste bonden, og inden han havde halvtalt sit ærinde, stod Gunnar op og bød ham velkommen, ham og hans folk, og han bad kvinderne bære frem mad og drikke.

De reiste sig da op, og den ældste fik travelt; hun ropte paa tjenestekvinderne og syslet ud og ind, men den yngste stod ved ilden og saa paa de fremmede. Og de saa nu ved lyset, at hun var meget fager, stor og velskabt, smal i midjen, med høit og velsiddende bryst; hun havde store og graa øine, og haaret naadde hende nedenfor knæet; det var gult, blankt og tykt, men ikke meget lyst, og hendes hænder var store, men hvide og ringsmykte. Hun bar en klædning af rustrød uld, rigt udsydd og smykket; hun havde guldbaand om haaret og mange smykker og ringe, mere end kvinder pleier bruge til hverdags.

Den anden kvinde kom nu ind med et stort mjødhorn, som hun gav den unge i hænderne, sigende:

«Dig sømmer det at byde velkommen i gaarden, Vigdis.»

[4] Hun, som var kaldt Vigdis, tog da hornet og gik langs bænken og bød, først til Veterlide og siden til alle mændene. Og sidst saa hun Ljot.

Ti Ljot havde først sat sig nederst paa bænken nær døren, men siden var han gaat frem til ilden, for han var vaad. Og han holdt kappen op om sig med den ene haand; men hans sorte haar laa ned over panden, saa Vigdis saa af hans ansigt lidet mere end øinene, som var mørkeblaa og laa dybt i hodet.

Da møen rakte ham hornet, slap han kappen ned, og mens han drak, saa han paa hende over karrets rand; det syntes da, som hun ikke likte hans stirren, ti hun talte ikke til ham, men tog hornet, som han gav hende, vendte sig og gik bort til pallen og satte sig der.

Ljot tog sæde, saa han kunde se Vigdis. Om en stund gløttet hun bort og mødte hans blik; da saa hun tilside og blev rød. Men straks efter saa hun atter paa ham, og nu stirret hun tilbage, til han tog øinene til sig.

Der blev nu baaret frem et maaltid saa rigt, at det tyktes mest lig et gjestebud. Og Gunnar vilde sende sine huskarle til stranden og hente skibsfolkene; han siger, hans mænd kan holde vagt ved skibet denne nat.

Veterlide takker; men inden han har udtalt, siger Ljot til sin frænde:

«Kvælden er alt leden saa langt; vore folk kan vel være ved skibet denne nat, saa vi ikke umager bondens karle.»

[5] Da ler Vigdis og siger:

«Denne islænding er vist meget ræd for sit gods.»

Gunnar satte hende irette, men uden vrede; han sa:

«Det er vel betænkt af islændingen, at han vil spare vore husfolk; men de gjør ikke veien lang, og de trænger nok husly og ferskmad, de karer, som har rodd idag i ruskeveiret. Men det lader ilde, datter, at svare gjest i stuen slig.»

Ljot lo og svarte:

«Ikke var det vist ilde ment – og saa ung møs tale veies ikke nøie.»

Ogsaa den anden kvinde talte til Vigdis, men ganske sagte, og Vigdis gav ikke agt derpaa, men smilte lidt, som hun sad. – Gunnar sendte nu folk til stranden, og de andre aad og drak.

Talen faldt paa det graa og tunge veir, der havde været den sidste tid og som ogsaa havde været bonden til stort uheld, ti kornet stod færdig til at skjæres. Gunnar sa: «I min ungdom fór jeg selv ude om sommeren, og værst af alt veir likte jeg sligt med regn og skodde og vindstille.»

Ljot svarte da og kvad:

Sandt du sagde,
gjestmilde Gunnar!
Kvælden var graa,
Rans døtre døset,
lidet lystig
med dem at lege.
Vænt er at hvile

hos venlig bonde.

[6] Guldsmykte diser
duget bordet;
vænere ingen
jeg saa i verden.
Helst hos hende
den fensal-fagre
sad jeg ikvæld
og skjemtord skiftet.

Det sidste sa han sagtere, og Gunnar, som alt var noget drukken, agtet ikke derpaa; men Veterlide merket det vel, og han begyndte straks at tale med Gunnar om hans færder. Snart efter gik Vigdis med kvinderne til sit bur.

Siden, da mændene var gaat til ro, sa Veterlide til Ljot, som laa sammen med ham i en lukket seng:

«Ikke skjønner jeg din adfærd, frænde, det ser ikke vel ud, at Gunnar tar gjestfrit imod os, og saa lager du viser til hans datter den første kvæld.»

Ljot svarte ikke, og Veterlide sa da:

«Aldrig før har jeg merket, du var nogen kvindekjær mand – men jeg saa ikke, du havde dine øine fra Vigdis i aften. Vi har ikke været saa længe paa sjøen, at du skulde bli hodegal af at se en kvinde.»

Ljot svarte endda ikke, men vendte sig fra ham og lod, som han sov.

III.

Dagen efter, som de havde faat dugur, red Gunnar og Veterlide til stranden; men Ljot la sig i bænken og sa, han var træt. Dog stod han op, saasnart de andre var af gaarden kommet, ti han havde i hu, at han vilde finde Vigdis og tale med hende.

Ljot var da klædt i sine reiseklær, ti hans tøj laa i skibet. Saa han bar en sid, mørk hættekappe, men den var spændt i brystet med en dyrebar, forgyldt hægte. Under kappen havde han en sort kufte, udsydd med sølv og blaat efter alle sømmer, ti Ljot var meget pragtelskende. Derfor havde han gode ringer om armer og hænder, og han kunde vel lade sig se: han var stor paa veksten, hærdebred, smal i midjen som en kvinde, velskabt af lemmer. Hans ansigtstræk var vakre og smale; kun var han mørk af let og med stor og fremstaaende, bleg mund. Han havde blaa øine og langt, sodbrunt haar med et silkebaand omkring.

Det var sol og vakkert veir den dag, og da Ljot kom ud paa tunet, saa han Vigdis gaa i engen nord for husene. Han gik fort efter hende og naadde hende igjen i skogbrynet; da bød han hende velmødt og spurgte, om hun havde ærinde noget sted. Vigdis svarte, hun havde ikke andet ærinde, end hun vilde gaa i bærsbogen og spise bær.

«Da skal jeg slaa følge,» sa Ljot, «det er utrygt for dig at gaa alene; jeg har hørt, bjørnen gaar gjerne i bærsbogen.»

Jeg kunde jo tat min skosvend med, hvis jeg var ræd,» svarte Vigdis, «–og uvæbnet er jeg hellerikke.» Dermed viste hun ham en stor kniv, hun bar i beltet. Der var viklet forgyldt jerntraad om skaftet, men paa bladet stod der skrevet runetegne.

Ljot tog den i haanden, saa paa den og sa:

«Det var en underlig kniv, og den er vist meget gammel; hvor fik du den?»

«Den har været i min slegt altid,» siger Vigdis, «de fortæller, mine frændekoner var gydjer ved horget heroppe i lunden; men det er lang tid siden; ingen ved meget om det. Vore træller slagter haner og sauer der; men min far tror bare paa sin egen magt og styrke, og min farfar havde heller ingen anden tro, har jeg hørt.»

«Det er saa som jeg,» siger Ljot og ler. «Men ellers er jeg da blit kristendøbt ⁱⁱⁱ engang.»

«Det er en underlig tro,» svarte Vigdis. «Han kan vel ikke være stort til hjælp, Hvidekrist, for jeg har hørt, han kunde ikke fri sig selv, men blev dræbt af sine uvenner i Blaaland.»

«Jeg ved ikke saa nøie,» sa Ljot, «og meget tror jeg ikke paa han magter. Men det kom slig, at der var en renlevnedsmand syd i Danmark, som hjalp mig og lægte et stygt og raaddent saar, jeg havde faat i

læggen; han vilde ingen anden løn ta, og saa lod jeg mig døbe for ikke at være ham imod.»

«Ja du har vel faret vidt omkring,» siger Vigdis, «–men hvordan gaar det til, at du ikke red med din frænde og ser, at de berger iland fra skibet? Noget har du vel ombord, som du [9] har vundet, eller hvorfor kalder de dig Viga-Ljot?»

«Aa jeg har da vundet noget, og det er godt nok,» siger han, «men jeg syntes altid, det jeg agtet mig at vinde, var bedre endda.»

«Det er vel trolig,» svarer Vigdis. «De siger, islænderne er griske paa gods og ødsle paa ord.»

Ljot siger:

«Jeg har aldrig hørt andet, end at hver mand gjerne raader for gods. Men gjerrig har da ingen kaldt mig før du.»

Vigdis lo da og sa:

«Saa ung møs tale veies ikke saa nøie.»

«Jeg tror næsten du har lagt mig for had, Vigdis,» mælte Ljot. «Du gav mig ikke blide øine, nu da vi mødtes.»

«Det er heller ikke skik her i bygden,» svarte hun, «at se for meget paa fremmede folk.»

Da lo Ljot og svarte:

«Du har vist ikke lagt guldbaand om haaret, Vigdis, for at gemme dig bag dine trælkvinder.»

«Hvorfor skulde jeg ikke bære guld, naar far min gir mig,» sa Vigdis.

Og nu var de kommet til horget. Det var paa en løkke, og skogen stod tæt omkring; rundt om haugen var der reist stene i en ring og midt paa var blotstenen; men mange af stenene var væltet, og udover hele lysningen og op paa horget vokste der smaa eketrær og bjerk og rogn. Mellem røserne stod mange høie røde blomsterdusker, [10] og nogen var gaat i frø, saa vinden drev hvidt dun af dem; det fløi i deres klær og satte sig i haaret, og Vigdis rystet sin kjole og sit haar, som de gik der.

Ljot sa til Vigdis, mens de spiste bær:

«Min morbror har tænkt at be Gunnar ta os i kost, mens vi ser os om efter tømmer her. Men du ser kanske gjerne, vi farer saa fort, som vi kom. For jeg tror, du liker os ikke?»

«Min far faar raade selv, hvadfor folk han tar ind paa gaarden,» svarte Vigdis. «Han har aldrig brugt at spørge mig. Men han lar mig raade selv med mit.»

«Jeg kan tænke det,» sa Ljot og lo. «Du er vist en stridig og stivsindet mø.»

«De siger saa,» svarte hun. «Men du synes mig en fri og dristig svend.»

«Ja det har jeg ord for,» sa Ljot. «Men er det nu saa, at vi to er ikke uvenner?»

«Det ser ikke saa ud,» svarte Vigdis. Og nu satte de sig paa en sten og spiste sødbregnerod, som Vigdis havde gravet op. Men da de stod op, glemte Vigdis gydjekniven. Ljot tog den, da hun ikke saa det, og gjemte den i barmen. Derefter gik de hjem, og de talte skjemtsomt sammen og var vel forligte.

IV.

Veterlide købte tømmer af Gunnar. Gunnar vilde ikke ta islænderne i kost, men han bad ^[11] dem bli, saa længe de lystet, og naar Veterlide talte om, at de fik reise videre, mente Gunnar, dermed havde det ikke hast. Det tænkte Ljot ogsaa ved sig selv, og han søgte samtale med Vigdis, saa tit han kunde.

Derom talte Veterlide med ham, en dag de var alene. Ljot mælte da:

«Helst vilde¹² jeg fæste Vigdis til kone; jeg har ikke fundet nogen, jeg skulde like bedre at leve med. Vænere er hun end de fleste kvinder, jeg har seet, og storsindet og kvik i talen sin – og rigere gifte kan jeg neppe finde, siden hun er Gunnars eneste barn. Og det tror jeg, at Gunnar liker mig.»

«Endda kan det være usikkert, om han har lyst til handelen,» sa Veterlide, «hvis du vil føre hende saa langt hjemmefra. Men er det saa, at Vigdis har sat sin hu til dig, tænker jeg, det har mest at sige, ti denne mø vil visselig raade selv for sit giftermaal. Og du kjender vel hendes sindelag mod dig, ti dere har været meget sammen.»

Ljot blev da tankefuld og sa om en stund:

«Kvindesind er ei let at raade. Ofte har jeg tænkt, hun liker mig vel; men hun er snar til vrede – og svig kan være i sød tale.»

«Lidet tror jeg, der er svig i Vigdis,» svarte Veterlide, «men møen er ung, og kanhænde hun nødig bøier sin hu for en husbond. Ti hun synes mig meget selvraadig. Det er mit raad, at du fremmer denne sag med sømmelig langsomhed ^[12] og lempe. Nu vil vi fare nordpaa og se til vore frænder, og da vil det vise sig, naar vi kommer tilbage, hvad slags sind hun har mod dig: hun vil ta vel mod dig, om hun har længtes.»

«Herfra farer jeg ikke,» sa Ljot, «før jeg ved, hvad det blir til med denne handel.»

V.

Samme kvæld søgte Ljot Vigdis i hendes bur, som hun sad i bænken og sydde. Hun var da klædt i en blaa, rigt udsydd dragt, og hendes gule haar hang løst om hende og skinnet i den store ild, som brandt paa aaren. Da hun saa ham, la hun bort sin søm og stod op for at gaa ham tilmøde; men Ljot gik hastig bort og satte sig hos hende paa hyndet. Vigdis sa da:

«Hvad volder det, at du saa djervt søger mig i mit bur nu paa kvælden, som min far ikke er hjemme?»

«Jeg har lidet seet dig i disse dage,» mælte Ljot, «og der er meget, som det kunde lyste mig at skifte ord om med dig.»

«Dog har vi talt sammen hver dag,» svarte Vigdis igjen.

«Jeg har meget usagt endda, Vigdis, og derom vilde jeg helst tale ene med dig. Det sa Veterlide idag, at jeg maatte vel kjende dit sind, om du liker mig. Tit syntes jeg, det lod som du undte mig vel, men ofte var du saa underlig ^[13] i dine ord, og ofte saa snar til at harmes paa mig, at jeg tænkte næsten, du bar lønlig nag til mig.»

«Hvorfor skulde jeg ha nag til dig,» sa Vigdis. Og nu sad hun og tidde en stund og saa ikke paa Ljot. Derefter mælte hun:

«Underlig er det, at du siger mig dette. Ti jeg syntes ofte, naar vi sad sammen, at du var hastig tilsinds, og mangen gang vidste jeg aldrig, hvorfor vi blev uvenner, eller om du spottet mig. Her har jeg siddet alle mine dage i skogen, og faa folk farer der gjennem denne bygd; men du har færdes vidt omkring og seet meget. Usandt er det ikke, at ofte var jeg harm paa dig.»

«Jeg er uvant med at tale til kvinder,» sa Ljot langsomt. «Men ingen har jeg truffet, jeg hellere var sammen med end dig. Og ingen anden jeg gad leve med.»

Nu svarte Vigdis intet, og da fór han fort:

«Er det dig tilpas, da vil jeg fri til dig hos Gunnar og fæste dig til kone.»

Endda sa Vigdis intet, men Ljot la hænderne om hendes hals og kysset hende paa munden. Og siden møen ikke flyttet sig, drog han hende nærmere og tog hende paa fanget. Da brast hun i graat, gik fra ham og bort til aaren; der satte hun sig paa krakken, og alt hendes haar faldt ned om hende som et slør, som ilden skinnet paa; Ljot tænkte, at fagrere syn havde ingen mand seet. Han gik efter hende og stod med haanden om ljorestangen og saa paa; da sa han: ^[14] «Ilde er det, hvis jeg volder dig graat, min fagre. Men svar mig nu paa det, jeg har spurgt om.»

«Und mig lidt tid,» bad Vigdis. «Far til dine frænder op i landet, som din agt var, og naar du kommer

tilbage hid, som dit skib ligger, skal jeg svare dig. Det tror jeg næsten, at jeg helst vilde, du skulde faa det, som du ønsker det; men det er saa langt at reise fra far min og la ham være alene. Ogsaa tykkes mig, at dette er kommet meget brat.»

«Ikke saa brat endda,» siger Ljot. «Tre uger har jeg alt været her. Jeg ved ikke, hvadfor vætter der raader menneskenes lod; men vor har nornerne tvundet tæt sammen, det har jeg vidst alt siden hin dag, vi taltes ved paa horget.»

«Nu ser jeg paa dig, at nu er du alt vred,» siger Vigdis. «Ung er jeg, og det er tidlig for mig at tænke paa giftermaal.»

Ljot vendte sig da og vilde gaa. «Vi kan da være gamle nok – men nu ser jeg, at du ved ikke, hvad du vil.»

Vigdis reiste sig op, gik efter ham og sa:

«Vent dog den stund, som jeg ber dig; helst vilde jeg, du skulde ikke be mig forgjæves. Men endda synes jeg, jeg kjender dig lidet, og du vil føre mig langt fra alt, som mit er.»

Og nu la hun armene om hans hals og kysset ham. Men derefter skjøv hun ham ud af døren og bad ham gaa.

VI.

[15] Vigdis holdt sig i sit bur i to dage efter dette, som her er rørt om. Da hændte sig, at der kom gjest til gaards, Kaare af Grefsin.

Denne Kaare var netop hjemkommen nord fra Trondhjem, og meget havde han at fortælle om jarlen, Haakon paa Lade, som just da var blit dræbt af Kark træl, og om kong Olav. Vigdis gik til stuen om kvælden; hun satte sig hos Kaare, og de to talte venlig sammen.

Kaare var meget ung, lyslet, stor og vakker. Ljot likte ilde, at Vigdis sad og drak med ham. Det sa han til Vigdis, engang han stod nær hende:

«Du ved godt nok, hvad du synes om Kaare af Grefsin.»

«Det er sandt sagt,» svarte Vigdis. «Kaare og jeg er fostret op sammen, og stor glæde er det at se ham igjen.»

Men Ljot saa vredt til Kaare efter dette, og alt hvad Kaare talte om den kvæld, og alt han roste, saa vidste straks Ljot det, som var endda mer at prise. Tilsidst faldt talen paa hester, og Kaare roste da sin hingst; den hed Sløngve; Gunnar havde født den op og givet den til Kaare i venskabs gave.

Ljot svarte, han havde seet den, ti de havde just i de dage hentet hestene hjem fra skogen for at nytte dem nu i høstens tid. Og han mente, at den hingst, han havde kjøbt af Arnesønnerne [16] paa Grimelundar, var dog bedre; den hed Aarvak, og bedre dyr, sa Ljot, trodde han ikke havde været seet der i bygden.

«Fager nok at se paa,» mente da en gammel mand, der sad nær ved Ljot; «men Kaares hingst drev den da af legen baade ifjor og iaar. Men lidet godt ved du,» sa han til Ljot, «som roser her paa gaarden noget, som er kommet fra Arnesønnerne.»

«Hvi saa?» spurgte Ljot gamlingen.

«Her har været stort uvenskab mellem Vadin og Grimelundar, siden Eyolv Arnesøn fridde til Vigdis og blev afvist,» svarte denne.

«Om den sag har jeg aldrig hørt ymte,» mælte da Ljot, og den gamle sa:

«Gunnar vilde nok endda ta Eyolv til maag, men de siger saa, at Vigdis vilde ikke. Undres derpaa kan ingen, ti mangan styg sag er spurgt om Arnesønnerne, og saa mener folk, at der har været venskab mellem hende og Kaare, fra de var barn. Men Arnesønnerne har tit truet Gunnar siden; dog vogter de sig tænkelig; gammel er Gunnar nu, men endda ikke tandløs.»

Ljot svarte ikke mere, men sad tankefuld og vogtet paa Vigdis og Kaare. Om en stund gik han bort til

Kaare og sa:

«Nu har her været talt saa meget ikvæld; tykkes ikke ogsaa dig, det kunde være gammen, om vi prøvet vore hingster sammen, saa hver mand fik kjende, hvilken monne være den første?» [17] «Gjerne det,» svarte Kaare og lo; «menⁿ³ det trænges neppe, siden den sag er vitterlig for alle her i bygden.»

Vigdis tog nu tilorde:

«Du skal ikke fordærve den dyre hest, du har kjøbt; den kan jo være god nok, om en anden er bedre.»

Da svarte Ljot i stor vrede:

«Jeg er ikke saa ræd for at vove min eiendom, som du tror – og lad nu Kaare vise os, hvad hans hest duer i et skeid. Lad os drive hestene sammen imorgen, og ikke skal Aarvak føres til Island af mig, hvis han ikke vinder.»

«Eyolv tar den neppe tilbage,» sa Vigdis og lo.

«Derom skal jeg ikke spørge ham,» mælte Ljot. «Da skal jeg dræbe hesten.»

Og nu strøg han en guldring af sin arm og slængte den ind i ilden, som brandt paa gulvet, mens han ropte:

«Du skal ikke spotte mig, Vigdis, at jeg er for ræd for mit gods.»

Men Vigdis bøiet sig frem og tog ind i ilden, rakte ringen til Ljot og sa:

«Det er ikke bedre at fare som en uvittig daare.»

Da tog Ljot ringen og slængte den bort i trællenes flok ved døren; han bød den ha ringen, som tog den. Der blev stor larm mellem trællene; en slog i gulvet hin, som først fik tag i ringen, og det saa ligest ud til, at gæstebudet [18] skulde ende i stor usømme. Veterlide sprang ind paa sin frænde, tog ham i armen og satte ham haardt irette, men Ljot lo bare. Og i al den strid, som nu yppedes, blev det tilsidst aftalt, at Kaare og Ljot skulde la sine hester mødes den næste dag.

VII.

Der kom sammen folk fra hele bygden for at se paa hestekampen; der var ogsaa flere kvinder. Stedet, som hestene skulde mødes, var en vold nær ved Vadin.

Ljot kom før Kaare; han leiet sin hingst og bar hestestav i venstre haand. Han var væbnet med sakssværd og hjelm; han havde en prægtig guldsydd skarlagenskaabe over skuldrene; den la han paa en sten; under den bar han en kort, rød trøie. Arnesønnerne var der; de hilste paa Ljot og haandtoges.

Hingsten var sort og vakker at se paa, lovende mente folk den var; den skreg og knegget mod de andre hester, som stod bundet omkring pladsen.

Det varte en stund, før Kaare kom, og Arnesønnerne fór med fantord, at han angret vel, han havde tat op dette, og Ljot lo med dem.

Da kom Kaare, og Gunnar og Vigdis fulgte med ham. Kaare var fuldt væbnet og brynjeklædt; han bar en bjørnefell over skuldrene og havde spyd i haanden foruden hestestaven. ^[19] Straks Aarvak saa den anden hingst, kjendte han den og mindedes vel deres møde i skogen, for han sled sig unna Ljots haand, snudde og vilde fly ud af ringen. Der blev da latter paa folk omkring, men Ljot løb efter hesten, tog den i manet med venstre haand og slog den med hestestaven over lænd og boger; han var blodrød i ansigtet. Og nu drev han hesten haardt frem.

Sløngve fik straks den anden under sig, slog med fremhoverne og bed, saa hin gav sig ilde, og igjen vilde den rømme. Da rev Ljot sit sværd ud af beltet og hug efter Aarvak, men gled paa græsvolden og rispet med sværdet bugskindet paa Sløngve. Men derved kom han ind under hestene; det saa stygt ud. Da skreg Vigdis høit, at folk skulde skille hingstene, og Kaare løb frem og drev til sin med spydskaftet, saa den reiste sig helt paa bagbenene et øieblik og slap Aarvak; da kom denne løs, snudde og rendte paa skogen, blodig og stygt medfaret. Men paa Sløngve tyttet tarmene ud af det saar, som Ljot havde givet den.

Kaare sa nu, mens han rakte Ljot haanden for at hjælpe ham op, – ti Ljot var blit traadt i hodet, saa blodet randt ham i øinene:

«Det har jeg aldrig seet, at nogen mand bar sig slig i en hestekamp; du skal bøde mig hesten.»

«Her har du bod,» svarte Ljot og sparket op muld med foden, «du skræmte hesten med den bjørnefell, du gaar i som et skogtroll.»

^[20] «Os skræmmer du ikke, Viga-Ljot,» sa Kaare, «om du har dræbt nogen folk ude paa Island,» – og nu vendte han spydet i haanden, saa odden pegte mod Ljot.

Ljot havde sværdet i haanden, og han hugget spydstagen tvers over og ramte Kaare i armen, men ikke

meget; Kaare kastet da spydstumpen, drog sit sværd og satte ind paa Ljot, men Ljot segnet bagover i det samme i uvet, og blodet randt ud af hans mund; hestene havde sparket ham haardt.

Nu kom Veterlide til, tog Kaare i akslen og talte til ham; han siger, han vil bøde hesten og saaret og gi Kaare selvdømme.

«Jeg vil ikke ta mod bøder af dig, islænding,» svarer Kaare, «jeg ser vel, at din frænde der vil mig tillivs.»

«Jeg vil ikke, vi skal komme i strid med Gunnars venner,» svarer Veterlide, «andet har han forskyldt af os.» Og nu tog han Kaare til en side og snakket med ham.

Men Gunnar havde tat sit spyd og rendt det gjennem bringen paa Sløngve.

Koll og Eyolv Arnesønner løftet Ljot op, og han kom til samling om en stund. Da var Kaare gaat bort med Veterlide. Ljot tørket blodet af sit ansigt og saa om sig efter Vigdis. Hun sad paa huk hos den dræbte hest og klappet den; hun graat meget.

Ljot gik hen til hende, lo og spurgte:

[21] «Hvad siger du nu om dette hestemøde, Vigdis?»

Vigdis graat endda mere og sa:

«Jeg vil ikke snakke med dig.»

«Er du ræd, det skal gaa Kaare af Grefsin, som det gik hesten hans,» mælte Ljot.

«Det er ikke Kaare, som har faat skam idag,» sa Vigdis. Hun drog manet bort fra hestehodet og strøg over mulen, «men nu vil jeg ikke snakke med dig.» Hun stod op, gik graatende til sin far og fulgtes bort med ham.

Arnesønnerne kom hen til Ljot og bød ham følge med dem hjem.

«Det kan jeg ikke,» svarte Ljot. «Ikke gaar det an, at jeg bryder venskabet med Gunnar slig.»

«Det spørges,» siger Eyolv, «om ikke Gunnar er mere ræd for at miste venskabet med maagen sin.»

«Hvem kalder du saa?» mæler Ljot.

«Det faar vel bli Kaare,» tar Koll nu ordet, «endda er det jo ikke sikkert, at han vil kjøbe hende, siden hun alt har givet ham viljen hans.»

«Nu lyver du nok,» sa Ljot.

«Jeg sa saa, jeg og,» svarte Eyolv, «da vor gjæter kom og meldte os, at han havde seet Kaare ride over elven ivaar og mødes med Vigdis i lunden; da saa han, at Kaare laa hos hende.»

«Han løi nok godt, gjæteren din,» svarte Ljot igjen, vendte sig og vilde gaa. Men Eyolv spurgte dem,

som stod lidt bort: «Hvorhen gik Kaare af Grefsin, Viga-Ljot vil snakke med ham.» [22] «Aa han gik til Vadin med hin anden islænding,» svartes der.

Ljot stod en stund og saa op mod gaarden. Han var styg, ligbleg og blodgrimet i ansigtet. Lidt efter vendte han sig; da holdt han paa at falde overende. Arnesønnerne tog ham under skuldrene; hjalp ham op paa en hest, og han red nu vestover med dem til Grimelundar.

VIII.

Veterlide likte bare maadelig, at Ljot havde givet sig til paa Grimelundar; han red did nogen dage efter og fandt sin frænde liggende syg i loftet.

«Nu har jeg forligt Kaare,» sa Veterlide, «og det er min bøn, at du ikke bryder freden med ham.»

Ljot svarte ikke paa dette, men spurgte om en stund:

«Hvad siger de om sagen paa Vadin?» «Ikke stort,» svarte Veterlide, «som ventelig er, af Gunnar, ti han er en høisindet mand, og lidet lystig var det vist for mig at høre, hvad han mener om din adfærd.»

Ljot laa nu en stund og nappet haarene af fellen; saa fortalte han Veterlide, hvad Arnesønnerne siger, deres sauegjæter har seet.

«Megen magt ligger der paa det, Eyolvs sauegjæter siger – om saa alle sauerne hans siger ^[23] det samme,» mælte Veterlide. «Det er skinsyge kjærringers skik at fare med slig snak; ilde er det, frænde, at du gir dig i lag med slige karer.»

«Du kan jo friste, hvordan Gunnar er tilsinds mod mig i den sag, du ved nok,» sa Ljot om en stund.

«Det er ilde at spørge om sligt, naar du ligger her,» svarte Veterlide. «Helst vilde jeg, du fulgte tilbage til Vadin med mig nu.»

«Jeg har værk i ryggen,» sa Ljot, «jeg duer ikke til at ride.»

«Kunde du ride frem, kan du vel ride tilbage,» mente Veterlide, «det er ikke underlig, om du har ulyst til at fare til Vadin, ti du har vundet liden hæder med denne sag, men du faar gjøre det; det er mit raad. Arnesønnerne agter nok at faa sat uvenskab mellem dig og Gunnar; de er rædde for at gaa paa ham alene, og nu vil de skyve dig frem for sig – men lad dem sidde og spinde sin saueuld ved aaren sin alene, og bland dig ikke i deres.»

Men Ljot blev ved det, at han orket ikke ride. Arnesønnerne bad Veterlide bli der og faa mad og drikke; men han vilde ikke og red straks tilbage til Vadin.

Det gik da slig, som Veterlide havde sagt; da han talte til Gunnar om Ljot, at denne havde faat hu til Vigdis, svarte Gunnar:

«Nødig vil jeg, der skal komme uvenskab mellem os, islænding, ti om dig tænker jeg det bedste, og gjerne tror jeg, Ljot Gissursøn er ^[24] bedre end hans færd her i bygden; men jeg har ikke lyst at sende datter min over sjøen med ham og ikke til at hente min maag paa Grimelundar.»

«Derpaa kan ingen undres,» svarte Veterlide. Siden blev der ikke talt mere om den ting. Vigdis fik intet vide om deres samtale.

IX.

Veterlide talte flere gange med Ljot og vilde ha ham bort fra Grimelundar; men Ljot sa altid, at han var meget syg; han spyttet op blod og havde hodeværk. Han sa, han kunde ikke følge Veterlide paa Romeriksreisen, og da Veterlide nu kom tilbage og skulde fare hjem til Island, vilde Ljot bli igjen i Norge. Da vilde den anden hellerikke reise, «ti,» sa han, «blir du her hos Arnesønnerne, faar de nok lokket dig til sligt, som du har skam af.»

«Far du bare, frænde,» svarte Ljot. «Nu er jeg saa frisk, at jeg kan drage nordpaa til Romerike, og siden har jeg lyst til at søge kong Olav og træffe de folk hjemmefra, som er hos ham. – Og ikke har Arnesønnerne bedt mig om nogen hjælp, men kun vist mig venskab.»

«Lover du mig det, at du drar nordpaa?» spurgte Veterlide. Ljot lovet det, og da han var reist af bygden, drog Veterlide hjem til Island. Han skiltes fra Gunnar i stort venskab, og de ^[25] gav hinanden rige gaver; Vigdis gav han et gyldent bringesmykke og et sydlandsk speil; hun skjænket ham til afsked en udsydd, rød silkekappe.

X.

Det led nu ud paa høsten; da spurgtes det i bygden, at Viga-Ljot var kommet tilbage. Han bodde hos en bonde, der hed Torbjørn paa Hestløkken, i skogen mellem Grimelundar og Vadin; men han var noget sammen med Arnesønnerne.

En kvæld kom en liden gut til Vadin og bad om at faa Vigdis i tale. Han hed Helge og var søn til en fattigkjærring, som bodde i skogen nær gaarden. Han sa, mor hans laa syg, og Vigdis fik gjøre vel og gaa med og se, om hun kunde hjælpe konen. Vigdis svarte, at Æsa – saa hed hendes fostermor, som stod for huset paa Vadin – var bedre lægekone; der var mere gavn i, om hun gik. Men gutten blev ved sit, at moren vilde helst tale med Vigdis; hun havde noget at si hende. Vigdis tog da en kaabe over sig, og hun fulgte med Helge.

Det var mørkt, da de kom ud. De gik veien et stykke, men siden tog gutten op mod skogbrynet; han sa, det var uraad at gaa over jordet, saa vaadt var der, ti det var sidste dag i oktober maaned. Straks de kom ind i skogen, der der gik et færaak, kom en mand mod dem. Vigdis spurgte, hvem det var.

[26] «Det er mig,» svarte manden, «Ljot.»

Helge trak nu haanden til sig og vilde springe, men Vigdis holdt fast og spurgte:

«Er det denne mand, som har sendt dig ivei efter mig?»

Gutten svarte ikke, men Ljot sa:

«Jeg har gjort saa; han gik for at hente Æsa, og da bad jeg ham lage det saa, at jeg fik dig i tale, ti jeg skjønte, det nyttet lidet at søge dig paa Vadin, skulde jeg faa snakke alene med dig.»

«Det er en underlig maade, du søger mig paa,» mælte Vigdis.

«Ja jeg vidste ikke anden raad,» sa Ljot. «Jeg har gaat længe nok her omkring gaarden og ventet paa, vi skulde træffes.»

Gutten vilde nu løbe fra dem, men Vigdis holdt i hans haand; da bad Ljot:

«Lad gutten gaa; du tør vel være sammen med mig, og jeg skal følge dig hjem til husene.»

«Gaa da,» sa Vigdis til Helge, og derefter talte hun til Ljot: «Hvad ærinde har du, siden du maatte lokke mig slig tilskogs til dig?»

«Du ved vel, hvad ærinde jeg har til dig,» mælte Ljot.

Vigdis svarte ikke derpaa, og Ljot sa da:

«Nu ved jeg det, at jo længer jeg er fra dig, desmere længter jeg efter dig, og den dag kommer nok aldrig, da du gaar mig af hu.»

Vigdis begyndte at graate og svarte:

«Hvorfor har du da stelt dig slig med far min.»

[27] «Det kom saa,» siger Ljot. «De taler om her i bygden, at Kaare paa Grefsin skal ha dig.»

«Tænker du, jeg havde tat slig imod dig, den kvæld du talte med mig i mit bur,» sa Vigdis. «Men det første, du gjorde var det, at du ustelte alting for os.»

«Ja det var ilde nok,» svarte Ljot. «Men i den sag med Kaare blir det vel far din, som raader.»

«Det skal aldrig Gunnar faa til, at jeg tar anden mand, end jeg vil selv – og det har han lovet mig og,» sa Vigdis.

«Vil du ha mig da?» spurgte Ljot, og Vigdis svarte: «Ja det vil jeg, om det kan lage sig.»

«Ja nu skal det gaa underlig til, om det ikke lager sig,» sa Ljot i stor glæde og tog hende i armene. Han satte sig paa en trærod og havde hende paa fanget; da la hun armen om hans hals og kysset ham. Men siden vilde Ljot ikke slippe hende og kysset hende saa haardt, at hun blev ræd; da sa hun, hun maatte gaa hjem.

«Det er bedst, jeg følger dig nedover saa kan jeg finde din far ikvæld; jeg har hu til at faa aftalt denne sag med Gunnar bonde snart.»

«Ikke gjør det,» bad Vigdis, «du er alene, og ikke har du andet vaaben end det spydet der.»

Ljot lo og sa: «Ja tænker du ikke, jeg greier mig med det – men det skulde da være ilde, om der skal bli skiftet hug mellem Gunnar og mig.»

Vigdis tænkte sig om en stund og sa:

[28] «Jeg har hørt, der skal være mange islændinger nordpaa hos kongen; kjender du ingen af de karerne?»

«Det gjør jeg nok,» mælte Ljot. «Der er Toralv og Gissur Torbjørnssønner; de er sønner til min fosterfar.»

«Kan du ikke fare op til dem,» bad Vigdis, «hvis de vilde være dine talsmænd, saa gik det lettere med far min.»

«Du har hast med at faa jaget mig af bygden,» sa Ljot, og nu tog han hende i fanget igjen. Vigdis tog da til at graate, og hun sa:

«Jeg er ræd, det skal gaa ilde, hvis du bærer dette maalet frem alene, saa ustyrlig som du er, og nu er Gunnar sint paa dig. Det var meget bedre, du havde nogen med, som kunde støtte og raade dig lidt.»

Ljot skjøv hende fra sig, og hun begyndte at gaa nedover; hun graat hele tiden. Ljot fulgte efter hende et skridt bag. Om en stund mælte han:

«Jeg skal gjøre, som du siger, Vigdis – endda du ved, det er en lang færd nu mod vinteren. Og det er ikke sikkert, at Torbjørnssønnerne er saa fuse til at fare hid med mig. Hvad skal jeg da gjøre?»

«Ja da faar du raade,» sa Vigdis, og nu snudde hun og tog ham i haanden. De fulgtes derefter nedover mod Vadin. Ljot lovet hende nu, at han skulde reise nordover, og det næste dagen. De skiltes ved grinden, men før han gik, ^[29]sa Ljot, at han vilde træffe hende endda engang. Han tog med begge hænder alt hendes haar og svøbte det om sin nakke og hænderne:

«Du faar komme op paa horget imorgen, for jeg har ikke seet dig i al den tid, og ikvæld var det mørkt – men jeg skal være der før soleglad, – og saa mistet du en ting, sidst vi taltes ved der, og den skal du faa igjen. Jeg tog vare paa den; jeg tænkte, saa havde jeg et ærinde til dig, om det skulde komme til at trænges.»

«Det ved jeg ikke, hvad er,» sa Vigdis. Ljot lo og sa, hun skulde faa se det. Og saa skiltes de.

XI.

Da Vigdis kom ind, var det alt saa sent, at folket var gaat tilsengs. Hun gik lige til sit bur, og Æsa bar frem melk og brød til hende. Mens Vigdis aad og drak, spurgte Æsa, hvordan det stod til med Astrid.

«Du faar se op til hende imorgen,» sa Vigdis, og siden om en stund: «Jeg vandt ikke at komme saa langt ikvæld.»

«Har du gaat dig vild da?» spurgte Æsa.

«Ikke det heller,» svarte Vigdis, og hun taug nu lidt; men derefter sa hun: «Jeg traf Ljot her op i marken og snakket med ham.»

Da sa en kone, som gik der og vasket op alslags kjørrel – hun hed Torbjørg og var gift med husbondskaren paa gaarden:

[30] «Nu har jeg ikke værre hørt, gaar den her Ljot og ræker ved gaarden – da har han nok ondt isinde.»

«Aa det er vel ikke saa ilde endda,» sa Vigdis og lo.

«Vogt dig for ham du, Vigdis,» blev konen ved, og nu kom hun hen til bænken, «nu siger han vel snart, han har forlokket dig, han og.»

Æsa bad hende tie – «men ha ikke mere snak med Viga-Ljot; ingen kan vide, hvad der kan komme af slikt.»

«Jenten er da ikke barn længer, siden hun er fulde atten aar,» sa Torbjørg. «Hun faar da hellere høre det, saa hun kan vogte sig. Ilde vilde det være, hvis folk var saa dumme, at de trodde det – han har ligget her i bygden og gjort viser, som alle er om Vigdis. Og fra Ljot er den snak kommet, at Kaare har skjæmmet hende – men alle skjønner, han gjør som smaaunger har for vis; de laster det, de ikke kan naa.»

«Ikke har Ljot sagt det,» mente Æsa. «Fra Arnesønnerne er den snak kommet; det er dem som farer rundt bygden og slarver.»

Vigdis sad i bænken, og hun blev rød og bleg, mens de snakket. «Det tror jeg aldrig, at Ljot har sagt et ord om mig,» sa hun.

Da kvad Torbjørg:

«Lindt jeg legte
med lyse haaret,
da nær den væne

jeg sad i bænken.
[31] Vi to alene –
– stilt var i stuen –.
Det var den kvæld
jeg længst vil mindes.

– Men jeg har aldrig hørt, at Eyolv Arnesøn var skald,» sa hun.

Vigdis svarte ikke noget; da blev Torbjørg ved:

«Store fugle
sad stilt i skogen
– sent det var
paa somren ledet –
Røde bær hun
bød mig af haanden.
Legen var bedre
end fugl at veide.»

«Nu gidder jeg ikke høre flere viser ikvæld,» mælte Vigdis. Hun gik og la sig. Æsa delte seng med hende; hun merket nok, at Vigdis sov ikke stort den nat; men Vigdis laa stille og sa intet.

Dagen efter gik Vigdis ind for Gunnar og satte sig hos ham. Hun spurgte da:

«Hvad svar vilde du gi Ljot Gissursøn, Veterlides frænde, om han kom hid og fridde til din datter.»

«Lad ham først komme hid til gaarden,» svarte Gunnar, «saa skal jeg nok svare ham, saa han mindes det. Men det vogter han sig vel for nu.»

«Den sag mellem ham og Kaare er da forligt,» sa Vigdis.

«Veterlide har forligt sig med Kaare,» svarte [32] Gunnar, «men ikke Ljot. Ingen har lønnet mit venskab værre.»

«Han kunde ikke vide det, som har været mellem Eyolv og os,» sa Vigdis.

«Ja nu ved han nok, hvad som har været,» svarte Gunnar, «og mangt som ikke har været. Men nu agter vi, Kaare og jeg, at søge ham paa Hestløkken. Og da skal jeg hugge tandgaren af kjæften hans, saa faar vi se, hvad viser han kan lage da.»

«Det skal aldrig ske –» sa Vigdis i stor angst. Men Gunnar mælte:

«Det skal ikke ske, at du snakker med ham mere, og ikke vil jeg høre mere om ham af dig.»

Vigdis sa intet, men gik ud.

XII.

Nu sad hun hele den dag i sit bur og var stedt i stor angst og uraad, hun vidste ikke, om hun skulde gaa og møde Ljot eller ikke. Men da det led mod soleglad, tog hun en mørk kaabe om sig og gik ud paa tunet.

Det havde frosset paa om natten, og taagen laa hvid over fjorden; solen stod ret i syd over aaserne og skinnen skarpt. Der var ingen folk i tunet; Vigdis stod en stund og tænkte sig om; men derefter gik hun hastig ud af gaarden og nordover mod skogen; ingen saa, at hun gik.

Da hun kom til horget, var Ljot der. Han ^[33] var reiseklædt, men kappe og vaaben havde han lagt fra sig, og hesten havde han bundet til et træ. Han sprang mod Vigdis og skygget med haanden over øinene, mens han sa:

«Nu under nok ikke solen mig at se din fagerhed – vel være du kommen hid, Vigdis.»

Han la hænderne paa hendes hofter og snudde hende fra lyset; da sled hun sig fra ham og la armene paa ryggen; hun sa:

«Hid er jeg kommet; men jeg har underlige sager at spørge dig om – sig mig nu du, om det er saa, at der har gaat snak i bygden om Kaare og mig?»

Ljot svarte, – og han blev meget rød i det samme:

«Det spurgte jeg dig om igaar – om det var saa, at han skulde ha dig?»

«Nu vilde jeg hellere, at jeg ikke var kommet,» sa Vigdis. «Ti da frygter jeg, at de har sagt sandt, som jeg trodde løi.»

«Jeg ved ikke, hvad du mener,» sa Ljot.

Da mælte Vigdis:

«Enten har du snakket om det, som er hændt mellem os – og aldrig havde jeg tænkt, du vilde rørt om det til nogen mors søn – eller saa er det du, som har laget de viserne, som farer over bygden.»

Ljot tidde stille. Da vendte Vigdis sig og vilde gaa fra ham. Han fulgte efter hende og sa:

«Det er saa, at jeg ønsker, de viserne var aldrig laget. Men det ved ikke du, hvor hugsaar jeg var i al den tid, jeg trodde, jeg havde ^[34] mistet dig. Da siger mangen mand det, han siden angrer.»

«Ja nu angrer jeg det meste, jeg nogentid har sagt dig», svarte Vigdis.

«Tal nu ikke slig,» bad Ljot. «Du skal ikke tiere faa skjel til at klage over mig for noget.»

«Jeg ved det,» svarte Vigdis, «ti dette blir sidste gang, vi to taler sammen.»

Ljot tog om hende; hun satte hænderne for hans bryst; men da greb han hende om begge haandlede og han sa:

«Saa ilde er det vel ikke, at jeg har laget en vise eller to – vil du nu gaa fra mig for den sags skyld, da har du elsket mig lidet.»

«Du har vel ikke elsket mig saa meget du heller,» sa Vigdis i stor harme, «–det første der blev talt ilde om mig, saa trodde du det og bar det videre.»

«Ingen snak har jeg baaret videre,» svarer han, «og aldrig har jeg trodd det.»

«Det kan jo bli sandt endda,» siger hun og vil vri sig ud af hans tag.

«Sligt skal du ikke si,» roper Ljot, og han kysser hende. «Nu har du nok glemt, hvad du lovet, da du sad paa fanget mit igaar.»

Da bed hun ham i halsen, saa hun fik sit ansigt fra hans et øieblik.

«Nu er min vilje anderledes,» sa hun.

«Aldrig skal Kaare faa viljen din,» siger Ljot mellem tænderne. «Jeg gidder ikke leve, hvis jeg skal miste dig.» Og nu tar han og løfter ^[35] hende op, endda hun strider imod. Han bar hende ind i lunden, og da fik han sin vilje med hende, endda hun værget sig længe. Siden sa Vigdis intet, og hun graat ikke heller; da kjendte Ljot paa hendes haand og hendes kind. Hun var meget kold.

Ljot stod op, tog sin kappe og dækket over hende; han kysset hende. Nu var det saa koldt, at aanden stod hvid for hans mund; solen var nede, men himmelen var rød som blod syd bag skogen.

«Nu er det tid, at vi kommer herfra,» sa Ljot og vilde løfte hende op. «Vi naar ikke længer end op til Storvandet inat; vi finder vel der et sted, vi kan være.»

Da sa Vigdis:

«Det var altfor god død for dig, nidding, at far min skulde komme efter dig og fælde dig.»

Hun reiste sig op og gik nedover; Ljot fulgte efter hende og sa:

«Det var nu bedst for os begge, at du fulgte mig – jeg ved, jeg har gjort dig meget imod; men det var den største ulykke, skulde vi ikke faa hinanden.»

Vigdis vendte sig ikke *en* gang, og det tyktes Ljot det værste, at hun hverken talte eller graat. Han gik efter hende lige til Vadin.

Da de var kommet til gjærdet, bøiet Vigdis sig; hun tog en sten og kastet paa Ljot.

«Pak dig nu, hund,» sa hun.

[36] Stenen traf ham i munden, ikke haardt, men han blødde da paa læben. Da sa han:

«En gang til skal jeg beile til dig, min legefælle, men nu skal jeg unde dig tid til at raade dig om – ved sommerleite skal jeg spørge dig igjen, om du vil ha mig.»

«Det skal du faa se, Viga-Ljot,» svarer Vigdis, «at min vilje er lige saa haard som din.»

Derefter gik hun ind. Hun gik lige til sit bur og la sig; Æsa merket vel, at hun sov lidet den nat og gav sig ilde i søvne; men hun sa intet om, hvad der var hændt hende.

Ljot gik tilbage til horget, løste sin hest og red bort. Han fór hele natten og kom frem til Hakedal; derfra drog han over til Romerike og fór saa lige til Trondhjem uden at agte paa stygveiret, som satte ind i de samme dage; han sled meget vondt over fjeldene, saa hans fosterbrødre, Torbjørnssønnerne, syntes, det var et under, at han var kommet levende frem.

XIII.

Vigdis sad nu hjemme paa Vadin, og hun var saa sorgfuld, at intet kunde glæde hende; hun gad neppe ta æde eller drikke, klæde sig eller kjæmme sit haar; aldrig kunde hun vende sine tanker fra den harm, Viga-Ljot havde voldt hende. Hver dag gruet hun for at lægge sig og ha disse tanker til selskab – men led det ud paa morgenen, ^[37]gruet hun for at staa op og gaa dagen lang i arbeide og samsnak med andre. Hun sa for sig selv: «Nu er jeg som en fugl, der ligger og flakser med brudte vinger; ikke kan den komme bort fra den flæk, der den faldt, og ikke kan den se længer, end blodet rinder. Tænker jeg paa det, som før har været, mindes jeg kun det, som er nu. Husker jeg paa den tid, jeg gik her kaad og sorgløs, synes jeg bare, det var for at dette skulde ske med mig.» Ofte tænkte hun, det blev det bedste, at hun gik og lagde sig i elven. Det led nu ud paa vinteren; da skjøjte hun, hun var med barn.

En nat, hun laa vaagen, mens Æsa og de andre kvinder sov, stod hun op, tog en kappe paa sig og gik ud i tunet; hun tog stien nedover mod elven.

Vigdis havde ikke været ude alene om natten før; og det tyktes hende styggere, end hun havde tænkt, noget kunde være. Dette var ved jevndøgns tider, og det regnet og stormet; mørkt var det, saa hun kunde ikke skjjelne jord fra himmel; men af og til gløttet det lidt mellem skyerne, saa stjerner kom frem. Hun havde ikke gaat langt, før hun kjendte, hun var kommet ud af veien og ind paa jorden, men hun kunde ikke se, hvor hun satte foden; sommetider vasset hun i fonner af regnblød sne, og sommetider traadte hun med en fod dybt ned i et hul, men mest var der blank haalke, der hun gik, ti sneen var ^[38]skyllet af jorderne her, hvor de skraanet ned mod Frysja. Snart vidste hun ikke, hvor hun var henne, og ikke hvor elven var, og ikke hvor gaarden laa. Vadin ligger lige ved vandet, men i mørket syntes det saa langt, at det ingen ende fik. Tilsidst gled hun paa haalken og skred nedover et stykke, til hun tørnet mod noget, hun slog armene om; hun skjøjte, det var et grantræ, ti grenene rev hende i ansigtet. Men da hun skred nedover, kjendte hun, at fosteret rørte sig i hende.

Vigdis huket sig ned under granen; hun var saa vaad og kold, som hun havde ligget i sjøen. Hun krøb længere ind, saa hun fik lidt ly for regnet; men vinden ulte og buldret i trætoppene omkring hende, og der var fuldt af fæle ulyd og ovmørkt; hun vidste ikke, hvad som skreg og rørte sig rundt om hende.

Hun blev liggende der, til det lysnet lidt; da saa hun, at ret under der, som hun laa, var der en skrænt ud mod aalen; den gik fuld af isflak og vandet var begsort. Hun havde nu ganske mistet modet og gik tilbage til gaarden; det var ikke langt, nu da det lysnet mod dagen. Hun klædte af sig og la sig i sengen, og hun var saa ussel, at hun tænkte, hun fik nok helsot af denne nattefærd, og det var det bedste.

Om morgenen spurgte Æsa:

«Hvordan er dine klær blit saa vaade, fosterdatter?»

Vigdis svarte, hun havde været i fjøset om [39] natten – der var sygdom paa bølingen det aar – «og det var saa mørkt, at jeg kunde næsten ikke finde tilbage til skaalen».

Æsa spurgte da ikke mere, men mente bare, at Vigdis skulde snakket til hende.

En gang sa Æsa, at Vigdis maatte være syg, slig hun falmet og sad og hang i bænken. Og hun bad hende meget fortro sig til sin fostermor. Men Vigdis sa, hun skulde ikke bry sig med dette.

Gunnar skrantet den vinter; derfor kom der faa folk tilgaards, og da det led noget udpaa, raadet Æsa slig, at der blev ikke andre kvindfolk paa Vadin end hun og Vigdis. Vigdis laget sig en snøreklædning, som hun bar under kjolen, og hun blev mest inde i huset; slig gik det til, at ingen merket, hvordan det var med hende, uden Æsa, men hun turde intet si.

XIV.

Da vaaren kom, sa Vigdis, at denne sommer vilde hun ligge paa sæteren med Æsa. Og det blev slig, endda Gunnar likte det lidet, men Æsa snakket saa længe med ham, at han gav sig. De drog da tilskogs meget tidlig; de fik med sig en mand, der hed Skofte. Han var søn til Æsa og Gunnars frigivne. Han skulde gjæte hestene og passe bølingen for udyr.

En dag mod kvælden stod Æsa i fjøsdøren ^[40] og tog mod kjørne; da kom Vigdis til hende i stor angst og sa:

«Nu kommer Gunnar nede i lien, – jeg ved ikke, hvordan dette skal gaa – han slaar mig vel ihjel, naar han ser mig, slig jeg nu er.» «Læg dig tilsens,» svarte Æsa, «saa skal jeg si du er syg – han blir her ikke længe.»

Vigdis gjorde det og blev liggende, de to dage, Gunnar var der. Han sa, det var ikke underlig, hun var blit syg, eller at de havde faat lidet melk, saa tidlig de var draget opover – mens rimen endda faldt om nätterne, og der var liden havn i skogen.

Men siden tænkte Æsa, hun burde vel snakke til Vigdis om det og raade hende lidt; saa sa hun en dag, den anden stod ved bækken og skurte melkebøtter:

«Lad mig gjøre dette; du skal ikke ta saa haardt i nu.»

Vigdis slængte kollen bortover bakken, og hendes øine var saa vilde, at fostermoren blev ræd hende; hun skreg høit:

«Snak ikke om dette til mig; da ved jeg ikke, hvad jeg gjør dig!»

Æsa turde aldrig siden nævne den sag for Vigdis. Og nu led det ud paa sommeren.

En nat stod Vigdis op og gik ud af sæteren. Det var over midsommer, stilt og mørkt i veiret. Hun gik opover vangen et stykke; da hun kom til gjærdet, orket hun ikke andet, men maatte lægge sig ned og bie en stund. Der gik en blak ^[41] hest i skogbrynet; den fulgte ikke med flokken, men holdt sig nær husene; den var meget kjælen og mest mod Vigdis. Nu kom den hen og snuste paa hende; den stod over hende, mens hun laa der. Da rierne gav sig noget, stod hun op og gik indover færaaket; hesten fulgte hende hele tiden. Hver gang veerne tog til, slog hun armene om dens hals og støttet sig til den, og da vendte den hodet, nappet hende i skuldren og ryggen og stod ganske stille.

Tilslidst kom hun frem til et stort, mørkt vand. Øverst paa himmelen var der en blaane mellem skyerne, der spillede sig i tjernet; ellers var alting svart og stygt. En gang skreg hun høit; da lød det saa fælt tilbage fra hammeren paa hin side sjøen, at hun blev ræd, og hun tog en flig af sin kappe i munden; hun bed den

isønder til smaa biter, saa hun fik munden fuld af uldtraad, og hun tænkte, hun maatte kvæles. Hun hørte, der randt en bæk nær ved, og en gang hun aabnet øinene, saa hun, det begyndte at lysne, og sjøen gik med smaa svarte bølger nær ved, men hun kunde ikke krybe didned, og nu led natten elendig for hende.

Solen kom op og tog til at stikke hende i øinene. En stund efter blev Vigdis forløst; derefter laa hun længe i ørske, men tilsidst kjendte hun, at solen varmet hende, og hun hørte barnet skribe. Hun saa efter det; det var en gut. Hun gad ikke røre ved det, men tog et klæde, hun havde havt om hodet og skuldrene; det var hvidt ^[42] med grønne striber, vaadt af sved og nattedug og blodigt. Hun brettet det sammen og tog barnet deri, skjøv det ind mellem to stener og dækket moseflag og kvister over. Saa havde hun sig ned til bækken og drak.

Der var en stor sva nedmod vandet; solen havde varmet den, og Vigdis heldet ryggen mod berget og hvilte sig en stund. Siden stod hun op og drog sig hjemover til sæteren.

Der fandt hun Æsa i stor angst. Skofte var gaat ud for at søge efter hende. Vigdis gik ind og la sig i sengen; nu havde hun feber og laa nogen dage meget syg. Æsa stelte hende og gned hendes bryster med varmt smør; men ingen af dem nævnte det, som var skeet.

Vigdis vilde aldrig siden gaa ud i skogen, men blev inde ved stuen. Æsa kunde ikke merke, at hun var mindre sorgfuld nu end før.

XV.

Det blev meget varmt veir udpaa sommeren; da kom kjørne ikke hjem om kvælden, men la sig til i skogen; Æsa og Skofte maatte lede langt over aaser og myrer for at finde dem og faa dem ind.

Vigdis syntes lidet om at være alene i sæteren; hun var skogræd og længtet meget hjem. Hun sad mest paa dørrædet og saa nedover. Sæteren laa høit; der var aaser og skog omkring paa alle ^[43]kanter; men hun kunde dog se lidt af bygden og fjorden i syd. Slig sad hun en kvæld og stundet væk; da blev der uro paa hunden, som laa med snuden i hendes fang; den sprat op og for gjøende nedover volden, og nu saa Vigdis en mand, som stod af hesten og bandt den ved gjærdet. Hun blev ræd og reiste sig op; det var hendes agt at søge skogen og gjemme sig, men i det samme vendte han sig, og hun kjendte Ljot. Han ropte og bad hende ikke være ræd.

Vigdis blev staaende i døren, og hun svarte:

«Det ved jeg vel, at jeg ikke har nødig at være ræd dig.»

Ljot stanset og saa paa hende en stund, da spurgte han langsomt:

«Hvordan mener du dette?»

Da lo Vigdis en styg latter, men svarte ikke. Ljot stod og lænet sig til dørkarmen; han saa ned i bakken og stødte op muld med sit spyd, mens han talte til hende:

«Nu skal jeg reise hjem; her ligger skib i Tunsberg, som mine frænder eier. Jeg ved vel, at det er en stor bøn, jeg bærer frem for dig nu – at du skal forlade mig alt, som jeg har gjort mod dig. Men det er saa, at vil du nu fare med mig, da skal du faa mere hæder og større kjærlighed, end nogen kvinde har eiet før dig.»

Vigdis lo atter og svarte:

«Lidet er det værdt, hvad du lover, Ljot. Med fager tale lokket du mig til dig engang, og ^[44]da gjorde du mig den haardeste skam og ulidelig sorg – ingen kvinde har fristet værre. Det tænker jeg, at den fik stor hæder, som blev konen din – det er stor ære at ægle sig indpaa folk, dræber hester og skjæmmer møer og lage løgn og viser. Du ser lidet ud til at kunne øve anden stordaad heller, dit naablege kvindeskræmme.»

Ljot saa bort og svarte:

«Det er saa, at du har stor aarsag til at si mig dette. Men jeg har da øvet andre og bedre værker før – og engang hørte du gjerne om det. Da syntes du ikke, jeg var styggere, end du gad kysse mig tit og ofte. Men jeg har været lidet glad, siden vi taltes ved sidst. Og svart har jeg stundet efter at træffe dig igjen.»

«Kanske tænkte du det,» spurgte Vigdis, «at jeg gik her og biet paa at møde dig igjen?»

Da saa Ljot op i hendes ansigt og sa: «Ja.»

Derefter var der ingen af dem, der mælte noget paa en stund. Saa spurgte han igjen:

«Sig mig nu, Vigdis, om det er saa, at jeg eier barn her i bygden eller ikke?»

Vigdis lo og svarte: «Det kan gjerne være – men ikke ved jeg om det. Jeg har ikke spurt om dine veie.»

Ljot blev blodrød og tidde. Vigdis sa:

«Lag du nu viser om din manddom og skryt af det, hvad du er for en dristig kar, naar du er ene med en kvinde. Men vent ikke, de skal tro paa dig her i bygden – her regner ingen stort ^[45] paa den snak, som en skinsyg beiler farer med.»

Ljot blev staaende, han vidste ikke mere, hvad han skulde si hende, og det tyktes ham ilde at fare; han skjønte vel, at hun vilde ikke forandre sit sind, og at han neppe vilde finde hende mere. Og ondt syntes det ham at miste hende. Da kom han i hu gydjekniven; han tog den frem af barmen og rakte den til hende, mens han sa:

«Mindes du det, at du mistet denne, den første gang vi var sammen paa horget ifjor?»

Vigdis tog kniven, og med en gang bøiet hun sig frem og hug efter hans hals. Hun traf øverst paa nøklebenet; stødet flængtet hans klær og rispet i huden, saa blodet randt. Da greb Ljot hende og drog hende ind til sig en stund. Han sa:

«Nu Vigdis kunde jeg ta dig med mig – men nu vil jeg ikke gjøre mod din vilje. Men bliv med mig – og det værste du gjør mig, skal jeg gjøre dig godt igjen.»

Vigdis svarte i hans arme:

«Levende faar du mig ikke over vandet.»

Han kysset hende og mælte:

«Da ønsker jeg dig, du maa faa megen glæde – men jeg glemmer aldrig sorgen min.»

Vigdis svarte:

«Gid du maa faa den værste død – og leve længe og elendig – du og alle du har glæde af. Og gid du maa se dine barn dø den usleste død for dine øine.»

^[46] Ljot slap hende og gik nedover vangen. Han løste sin hest. Men derefter snudde han sig, stod en stund og saa opover mod sæteren. Saa leiet han hesten ind i skogen og red nedover. Og der gik lang tid og meget hændte, inden han saa Vigdis igjen.

XVI.

De fór hjem fra sæteren, da det led udpaa høsten. Vigdis havde det bare maadelig vel den vinteren ogsaa. Og det uroede hende meget, at Kaare paa Grefsin og hans frænder nu tog til at snakke med Gunnar, at han skulde gifte hende med Kaare. Vigdis bad, sagen skulde staa hen en tid, hun sa, hun vilde nødig giftes saa ung. Enden blev da, at Gunnar lovet Kaare svar til høsten, men Vigdis skjønnte, faren vilde ha dette giftermaal.

Vigdis sa, hun vilde ikke være paa sæteren den sommer. En kvæld om vaaren gik hun ud over engene; det var mod soleglad og vakkert veir; just i den tid, som bjerken sprætter og fuglene synger; det lugtet godt af løv og græs, og Vigdis tænkte, hun vilde gaa og friste at glemme sorgen sin. Syd for gaarden bodde en kvinde i en liden stue; hun var gift med en af Gunnars huskarler. Hun sad paa tærskelen og spandt paa haandten, da Vigdis gik forbi, og Vigdis stanset og snakket ^[47] med hende. Der graat et barn inde i stuen. Vigdis sa:

«Dette barn graater, som det havde en stor sorg – det kan ikke være saa lidet. For jeg har lagt merke til, at nyfødte barn skriger saa stygt – det er mest som en kat eller ugle, men ikke menneskelaat.»

Kvinden gik ind og tog barnet paa armen; det var en pige, som var to aar eller mere. Hun blev straks god igjen, da hun sad hos moren, og om en stund krøb hun ned, sprang om og rev af blomster. Hun var ikke større, end at naar hun bøiet sig, traakket hun foran i kjolen sin og faldt. Vigdis reiste hende op, og da gav barnet hende de blomster hun, havde i haanden, men hun havde revet dem af uden stilker, saa Vigdis mistet dem straks. Da sa moren:

«Disse blomster kaldes nat og dag; tag en, du Vigdis, og giv mig den, saa skal jeg spaa dig skjæbnen din.»

Vigdis gjorde det, og den anden sa:

«Den har først to mørke blade og saa to lyse, men det nederste blad ser jeg er lyst først, men mørkt i randen. Det betyder, at først faar du store sorger, men siden megen glæde. Ilde er det, med den mørke rand paa det sidste bladet, det varsler ikke godt for alderdommen din.»

Vigdis svarte:

«Det er en daarlig spaadom, tykkes mig, og ikke har jeg bedt dig spaa mig heller. Men endda faar jeg lønne dig.» Dermed tog hun ^[48] en liden sølje af barmen og gav konen. Saa gik hun.

Der var et flak af skalberg ude i engen; der grodde nogen rognetrær og nypetornsbusker, og nedenfor i græskanten stod der fuldt af nat og dag. Da Vigdis kom did, satte hun sig, la hænderne om knæet og saa udover fjorden, som laa blank og vakker i syd, nu solen gik bag aaserne. Hun blev siddende slig længe – og

lidet godt havde hun at tænke paa, enten hun mindedes Ljot, eller hun husket paa det, hun havde gjemt oppe i skogen. Det havde hun undret paa ofte, om det laa der endda, eller om det var ædt helt op. Hun mindedes grant, at der hun havde ligget hin nat, krøb der megen maur og andet stygt kryb, og endda hun var lidet blid paa dette barn, hun havde faat, saa syntes det hende fælt at tænke, at mauren kunde gaa paa det, før det var dødt.

Hun stod op, da det tog til at skumre, og hun gik hjemover saa fort, at hun mest sprang. Da hun kom nær gaarden, mødte hun Æsa, som sa:

«Nu skræmte du mig saa stygt, fosterdatter, ikke vidste jeg, hvad jeg skulde tro, da du blev ude saa længe, saa mørkræd du er.»

Vigdis svarte:

«Mørkræd er jeg blit, og skogræd og ræd hjemme i mit eget bur. Elendig er mit liv, og bedst var det for mig at gjøre ende paa det.»

«Snak ikke saa stygt,» sa Æsa, «dig kan det ^[49] endda gaa godt. Du er ikke ældre, end du kan glemme din harm – og ingen ved om det, men alle holder dig for fuldgod mø. Kaare elsker dig, og med ham vil du faa rige og hæderlige kaar.»

«Nu tykkes *det* mig værst af alt,» svarte Vigdis, «nu synes jeg, det var bedre, at min skam var aabenbar for alle – om saa min far jog mig af gaarden. Værst er det, at jeg maa skjemte og synes glad for at være lig det jeg var før, og jeg kan aldrig vende mit sind fra den elendighed, som er overgaaet mig. Og det hjælper mig ikke stort, at de tror her i bygden, at jeg er ukrænket og angerløs mø, for vi er tre, som ved andet. Lønlig bærer jeg merke af det paa mit legeme – jeg ved ikke, hvordan jeg skal berge mig, siden Kaare er begyndt paa denne beilerfærd.»

De sad alene i buret om kvælden, Æsa og Vigdis; da tog denne paa igjen og talte:

«Kunde det ikke lyste dig, fostermor, at fare syd til sundene og søge dine frænder der – tit har du sagt, de var ikke ringere folk de, end vor æt her?»

Æsa svarte:

«Ikke ved jeg, enten mine frænder lever eller er døde, og nu er det forsent for mig at søge dem op eller skifte mine kaar. Men hvorfor spørger du om dette?»

Vigdis tidde længe, men tilsidst sa hun.

«Før var det slig, at hver gang jeg var sorgfuld, da gik jeg til dig og satte mig paa dit fang. ^[50] Men nu er det slig, at for dig Æsa gjemmer jeg mig mere end for nogen anden.»

Æsa svarte intet; da talte den anden igjen:

«Nu angrer jeg, at jeg gjemte bort dette barnet, ti hver nat vækker det mig og skriger saa stygt. Men mig skulde onde kaar gjøre saa haard i hu, som jeg helst vilde være.»

«Hvad mener du med det?» spurgte Æsa.

«Det var den bedste hevn,» svarer Vigdis. «At Ljots søn blev Ljots bane. Ilde skulde han slippe fra den rakken, jeg fødte op med had og hug, til han fik tand i Viga-Ljots strube.»

Da siger Æsa meget lavmælt:

«Nu vilde jeg, at jeg vidste, om du mener dette.»

«Jeg gjør saa» svarer Vigdis, og nu mæler fostermoren:

«Da er det bedst, du faar vide, at den gutten, du fødte ifjor sommer, har Skofte, sønnen min, hos sig.»

Vigdis reiste sig op fra bænken, som hun sad; hun blev staaende en stund, maalløs og ligbleg. Men derefter slængte hun sig ned og graat haardt med hodet mod bordet.

Æsa sa:

«Ingen har nødig at faa vide det, og det tykkes mig raadeligst, at sagen blir holdt skjult som før, men jeg har sagt dig det, om du har lyst at se din søn.»

Men Vigdis laa og jamret sig og sa:

«Jeg tænkte, jeg var saa ulykkelig, at værre [51] kunde mit liv ikke bli. Men nu orker jeg ikke at leve længer her i bygden, naar jeg ved, den gutten gaar der og kan komme mig for øinene – ilde var det, jeg var saa ussel og træt, at jeg ikke havde kraft til at faa ham i sjøen. Jeg tror ikke, du har sagt sandt for mig.»

Da gik Æsa til sin kiste, tog frem en lindug og rakte den til Vigdis. Hun saa paa den – det var den, hun havde havt paa sig hin nat; blodflekkerne stod paa den, og der hang rusk og mose i folderne. Hun slængte den paa gulvet, graat og sa:

«Nu faar min far vide alt – jeg vil ikke leve slig, at jeg skal maatte be Skofte eller nogen dølge med mig. Aldrig havde jeg tænkt, du vilde svige mig saa ilde.»

Æsa svarte:

«Den morgen jeg vaagnet, og du ikke var i sengen, blev jeg ræd og bad Skofte lede efter dig. Da fandt han gutten og tog ham op; vi syntes, det var saa vakkert et barn, at han bød til at fostre ham. Men jeg fortalte dig det ikvæld, ti jeg tænkte, det kunde kanske trøste dig noget, naar du hørte, du havde det fagreste barn i live.»

«Ja nu faar det gaa, som det kan,» sa Vigdis. «Ti dette liv er jeg træt af.»

Æsa svarte:

«Det skal du ikke gjøre. Liden hjælp er der i hæderlig byrd – bøiet blir den, som har skam at bære. Det har jeg faat friste, og det skal jeg fortælle dig, saa faar du raade siden.»

XVII.

[52] Æsa berettet nu:

«Min far hed Harald Guldskjegg syd paa Sjælland, og tidt har jeg sagt dig af min barndom, hvor livet led lystig og fagert for mig og mine søstre. De var fuldvoksne, Ingrid og Astrid, men jeg var tretten aar; da gik vi en kvæld til sundet med vore terner og badet. Der kom skibe seilende forbi; det var vikinger fra Øland. De gik iland og tog os ombord; der var ingen af os, som vandt at rømme. Tre brødre eiet skibene og de tog os søstrene til sig; de saa straks, hvem af møerne, der var høvdingsbarn. Arngrim hed den ældste; hos ham laa jeg den første natten, og siden havde han mig i to aar. Brødrene skiltes snart; de andre drog hjem, men Arngrim flakket ude baade sommer og vinter; han var baade modig og sterk og en vakker mand, men haard mod mig, fordi jeg aldrig vilde vise ham kjærlighed. Søstrene mine saa jeg aldrig siden og har aldrig hørt, hvad der blev af dem, ti Arngrim vilde ikke svare mig, naar jeg spurgte om det.

Han fór vidt omkring og vandt mange seire. Mig havde han i et rum under dækket; fordi han frygtet, jeg skulde rømme, tog han klærne fra mig, men gav mig fuldt op af dyre skind og tepper og smykker. Der var en ung dansk svend ombord, som hed Asbjørn; jeg lokket ham til at flygte med mig og alt guldets, men Arngrim fik [53] vide det; han dræbte Asbjørn, og siden blev han værre mod mig.

Engang laa vi under Suderøerne; da lagde norske vikinger sit skib til, og da faldt Arngrim. Gunnar, din far, var deres høvding. Da han leiet mig ud af rummet, gik jeg did, hvor Arngrim laa død paa dækket; jeg la mig ned paa knæ og tvættet mit haar i blodet, som randt af ham, men jeg mindedes, at Arngrim pleiet at knytte mit haar om halsen sin om natten. Aldrig likte jeg bedre at lauge mig.

Da spurgte Gunnar mig om mit navn og min æt, ti mælte han, jeg skjønner, du er lige høibyrdig, som du er vakker. Siden talte vi ved den dag og den kvæld. Gunnar lovet at føre mig hjem til Danmark; han gav mig de bedste og sømmeligste klær og viste mig saa stor venlighed, at jeg fattet kjærlighed til ham; da sa han, han ønsket, han var skilt fra sin kone, saa vilde han fæste mig hos min frænder. Men jeg vilde heller være hos ham end komme hjem; jeg var hos ham paa hans skib, til jeg blev med barn; da elsket han mig endda mere, ti Alvsol var barnløs.

Han førte mig hid til Vadin; men da bød jarlen ud hærbud, og Gunnar maatte reise fra mig. Han bød Alvsol vogte mig vel og barnet, som det var hendes eget. Derefter skiltes vi, og jeg sad igjen med usigelig sorg og længsel. Alvsol og hendes, fostermor var hos mig, da jeg fødte en gut; de tog straks barnet og lod det bære ud, [54] men truet alle paa gaarden til at si Gunnar, det var dødfødt, og mig lovet hun den haardeste død, hvis jeg klaget. Siden kom der bud, at Gunnar var haardt saaret og kunde ikke ventes hjem paa længe; da lod Alvsol mig bringe til det hus, hvor hendes træller var. En hed Svart; han værget mig mod de andre, og han var god mod mig ellers, men han tog mig til kone; Alvsol satte hus for ham her i skogen, hvor Skofte nu bor, og hun lod alle vide, at nu var jeg trællens kone.

Da Gunnar kom hjem, meldte hun ham, at jeg var gaat til Svart, og da blev Gunnar saa harm, at han vilde dræbe os begge. Men jeg sa ham alt om gutten, hun lod sætte ud, og det andet. Da drev han Alvsol fra gaarden og bød mig gaa fra Svart og komme og styre hans hus. Men jeg raadet ham til heller at faa en ny hustru; saa ægtet han Herdis, din mor, og hun var yngre og vakrere end jeg dengang. Du ved, hun døde, den tid du var født; da bad jeg Gunnar gi mig dig til opfostring, og det føiet han mig i. Siden har jeg styret her, slig du ved, og Gunnar sørget vel for mine sønner og gav dem fri – alt det bedste har han gjort mig, saa længe jeg har kjendt ham.»

XVIII.

Vigdis sa:

«Underligst af alt, jeg har hørt, synes mig, at du blev hos trællen, de havde givet dig i vold – [55] jeg havde bedt Gunnar, at vilde hester skulde dra ham mellem sig.»

Æsa svarte:

«Det var mere ære for Gunnar at ta en rig og ætstor hustru end holde mig i gaarden. Men mest voldte det, at jeg havde Svarts barn – jeg vilde ikke, de skulde anden gang ta fra mig sønnen min.»

«Du er anderledes sindet end jeg, fostermor,» mælte Vigdis. En stund efter sa hun: «Det var ikke stor glæde, han fik af min mor heller – og mindre blir den vel, naar han hører, jeg har dette barnet.»

«Lad gutten bli, der han er,» sa Æsa, «saa længe Gunnar lever. Siden kan du faa ham til dig og trøste dig med ham. Vi finder vel paa en raad med Kaare.»

Vigdis la hænderne i fanget og saa ned i varmen. «Nu gidder jeg ikke gaa i angst og sorg længer og pønse paa raad,» sa hun, «heller faar jeg ta det værste, og det blir da ikke værre, end det som er.»

Hun tog op klædet, gik til døren og kaldte paa en mand, som stod i tunet og hug ved.

«Bring denne dugen til Skofte,» bød hun, «og sig ham, han skal komme hid endda inat og gi mig igjen det, han fandt sammen med linklædet.»

Derefter gik hun tilbage og satte sig ved aaren. Æsa satte sig overfor hende. Længe talte de ikke; da sa Æsa:

[56] «Det blir længe, til Skofte kan være her. Det var bedre, vi gik iseng.»

«Gaa da du og læg dig,» svarte Vigdis.

Æsa tidde og blev siddende. Om en stund sa Vigdis igjen:

«Gaa nu du iseng, Æsa.»

Fostermoren hørte paa hendes stemme, at det var uraadeligt at gjøre hende imod; derfor gik hun hen og la sig, men hun sov ikke. Vigdis blev siddende oppe; hun rørte sig ikke, uden hvergang ilden holdt paa at slukne paa aaren, da la hun vedtrær til, og satte sig som før. Og slig led det udover natten, til hanerne begyndte at gale.

En stund efter banket det paa døren.

«Gaa du Æsa og luk op,» bød Vigdis.

Æsa gjorde saa, og Skofte kom ind. Han bar gutten i armen, svøbt ind i en skindfell. Vigdis reiste sig, tog en tyripinde og tændte. Skofte la bort fellen og løftet barnet frem i lyset, da tog det til at skringe, ti det havde sovet til nu.

Vigdis saa paa gutten en stund, men rørte ikke ved ham. Han var liden og tynd for sin alder, med langt mørkt haar og lyse blaa øine. Han var meget lig Ljot.

Skofte satte ham ned paa gulvet, ti han vilde vise, at gutten kunde alt støtte paa fødderne, naar en holdt i ham – men gaa kunde han ikke. Han graat hele tiden og holdt fast i sin fosterfars klær.

Vigdis kastet tyribranden ind i aaren og satte [57] sig ned som før. Skofte sa, da gutten ikke vilde tie stille.

«Han skriger, fordi han er søvnig – ellers er han god bestandig.»

«Læg ham ned da,» svarte Vigdis, «ellers vækker han hele gaarden her.»

Æsa tog ham paa armen og vilde bære ham bort til sengen, da sa Vigdis:

«Jeg vil ikke ha ham der – du faar finde et andet sted til ham. Og du, Skofte, faar gaa op i stuen og lægge dig. Jeg skal lønne dig bedre for dette, end den gutten er værd.»

Æsa la barnet i bænken og sig selv hos ham. Vigdis blev siddende oppe hele natten.

XIX.

Æsa Haraldsdatter gik til Gunnar om morgenen, mens han laa i sengen; hun bød husfolkene gaa ud og satte sig paa hans seng; de talte længe alene sammen. Derefter stod han op, klædte sig og gik til Vigdis i hendes bur.

Vigdis stod op, straks faren kom ind, meget bleg og i stor angst. Men Gunnar sa ikke stort, og Æsa holdt sig nær til ham hele tiden. Han gik bort og saa paa gutten, sa da:

«Det syns paa ham, hvem som er far hans.»

Vigdis svarte intet, da mælte Gunnar: «Tidt syntes jeg det var tungt, jeg havde bare det ene barnet og ingen sønner. Men jeg syntes, jeg viste dig kjærlighed bestandig og aldrig haardhed ^[58] – jeg tænkte, jeg skulde se dig glad og hædret, før jeg døde. Men det var bedre, jeg var barnløs, end at du nu skal kaldes frille og jeg skal se løsunger vokse op efter dig her paa gaarden i min alderdom.»

Vigdis svarte:

«Sandt er det, far, at det var bedre, du ingen datter havde.»

Gunnar sa ikke mere, men gik.

XX.

Nu led tiden, og der var stilt paa Vadin; faa folk holdt de paa gaarden og lidet saa de i bygden til Gunnar og hans husfolk. Gunnar tog sig denne sag meget tungt til hjerte, saa han ældedes hurtig, blev bøiet og skrøbelig.

Gutten gik der; Æsa stelte med ham og var glad i ham; men Vigdis viste ham ingen kjærlighed og noget navn havde hun ikke givet ham. Hun var bestandig sorgfuld og kom ingensteder udenfor Vadins tun.

En dag var Vigdis og Æsa i ildhuset og bagte, og gutten løb ud og ind; han var to aar dengang. Æsa laget to smaa brød og viste ham, hun skulde stege dem til ham. Da blev han saa glad, at han ikke kunde styre sig, men fór omkring kvinderne og spurgte efter brødene sine, og saa kom han til at vælte melbølen. Vigdis tog gutten op, rusket i ham og slog ham:

«Aldrig gjør du andet end ugagn,» sa hun.

[59] Barnet skreg og graat; da bar Vigdis ham hen paa bænken.

«Sid der,» sa hun, «og ti stille; ikke vil jeg høre paa, du graater for saa lidet.»

Hun gik tilbage til deigtrauget og stelte en stund med bagsten sin. Om lidt sa hun til Æsa:

«Det blir ikke megen glæde, jeg faar af den gutten, og neppe tror jeg, han blir nogens banemand. Ikke slegter han paa mig, og ikke graat jeg, da han blev gjort – men far hans var kanske ikke langt fra det.»

«Du skulde ikke snakke slig,» svarte Æsa.

Vigdis tidde stille og gav sig til med sit arbeide igjen. Gutten kunde ikke stanse graaten; men han holdt hænderne for ansigtet, og naar moren saa paa ham, la han sig ned paa bænken og stak hodet ned i nogen sækker, som laa der.

Om en stund gik Æsa ud. Vigdis tog da de smaa brød fra takken, gik hen og gav dem til gutten.

«Ti nu stille og spis,» sa hun og la dem paa fanget hans. Gutten tidde stille og saa paa moren, han tog med fingrene paa brødene, men syntes de var for varme, og han var ogsaa ræd. Da strøg hun ham over haaret nogen gange. Men derefter bad hun ham gaa ud til Æsa.

XXI.

Denne vinter led og der hændte intet, som er værd at berette.

[60] Det var over jevndøgnstider, og solen fik mere magt nede i bygden, saa det tinte af tagene om dagen. Folk hugget tømmer i skogene sine; da red Gunnar en morgen ud selvanden for at se til sine huskarler, som laa paa arbeide vest i skogen.

Ved middagsleite var Æsa og Vigdis i stuen og bar maden paa bordet, og Æsa saa ud af døren:

«Nu kommer Gunnar alt hjem,» siger hun, «–men underlig synes mig hans ridt – enten er han drukken eller syg.» Dermed gik hun ud mod ham. Vigdis tog grødkjedlen af ilden og gav sig til at bære rundt skeer; da hørte hun et stort skrig fra Æsa. Og nu kom de ind, Skofte og en mand til, og leiet Gunnar mellem sig; Æsa gik ved siden og slog sine hænder. Vigdis saa da, at faren var bleg i ansigtet, og det hvide skjegget hans laa blodigt nedover bringen.

Vigdis slap paa gulvet alt, hun havde mellem hænderne. Hun sprang hen til sin far og spurgte, hvad der var hændt.

Gunnar gjorde tegn, at de skulde føre ham hen i bænken; han sad en stund og lænet hodet til væggen, da sa han:

«Det er hændt, at jeg har talt med Eyolv i Grimelundar, og den talen faldt slig, at vi snakker nok ikke mere sammen.»

Vigdis spurgte fort:

«Er Eyolv dræbt da?»

«Nei,» svarte Gunnar, «men nu ser jeg nok min bane.»

[61] Æsa og Vigdis klædte af Gunnar og saa til hans saar; de skjønte da, at han sa sandt. Vigdis mælte:

«Nu faar du si, far, hvordan dette bar til.»

Gunnar svarte:

«Det kom sig slig, at vi mødtes i tømmer-skogen, Eyolv og jeg, og da talte han til mig om dig, Vigdis. Det kan du vel tænke, at ikke holdt jeg rolig der og lod han haane mig for den æreløse datteren, jeg havde.»

Vigdis tidde stille. Nu la de Gunnar tilsengs. Han bød Skofte straks fare nordpaa, der huskarlerne hans laa, og faa dem hjem til gaarden, ti det var ikke godt at vide, hvad Arnesønnerne nu vilde gjøre, og, sa han,

«det var Eyolvs ord, at nu skulde Vigdis bli hans frille.»

Æsa satte sig hos Gunnar, men Vigdis tog Olav, den mand, som havde været med Gunnar, hen i en krog og spurgte ham ud om færden.

«Hvordan værget du Olav husbonden din?» sa hun.

«Det bedste jeg kunde,» svarte denne. «Og Gunnar værget sig, som det var at vente af ham; vi dræbte hver en mand, men de var seks i følge. Da Gunnar fik banehug, sprang jeg bort til ham og tog mod ham, som han faldt af hesten, og da red de andre.»

«Ved du, hvorhen de stevnet» spurgte Vig dis igjen.

«Jeg ved det, at Grimelundingerne ligger inde ved det tjernet nærmest Gautestadskogen, de [62] kalder Barntjernet,» svarer huskarlen. «De driver med tømmer opi aasen der.

Vigdis tidde en stund. Derpaa sa hun:

«Eyolv synes sagtens, han har gjort et godt verk nu før middag. Ventelig sover vel svinet nu, han har fylt vommen.»

Derefter gik hun ud og over i buret. Hun lukket op sin kiste og tog ud gydjekniven, bandt et mørkt klæde over hodet og tog en sort kaabe om sig. Siden steg hun ud i tunet, fandt skier og stav i svalen, og nu satte hun afsted paa ski over jorderne op mod skogen og holdt sig langs skogbrynet nord mod Gautestad. Hun tog norden om husene og gik i randen af den lave aas, som er bag gaarden. Der var haard skare under træerne, og det gik let paa skierne, saa det varte ikke længe, før hun kunde se den hvide slette af tjernet og tømmerkojen, som Grimelundarfolket havde der.

Der var merke af, at mange folk havde færdes der og tømmer var kjørt; der laa flis og bark og hødatter. Men der var ingen at se. Vigdis holdt sig mellem træerne og fik luret sig i skjul tæt hen til kojens indgang. Hun traadte ud af skierne og keg ind.

Der laa en øks og et skjold ved døren, og hun kjendte, det var Eyolvs. Kojen var tre stokker høi og meget trang; hun gik ind og saa, der laa to mænd og sov. Den ene var Eyolv.

Vigdis gik først til den anden soveplads; hun tog den kappe, som manden havde over sig, og [63] slog om hans hode; med den anden haand drog hun gydjekniven og satte i hans strube. Manden døde straks. Derefter vendte hun sig did, som Eyolv laa.

Vigdis la haanden paa hans bryst og vækket ham:

«Vaagn nu, Eyolv – nu har du faat det, du længe har tragtet efter; her er Vigdis fra Vadin og vil skjemte med dig.» Eyolv fór op af søvnen; det var mørkt i kojens indgang, saa han kunde ikke rigtig se hende. Vigdis sa igjen:

«Sandt er det, at jeg er æreløs, siden jeg har søgt hid til din seng.»

I det samme stødte hun til ham med kniven. Og dengang traf Vigdis ikke fejl; men Eyolv faldt bagover,

og blodet stod i et kog ud af hans hals. Hun satte kniven i ham to gange til, og den sidste gang tog hun den ikke til sig, men slap skaftet og ludet sig frem for at se ham dø. – Hun drog hænderne gennem blodet, som løb af ham, og tørket dem af i hans haar. Og nu udaandet Eyolv; da gik Vigdis ud, tog skierne paa og lod staa ned gennem skogen.

Det var blit koldere, og Vigdis fór fort, ti nu bar det mest udover. Men stundom maatte hun stanse, ti benene skalv under hende, og hele tiden ser hun for sig, hvordan Eyolv dør under hendes haand. Og det er for hende, som var det nu hevnet, mere end Gunnars bane, nu hun har faat vold over en mand, og han magtet ikke [64] mere væрге sig mod hende, end hun mod Ljot. Da bevæges hendes sind saa heftig, at hun ikke ved selv, at hun springer til og sætter udfør og ser neppe, hvor hun farer.

Men saa hænder det, mens hun tar opover en modbakke, at hun kommer i en tømmervei, og der møder hende Koll Arnesøn med nogen af sine folk; de kører tomme tømmer-slæder opover, og de ser hende og roper efter hende. Koll og en mand til springer ud i sneen efter hende; men skaren er ikke haardere, end de gaar igjennem, og ski har de ikke. Vigdis lar staa udover gennem smaaskogen ned mod en bæk, som rinder under bakken, og hun tar over isen, endda den er graa og vastrukken – den bar ikke bedre, end det brast bag skierne, men over kom hun, og slig slap hun fra dem.

Hun stanset nu ikke, før hun stod hjemme i tunet, og da gik hun lige ind i stuen og op til Gunnars seng. Han sov, og Æsa sad hos ham. Vigdis roper da:

«Vaagn nu, far, ti nu skal du faa den tidende, du helst hører – nu har jeg minket skammen vor, det jeg kunde, ti Eyolv Arnesøn har jeg dræbt.»

Gunnar byder, de skal reise ham op i sengen, og Vigdis fortæller nu om færdens. Da ber Gunnar, hun skal bøie sig ned, saa han faar kysse hende; han siger:

«Nu har du vist dig som en gjæv og mandig kvinde – slig ventet jeg engang, at du vilde arte dig. Og ikke mere bærer jeg vrede til dig, fordi [65] du lod dig lokke af hin islænding. Men jeg ønsker dig det bedste, dig og barnet dit.»

Vigdis fortalte nu om mødet med Koll, og Gunnar spurgte, om han havde kjendt hende.

«Det ved jeg ikke,» svarte Vigdis. – «Men gydjekniven kjender han nok – og den glemte jeg igjen hos Eyolv.»

Gunnar sa da:

«Lidet evner jeg nu at verge dere, og det kan vare, inden Skofte kommer med folkene. Det bedste blir, at du tar gutten og gaar til Grefsin straks; det tror jeg om Kaare, at han vil ikke glemme det gode, jeg har gjort ham. Men Olav skal ta alt godset her og gjemme det i den hølen i elven, som er her syd under bakken, hvor udlaaven vor staa.»

«Ikke vil jeg gaa fra dig nu, far,» sa Vigdis, men Gunnar mælte:

«Nu vil jeg, at du berger dig og barnet, ti jeg vil ikke se ætten ødes – paa mig ligger der nu liden magt; jeg har levet længe nok. Men gaa straks til Grefsin, du og Æsa.»

Æsa sa:

«Jeg duer ikke til at rende paa ski, – og ikke gaar jeg fra dig nu, Gunnar; saa god husbond har du været mod mig og mine. Usikkert er det ogsaa, om Koll vil søge os her ikvæld – men Vigdis faar gaa didover, og visselig vil Kaare hjælpe os alt det han kan.»

Dermed blev det, at Æsa vilde være hos Gunnar; det kunde de ikke faa talt hende fra. ^[66] Vigdis gik til sit bur, vækket gutten og klædte ham. Hun samlet det dyreste, hun eiet af guld og smykker i en lærpose og lagde noget brød og røget kjød hos, ti hun havde ikke tid til at gi gutten mad, før de gik. Saa tog hun ham paa armen, gik ind for sin far og bød ham farvel. Gunnar kysset dem begge. Siden tog hun afsked med Æsa i stor kjærlighed og bad, de maatte vel findes.

XXII.

Nu gik hun ud og satte skierne paa sig; hun surret dem fast til foden med remmer. En stav havde hun valgt sig med lang jernpig og trinse. Hun knyttet gutten fast paa ryggen med et tørklæde og gik hastig ud af gaarden og nordover.

Solen var nu ved at gaa ned og skaren saa haard, at skierne gjorde neppe slag i sneen, endda Vigdis bar gutten paa ryggen. Hun stod ned til elven og fulgte den opover, til hun fandt et sted, hvor isen var tryk. Siden tog hun opover bakkerne, og det var nu tungt at gaa; ogsaa var hun træt siden færden før paa dagen. Da hun vandt op paa sletten, stanset hun og saa sig tilbage; nu var himmelen rød udover fjorden; folk kunde hun ikke øine, saa vidt hun kunde se – men der var meget skog og smaakrat udover bygden den tid.

Vigdis gik opover mod Grefsin; hun fór ikke ^[67]fort, og stjernerne tog til at tændes, før hun vandt ind mod husene. Der var ikke lys at se, da hun kom ind paa tunet, og alle stuedørene stængt. Vigdis gik frem til og banket med skistaven, men der kom ingen ud og hørtes ikke levende lyd uden kjørne, som rørte sig i fjøset. Hun skjøjnte da, der var ikke folk hjemme.

Mens hun nu staar og tænker paa, hvad raad hun skal ta paa, har hun sat gutten ned paa sneen for at puste ud. Da trækker han i hendes kappe og viser ud mod bygden. Vigdis ser did. Og nu ser hun et rødt skjær paa himmelen, der som Vadin skal ligge; det blir større og større, og øverst vokser der svart røg. – Gutten blir rød og tar til at sutre og gjemme hodet i hendes fang. Da løfter hun ham op og siger:

«Nu brænder de bedstefar din og Æsa, din fostermor – se vel paa det, gut, saa du ikke glemmer det.»

Hun skjønner nu, hvor ilden øger, luen slaar op, saa røgen farves helt rød og gylden; det har tat i laaven, og høet og kornet fyger i gnister mod himmelen, saa det blir daglyst helt did, som Vigdis staar. Da ser hun mange mand paa ski rende hurtig udover jorderne mod aen, og nu tykkes det hende ikke raadelig at bli her længer, men bedst at søge skogen.

Vigdis tog da gutten op og gik saa hastig, som skierne vilde glide. Hun tænkte, det bedste var at følge de spor, som bar fra huset, et stykke, forat de, som monne komme efter, ikke saa let ^[68]skulde finde farene efter hende. Og hun søgte nordover, ti hun vidste, der bodde folk oppe ved Storvandet ovenfor dalen, og saa langt tænkte hun ikke, de vilde lede efter hende.

Det blev nu mørkt, da hun kom ind i skogen, og hun gik efter lysningen af sneen mellem træerne. Det bar op i aasen, og tungt var det at færdes paa skaren, saa hun faldt fremover flere gange og skar sig blodig i ansigtet og paa hænderne. Kold var natten; men hun merket intet til det, ti sveden drev af hende og hendes hjerte hamret, saa hun syntes mest, det maatte springe isund; men værst var det, at gutten holdt om hendes hals, og som det bar opover, var han nær ved at strube hende.

Langt om længe merket hun, at hun var kommet op paa høiden af aasen, og det var nu lettere at ta sig

frem – men her syntes det mest, som der aldrig havde faret folk før. Vigdis saa endda ildskjæret sydpaa mellem grantopperne, naar hun snudde sig, men det var nu meget blegere.

Om en stund tog gutten til at sutre igjen; han frøs og var sulten.

«Graat ikke du, liten,» sa moren. «Snart vinder vi frem til folk; da skal du faa grød og lægges iseng.»

«Er vi der snart?» spurgte gutten.

«Ja nu er vi der snart,» sa Vigdis.

Hun løste kappen af sig, tullet den om barnet, saa han laa som i en pose, og bandt ham [69] fast paa ryggen. Nu saa hun en hvid lysning, som heldet nedover; da streget hun med staven alt hun orket, og satte udfor slig; hun vandt nedover baut i baut, men det var stygt og ulændt, og hvergang skierne stanset, kjendte hun, hun skalv i knærne, og sveden drev af hende. Det var nu stjerneklart, men styggelig mørkt i skogen, ti maanen stod først op paa morgenkvisten.

Tilslidst saa hun en hvid slette nedfor sig, som hun skjønnte maatte være vandet. Hun fandt vei udover og stod til, men da tørnet hun mot et træ og faldt, og da kjendte hun, bindingen røk sund paa den venstre skien. Hun havde kniv hos sig, og hun skar af vidje og bødet den, saa godt hun kunde; gutten satte hun i sneen saa længe.

Det varte en stund, før hun blev færdig og kunde gaa videre; da spurgte hun gutten, mens hun løftet ham op:

«Fryser du, søn min?»

«Nei,» sa han. Hun kjendte paa hans hænder, og de var som is; han merket ikke, naar hun klemte dem, og hun skjønnte, han havde frosset dem. Da satte hun ham paa fanget og gned ham med sne, til han begyndte at graate, fordi det gjorde vondt. Saa svøbte hun ham ind, det bedste hun kunde, og nu tog hun vandet fat og gik mod nordvest, ti slig skulde husene ligge, det hun vidste.

Hun kjendte da, hun var blit kold, mens hun stelte med gutten. Og ude paa vandet stod der [70] skarp sno nordfra; Vigdis gik imod vinden, og den bed gjennem hendes udsvedte klær, saa det kjendtes mest, som hun gik nøgen. Hun holdt sig under den vestre bred og speidet efter hus, men saa intet. Langt om længe blev hun var en hvid bakke, og der syntes det hende, der laa en stue; hun gik didop og fandt en udlaave. Vigdis var da saa udslidt, at hun ikke orket at gaa længer. Hun fandt døren, og den stod oppe; saa fik hun skierne af sig og gik ind. Der var kulmørkt i laaven og ikke varmere inde end ude; men hun ledte med hænderne, til hun fandt noget høi i en krog. Der grov hun sig ned, men høiet var iskoldt og varmet ikke stort.

Gutten spurgte nu, om de var fremme, og om han skulde faa grød.

«De er ikke hjemme, folkene,» sa Vigdis. «Du er vel træt – men vi skal lægge os og sove, saa kommer de snart.»

«Jeg er saa sulten,» sa veslegutten. Hun fandt da frem af posen sin lidt brød og kjød, tygget paa det og

puttet i ham. Han blev saa stillere; men han frøs og skalv, og det gjorde hun med. Da løste Vigdis sine klær foran og fik gutten ind til bare kroppen; siden svøbte hun kappen vel om dem begge og karret høi om, saa godt hun kunde. Gutten sovnet af, og det varmet hende lidt, at han laa der og pustet hende ind paa barmen; hun sov selv lidt stundimellem, men da syntes hun, hun gik i mørke og vasset i aasen, og hun fór op – vaagnet da barnet, og hun ^[71]snakket for ham og fandt paa ord, slige som kvinder pleier at si til smaa barn.

Saan laa de nu en tid lang, og hun hørte frosten smelde i væggene. Gjennem en spræk saa hun, at nu tog maanen til at lyse ude paa sneen; gutten vaagnet igjen og var tørst. Hun var tørst, hun med, og vilde gaa ud og ta sne og kjende, om hun orket røre sig, saa frossen hun var. Han graat og vilde ikke slippe hende; havde hun ham i armen, mens hun gik til døren.

«Nu kommer de hjem, de som bor her,» sa barnet. Vigdis saa da, der var folk paa vandet langt i syd; de havde blus med sig. Hun gik ud og fik skierne paa igjen; da hun havde gaaet en stund, syntes det hende ogsaa bedre, end da hun laa i laaven. Men hun tog til at undres, hvad enden skulde bli paa denne færd; hun var nu kommet til en elv og gik langs løbet af den. Hun havde hørt, der skulde gaa en elv ud i vandet fra Hakedalen, og hun tænkte, at hun fik følge den, hvis hun orket, til hun vandt frem til folk, men hun vidste ikke, hvor langt det var. Og alt som hun gik, blev hun trætttere og trætttere, og nu tænkte hun, enden blev, hun fik lægge sig under en gran med gutten og bli der – stor skade tyktes det hende ikke. Men endda gik hun og gik; hun kom over et stort, langt vand og gik ret mod snoen igjen – da hørte hun langt borte ulvetud, og hun drog raskere paa og tænkte, det var kanske saa koldt, at ulvene veiret hende ikke.

^[72]Tilsidst hørte hun ikke ulvene længer, men bare elven under lien, der hun gik, og maanen skinnet klar og kold, og skyggerne laa lange og svarte paa sneen. Da saa hun en stor, mørk flek under træerne, og nu orket hun ikke mere. Hun krøb ind der, brød af granbar, saa meget hun kunde, og drog benene op under sig, tullet sig ind med gutten og la ham ind i favnen, saa han fik det varmeste, hun kunde faa til. Hun støttet sin hage paa hans hode, og nu vidste hun ikke mere af noget, men sad slig med ham og sov og døset.

XXIII.

Det tog til at dages, og Vigdis saa nu, at hun sad i en høi aas; over hende gik den ret op mod himmelen, men under hende løb en strid elv i en trang dal. Gutten sov, og det syntes ikke, han havde tat skade af denne nat, og Vigdis tænkte, hun fik se at gaa og friste finde frem til folk – men hun vidste ikke, hvor hun var, og hun var saa tung og træt, at hun blev siddende.

Om en stund prøvet hun endda reise sig; men ret som hun rørte paa sig, klang det nærved, og der farer en pil ud mellem træerne og graver sig ind i granlæggen lige over der, som hun sidder. Og endda mens den staar og dirrer, dukker der en mand paa ski frem, der den kom fra. Han stanser, da han ser hende, og hans forundring er saa stor, at han staar rent maalløs en stund, før han spørger:

[73] «Er Folk her?»

Vigdis orket ikke svare; nu kom han bort til hende, og da han ser, hun har barnet hos sig, blir han endda mer forbauset. Det var en stor mand med langt, lyskruset haar og skjeg, helt klædt i skind, med øks ved beltet, bue over skulderen og spyd i haanden.

Han snakket til hende og spurgte, hvordan hun var kommet did; men Vigdis sad bare og saa paa ham, men kunde ikke svare for sig. Da sa gutten:

«De har brændt op gaarden til bedstefar.»

«Naar var det,» spørger manden, «og hvor var den gaarden henne?»

«Jeg er fra Vadin,» siger Vigdis. «Det var nu inat.»

«Har du gaaet hid inat?» siger den anden. – «Det var den værste færd, jeg har spurgt af et kvindfolk.»

Om en stund siger han igjen:

«Du faar se at komme i hus – det er ikke rar gaarden jeg har, men bedre end her.»

Han reiser hende nu op, tar om hende og vil bære gutten, men denne holdt fast i moren og vilde ikke gaa til den fremmede mand, og Vigdis sa da, hun kunde nok bære ham selv. Han la nu armen om hende og gik afsted med hende nedover til elven. Om en stund, da han merker, hun kan neppe staa opreist, spænder han skierne af hende, og nu bærer han baade Vigdis og gutten og skierne hendes en lang stund, og [74] hun ved ikke stort af sig, før de er kommet ind i et trangt draag i fjeldet; der staar en liden stue, og han sætter hende ned. Han siger nu:

«Du har faret ilde med den haanden din,» og han løfter op den venstre; da ser Vigdis, at den er grønvid og klar som is. Han trak nu ogsaa sokkerne og skoene af hendes fødder og gned hende med sne

en lang stund, men den ene haanden blev det ved at se stygt ud med. Tilsidst leiet han hende dog ind i stuen og bort til en seng; han gav hende en drik af et horn, og hun sovnet straks, endda haanden var vond.

Udpaa kvælden vaagnet Vigdis, og nu saa hun, der brændte ild paa aaren, og om den sad tre mænd, stygt og fillet klædt, men vel væbnet og smykket. Det var den ene, hun havde mødt i skogen, og to til.

Pinen tog til i haanden, saa hun orket neppe spise af maden, mændene bød hende. Og værre og værre blev det udpaa natten; det værket i hele armen og ud i brystet.

Om morgenen spurgte den mand, hun først havde truffet – han hed Illuge – hvordan det gik med hende. Vigdis svarte, at det var den værste pine, hun havde kjendt, og spurgte, om han mente, det kunde bedre sig.

Manden saa paa haanden og mente, det saa stygt ud. Vigdis sa:

«Du faar hjælpe mig da og hugge af disse tre fingrene.»

Illuge saa paa hende en stund, men mente ^[75] tilsidst, det var nok bedst. Og slig blev det; en af hans staldbrødre tog hende paa fanget og holdt hende, saa hun ikke kunde røre sig, og Illuge tog af de tre mellemste fingrene paa den venstre haand. Vigdis ynket sig ikke, men sa kun, da det var gjort:

«Du er en sterk kar, Illuge, og vist let paa haanden.»

Illuge stelte nu med saaret og stedte hende tilsengs. Hun var syg en stund, men derefter bedredes hun, og nu kunde hun fortælle mændene alting om færden sin.

XXIV.

Disse tre mænd, som bodde i hytten, var skoggangsmænd; Vigdis mindedes vel, hun havde hørt om slige gaster, som skulde gjøre det utrygt at fare over skogene der nord. De to var brødre, og de hed Ille Hermod og Einar Hadelænding. Illuge, den tredje, var kommet nord fra landet.

Han var en meget vakker mand, høi og velskabt med smaa hænder og fødder, fagre ansigtstræk, krognæse, blaa øine og langt og lokket, lyst haar og skjeg.

En morgen, da Vigdis var meget bedre, kom Illuge ind til hende, som hun sad alene med gutten. De snakket nu sammen en stund; da sa han:

«Vi har talt om det, jeg og mine staldbrødre ^[76] – det er ikke let at faa en kvinde til sig hid op i skogen. Du er ikke stort bedre stedt du end vi, men drevet ud af bygden. Nu faar det bli slig, at du og jeg skal ha en seng, og til vaaren skal jeg reise stue og bygge for mig selv længer nord ved vandet. Hermod og Einar vil nu ogsaa se at faa sig koner hidop.

Vigdis sad med gutten paa fanget; hun svarte:

«Jeg tror det om dig, Illuge, at du vil ikke tvinge mig.»

Illuge svarte om lidt: «Tvinge dig skal jeg ikke – men ikke ved jeg, hvad du vil vente efter, ti dette blir dog enden, at du maa ta en af os, og da synes jeg, jeg har mest ret til dig. Her er et godt sted med fiske og jagt her ved sjøen, som vi kalder Bjørnsjøen. Og dette er dog bedre kaar for dig og gutten din, end du kunde vente, da jeg fandt dere.»

Vigdis svarte:

«Meget mere nøisomme maa dere være, end det var ventelig af slige karer, hvis dere vil rydde usle pladser her langt fra folk midt i svarte skogen – ikke skjønner jeg, at ikke du og de søger ned til bygderne igjen. Ikke tror jeg, nogen mand skulde vove at negte dere fred hjemme i min bygd, for der er ingen, som kan maale sig med nogen af dere.»

Illuge mente, det var ikke saa let at komme ud af skogen, som hun trodde.

Vigdis sa:

^[77] «Det har ikke jeg isinde at la Koll Arnesøn, som brændte inde min far, jage mig og sønnen min fra vor gaard – endda jeg bare er en enslig kvinde og ung ogsaa. Jeg ved vel, hvor far gjemte guldets sit, før han døde, og jeg agter at faa igjen det og. Men vil du hjælpe mig, du og vennerne dine, da skal jeg dele med dere, som det er brug mellem staldbrødre, og én skjæbne skal gaa over os alle.»

«Du er en djerv kvinde,» svarte Illuge, «men Aaslo-bygden er for nær ved og vore gjerninger for vel kjendt der. Var endda ikke kong Olav paa Hadeland nu i vinter saa.»

Da sa Vigdis:

«Det kunde være, at det blev os bedst af alt. Jeg har store sager at klage for kongen – og saa har jeg hørt, at han præker den nye troen og er meget venlig mod alle, som lar sig kristne. Men hjemme i bygden er der mange, som holder haardt fast ved guderne og bloter ved Torshovet – mit raad er, at jeg farer til kong Olav, og tør ingen af dere følge med, er det godt nok, at en viser mig vei over skogen. Da tænker jeg nok, der skal bli bedre vilkaar – det lover jeg, at de skal bli de samme for dere som for mig.»

Siden snakket Vigdis mere med skoggangsmændene om dette. Einar Hadelænding, som var den yngste, havde god lyst paa at prøve vinde igjen farsgaarden sin, og Hermod sa, han var længst lei af at ligge ude slig; hans hu stod til at faa skib og drage fra landet. Illuge var mindst ^[78]villig og talte ofte til Vigdis, naar de var alene, om at hun skulde bli hans kone. Hun svarte da, de kunde snakke om det, naar hun havde faat igjen Vadin. Og det endte da med, at Illuge lovet at følge hende nordover til kongen paa Hadeland.

XXV.

Vigdis og Illuge kom til kongsgaarden den dag, kong Olav og hans hird holdt palmesøndag. De fik husly paa en gaard nærved.

Efter non gik de ned i kongens herberge, og Vigdis bad om at bli stedt for kong Olav. Hun havde flidd sig saa godt hun kunde, og hun traadte frem med høviske og vakre lader og førte sit maalemne vel. Kongen sad og saa paa hende, mens hun snakket, og da hun var færdig, mælte han:

«Du har lidt stor uret, Vigdis, hvis det er gaaet til, slig som du siger – og om disse Arnesønnerne har jeg spurgt før, at de var ildgjerningsmænd. Men hvem er følgesvenden din?»

Illuge steg nu frem og sa:

«De kalder mig Illuge den lyse, herre, og de sidste aarene har jeg ligget her syd paa skogen.»

Kongen rynket da brynene og svarte:

«Jeg har hørt navnet dit før – det var kanske bedst, om det ikke var saa, og for din sag, Vigdis, om du havde havt andre talsmænd end utlæge stimænd og skoggangskarer.»

[79] «Det er saa, herre konge,» sa Vigdis, «at disse mænd hjalp mig og berget livet for mig og min søn, da jeg blev drevet af bygden som en tæve. Og Illuge viste mig veien hid, da jeg bad ham – endda han er utlæg og vaaget livet sit. Derfor sømmer det sig ikke, herre, at jeg tar nogen hjælp af eder, før I lover mig, han skal faa grid og frit fare hjem til skogen sin, hvis I ikke vil unde ham at forlige sig med eder.»

Kongen sa da, at Illuge skulde være fredhellig, den tid paasken varte, og at de skulde snakke mere om sagerne siden. Han bød dem være sine gjester der, til alting var aftalt, og i de dage, som kom, skiftet han ofte ord med Vigdis, og hun maatte berette ham alt om drabet paa Eyolv Arnesøn og færderne sine siden.

Paaskelørdag lod han hende kalde til sig; han var alene i stuen, og han bød hende sidde hos sig i bænken. Det var udpaa kvælden. Han spurgte hende nu om Illuge, og om denne var far til det barn, hun havde. Vigdis svarte nei, og sa, der var intet mellem hende og Illuge paa det vis.

Kong Olav spurgte da, hvem som eiet gutten, og hvor han var, og hvorfor hun ikke var gift.

«Jeg ved lidet om ham, herre,» sa Vigdis, «han var ikke her fra landet. Ung og uklog var jeg, og derfor lod jeg mig lokke – men nødig vil jeg snakke om ham, og jeg beder eder, at I ikke spørger mere om dette.»

Nu lægger kongen armen om hende og siger:

[80] «Længe blir du vist ikke siddende enke, Vigdis, saa vakker og klog du er.»

Vigdis vilde staa op, men kong Olav tar hende og sætter hende paa sit fang. Hun siger da:

«Det er ikke gaaet mig slig, at jeg har lyst til at elske flere mænd. Men nu ber jeg eder, herre, at I lar mig gaa, ti det er sent paa kvælden.»

Kong Olav ler og kysser hende, og han siger:

«Heller vil jeg, du blir her hos mig – synes du ikke, vi to passer godt sammen, Vigdis, og det var ikke skam for dig, om du blev min frille. Vel skulde jeg lønne dig for elskoven din.»

«Det sømmer sig ikke for eder, herre konge,» svarer hun, «I kan faa hvilken mø, I vil, og har ikke nødig at drikke af det kar, en anden har havt før.»

Kongen ler endda mere og kysser hende igjen; han siger:

«Lige sød smager din mund mig endda, Vigdis.»

Og nu tar han hende op, lægger hende ned paa bænken og vil skjemte med hende.

Da sætter Vigdis sin haand for hans bryst og mæler:

«Større sorger har han taalt for dig, den gud, du tror paa, end du gjør, om du nu lar mig fare.»

Kong Olav slipper hende. Om en stund reiste han sig op og sa, hun kan faa gaa, om hun vil. Vigdis satte fødderne ned paa gulvet. Hun syntes [81] nu ikke, hun havde saa megen ulyst til at bli hos Olav, som før. Men kongen blev siddende i bænken og talte ikke til hende. Om en stund reiste hun sig da og gik ud af stuen, over til kvindernes skaale.

Nu kom de to store helligdage, og de dage talte kongen ikke til Vigdis. Men tredje dagen sendte han igjen bud til hende. Der var da mange af hans mænd hos ham.

Han sa nu, at han vilde sende folk med hende til Grefsin og hjælpe hende i hendes sag, saa hun kunde faa sin ret i alle maader. Han lovet ogsaa at hjælpe Illuge og hans fæller til at løse fred for sig. Men derefter gik han lidt til en side med Vigdis, og nu saa han fast paa hende, mens han spurgte:

«Sig nu sandt, Vigdis, – vil du gifte dig med Illuge den lyse, naar du faar din gaard tilbage?»

Vigdis saa op og svarte:

«Du tænker altfor ringe om mig, herre, hvis du tror, jeg vil heller lege med ulven end med løven. Men nu, da jeg ser, du har vist mig saa stor godhed, at jeg vel skjønner, din lige er ikke mellem høvdinger, har jeg endda en bøn til dig: lad en prest følge med mig hjem til Vadin og und mig, at jeg blir lært og døbt i din tro. Ti det ser jeg vel – min far satte al sin lid til egen styrke, og det trodde jeg og engang – men jeg skjønner nu, at din tro er den bedste.»

Kong Olav blev da mere blid og syntes godt om dette. Ogsaa Illuge blev døbt, og han blev [82] hos kongen, han og siden Einar Hadelænding, da deres sager var blit forligt, men Hermod kjøbte sig skib og fór fra landet.

Kongen sendte nogen af sine mænd sydover med Vigdis; ogsaa en prest fulgte med. De drog til Grefsin, og Kaare tog vel mod hende. Hun fik nu vide, at hin nat, da Vadin brændte, havde de været til gjestebud, alle fra Grefsin. Da Kaare saa varmen, samlet han folk og satte efter Koll Arnesøn; da de mødtes, slog Kaare Koll ihjel. Efter Vigdis havde de siden søgt længe, men ikke fundet spor; de trodde da, hun var omkommet.

Sagen blev nu paadømt paa tinget, og for Arnesønnerne blev der ikke givet bod; men de, som havde eftermaalet efter dem, maatte bøde for Æsas drab og for den skade, der var gjort paa gaard og fæ paa Vadin, og det blev en stor bod.

Vigdis lod husene sætte op nyt om sommeren; hun kom sig meget op og vandt snart stor anseelse for sin dygtighed og sit mod. Hun lod sin søn døbe og kaldte ham Ulvar, fordi hun havde baaret ham gennem ulveskogen hin nat. Siden lod hun sætte en kirke af godt tømmer paa aabakken længer syd ved Frysja.

Folk tog ved den nye tro i Aasloarbygd og Vigdis holdt godt fast ved sin daab; endda hun ikke var saa meget ivrig i troen, ti hun havde meget at styre med sit gods. Og nu led der mange aar, hvor det var stilt paa Vadin. Men nu maa der berettes om Ljot.

XXVI.

[83] Torbjørn Haaleg paa Eyre er før nævnt; han havde opfostret Ljot Gissursøn. Det var en rig og anseet høvding. Torbjørn havde mange sønner med sin kone, men de kommer ikke denne fortælling ved. Den ældste hed Lyting; han var nu død. Lytings enke hed Gudrun, og hun kaldtes Østfjordsolen, hun var regnet mellem de vakreste kvinder paa Island, og hun var meget rig, en klog og dygtig kone, god og trofast mod sine venner og snil mod sine folk, men hidsig, egenraadig og ikke lidet hovmodig. Lyting og Gudrun havde bare ett barn, det var en datter, som hed Leikny. Folk sa, hun slegtet paa sin mor, men kun i det, som var godt, og Leikny Lytingsdatter var vel likt af alle. Men Lyting havde lovet hende, hun skulde aldrig bli giftet bort mod sin vilje, og nu havde mange mænd beilet til Leikny, men faat nei alle.

Ljot kom hjem til Island samme høst, som han havde snakket med Vigdis paa sæteren. Det første, han spurgte, var at Veterlide havde fæstet Gudrun, og deres bryllup skulde staa seks uger efter midtvinter. Ljot drog lige til sin gaard, Skomedal, og der sad han hele vinteren og saa ingen folk; han kom ikke til sin frændes bryllup, og der var mange, som undret sig over den ting.

Om sommeren, da folk drog til altinget, blev Ljot hjemme. Veterlide og Gudrun var paa tinget, og paa hjemveien reiste de om Skomedal. [84] De viste ingen vrede, fordi Ljot ikke var kommet til deres bryllup, men bad ham nu saa meget om at følge med til Holtar, at han drog med dem tilsidst, endda han undslod sig længe.

Nu gjorde Veterlide et stort gjestebud, og der kom mange folk. Gildet var prægtigt, og alt gik vakkert til, men mange lagde merke til, at Ljot syntes uglad og sturen; han snakket lidet med folk og vilde ikke leke med de andre svende.

En af de første gildesdagene bar Veterlide en prægtig udsydd kappe; det var den, han havde faat af Vigdis. Ljot saa meget paa kappen. Ud paa dagen havde Veterlide lagt den fra sig paa bænken; Ljot satte sig da hen og løftet den op; siden la han den over sit knæ. Da Veterlide kom bort til ham, sa Ljot:

«Byt med mig, frænde – giv mig denne kappen og sig, hvad du vil ha for den.»

«Ikke sælger jeg det, jeg har faat til gave,» svarte Veterlide.

«Giv mig den da,» sa Ljot. «Aldrig før har jeg bedt dig om noget.»

Veterlide svarte først intet. Da kom Gudrun til; hun havde hørt noget af deres samtale. Nu mælte hun:

«Det vilde lidet sømme sig, Veterlide, om du negtet din frænde det, han ber om – man skal vel hædre gæsterne. Skjøn det, Ljot, hvor vel vi under dig, og læg nu af dit tungsind, men gaa ud og skjemt dig med de andre drenge og lad os prøve manddommen¹⁴ din.»

[85] Hun bød Ljot reise sig op og hængte kappen om hans skuldre; den klædte ham vakkert, som den var sydd til ham, sa hun. Derefter gik hun fra dem. Ljot stod med kappen paa sig. Veterlide sa:

«Ikke havde du faat den, havde det ikke været for Gudruns ord. Bedre var du tjent den foruden og bedst, om du slog hende af tankerne, som har sydd den.»

Ljot svarte:

«Den jenten likte jeg vel – men dennegang var det nu saa, at jeg likte kappen, for den passer mig bra. Saa jeg takker dig for uvillig gave, frænde, og tar, det jeg kan faa.»

Han smilte lidt, da han sa dette, derefter tog han kappen af og gik og gjemte den. Og nu gik han ud paa tunet, hvor mændene lekte sig.

Der var to brødre, som hed Odd og Sigurd Beinesøn, og disse var ypperlige idrætsmænd; Odd var den sterkeste mand paa den kant af øen. Ljot var ogsaa flink i alslags vaabenbrug og stod sig vel i leken, endda han var noget ude af øvelsen. Men han blev mere hidsig, som han lekte, og tilsidst sa de, som saa paa, at Ljot var flinkest i alle idrætter, hvor det gjaldt snarhed og smidighed; men Odd var bedst, naar der skulde spørges efter styrke.

«Endda havde jeg moro af,» mælte Ljot, «at se om Odd er kar for at faa mig i bakken.»

Nu gik de to sammen, og Ljot merket snart, at hans kraft var ringe mod den andens; men [86] da tog han i af al magt, og Odd stolte formeget paa sin styrke og vogtet sig ikke nok; det blev da enden, at Ljot fik kastet ham i tunet. Dermed endte leken den dag.

Ljot sov i et udbur om natten; om morgenen laa han i sengen og gad ikke staa op; da hørte han nogen kvinder snakke i et rum ved siden af. En sa:

«Hvordan likte du det, at Odd Beinesøn maatte i bakken igaar – han skal ikke skryte mere af det, at han ikke ved sin overmand.»

En anden ler og svarer:

«Lidet bryr jeg mig om, enten Odd har sin overmand eller ikke – men jeg er glad, den vakre svenden vandt.»

«Kalder du Ljot den vakre svenden,» spørger den første, «han er jo brun og bleg som en draug i ansigtet.»

«Det maa vel endda være ham, jeg mener,» siger den anden igjen, «jeg ved ingen anden, som har vundet paa Odd.»

Ljot stod op og klædte sig, og nu gik han ind i rummet ved siden af. Der var flere kvinder, og Ljot la merke til en, han ikke havde seet de andre dagene. Hun var klædt i en lysegrøn, udsydd kjole og var meget vakker; snarere liden end høi, men rund og velskabt, med smaa hænder og fødder, lyst, vakkert ansigt og blaa, muntre øine, men fagrest var hendes haar, ti det var saa stort, at hun kunde hylle sig helt ind i det,

bleggult ^[87] som lin og skinnende. Hun stod just og greide sig, da han kom.

Ljot gav sig i snak med møerne, men saa hele tiden over til den lyse. Da hun havde greid sig, gik han hen og bad hende laane sig kammen. Han fik den; da sa han:

«Var det du, som kaldte mig den vakre svenden?»

Hun blev lidt rød, men lo og sa:

«Kunde jeg vide, du laa og lurte – men du ved, den en har kjendt fra barn af, under en gjerne godt og snakker vel om.»

Ljot blev nu forundret og spurgte om en stund:

«Sig navnet dit da, ti jeg ved ikke, jeg kjender dig.»

«Aa det kan være det samme med det,» sa møen, og Ljot skjønte hun var ærgerlig. Han svarte da:

«Du var ikke halvten saa vakker, sidst vi var sammen – for jeg skjønner nok, du er vist Leikny Lytingsdatter.»

«Og dere saa ikke stort til den kant, jeg gik heller, du og de andre gutterne, den tid vi var sammen paa Eyre hos min farfar,» svarte Leikny, og de andre kvinder lo. Men de skjønte, hun likte godt hans svar.

Nu fik han vide, hun havde været hos Torbjørn en tid og var kommet hjem dagen før. Ljot spurgte da om nyt fra Eyre, og han snakket længe med Leikny, ti hun var en klog kvinde ^[88] og talte godt for sig. Om kvælden satte han sig hos hende og drak med hende. Han sa da mellem andre ting:

«Det er rart, at du er ugift endda, Leikny – men du synes vel, ingen mand er god nok til dig, kan jeg tænke.»

«Ikke det,» svarte hun. «Men det skader vel ingen at se sig lidt for i slig handel; nødig vilde jeg stelle mig slig, at jeg skulde faa lyst til at gjøre det omigjen saa fort.»

Ljot lo og sa:

«Du er vist vanskelig at gjøre tillags, og ikke vilde jeg vove at spørge til her.»

Leikny svarte ikke paa dette, og nu talte de om andre ting. Dagen efter drog Ljot hjem.

XXVII.

Sidst paa høsten fik Gudrun en søn. Veterlide øste vand paa ham og kaldte ham Atle. Gudrun laa tilsengs endda; da var hun og Leikny en morgen ene i stuen. Leikny sad ved morens seng og svøbte og stelte gutten; da hun var færdig, blev hun siddende med ham i armene, kysset og klappet ham og sa:

«Saa snil og vakker som denne gutten er – jeg ønsker mest, mor, han var min og ikke din.»

Gudrun laa i sengen, hun sa sint:

«Kom hid med ham og sid ikke slig og jaal – det var ikke fortidlig heller, du havde slig en. ^[89] Du er tyve aar nu; jeg ved ikke, hvad du venter paa, eller hvorfor du ikke kan gifte dig som andre folk. Du kunde tat Odd Beinesøn; da havde du faat gode kaar i alle maader, ved jeg.»

Leikny svarte:

«Jeg har sagt det engang, at mindre mand end en godordsmand vil jeg ikke ha.»

«Da kunde du hørt efter Runolv godes beiling,» sa moren.

Leikny lo og mælte:

«Dette kan ikke være alvoret dit, mor. De siger, huskarlene hans maa løfte den gamle kroken i sengen og ud af den.»

«Du blir gammel du og engang, sa Gudrun, «og folk blir vel snart lei af at fare her som narrer og fri til dig.»

«Aa jeg faar vel en mand tilsidst,» sa Leikny. Lidt efter mælte hun:

«Hvis Viga-Ljot fra Skomedal kom hid og fridde, skulde jeg føie dig og ta ham, endda han ikke har godord, saa du kunde slippe at harmes mere, fordi jeg gaar her.»

Moren svarte:

«Nu er du snart saa vrang, som Lyting kunde faa isinde at være – det var da det sidste sted, jeg vilde flytte hen, om jeg var ung mø, – bort i den ødedalen, der aldrig folk farer forbi.»

«Detⁿ⁵ skal da være en god gaard, har jeg hørt,» mente Leikny.ⁿ⁶ «Og det vilde bedstefar og alle frænderne mine være vel fornøiet med – det er det bedste at være vel forligt med ætten sin.»

^[90] «Ja Veterlide vilde like det vel,» sa moren. «Han undte gjerne sin søstersøn det gode gifte. Men jeg havde da tænkt, du skulde faa en mand, som var rigere og havde større magt.»

«Det blir ikke saa lidet endda, naar vort gods kom sammen,» svarte Leikny. «Og jeg har altid hørt, at Ljot skulde være et høvdingsemne.» Hun sad en stund, da sa hun: «Snak til Veterlide om denne sag, mor – men sig ikke, at jeg har bedt dig om det.»

XXVIII.

Ljot sad hjemme i Skomedal; da kom Veterlide did ret før midtvinter og vilde gjeste ham. Ljot tog vel mod ham, og frænderne havde stor glæde af at være sammen.

Gaarden ligger i en dal, som ogsaa heder Skomedal, der er høie fjelde paa begge sider, og der gaar en elv gjennem dalen; paa hin side elven var der dengang bjerkelie, og der er gode beiter og fiskevand. Ljot holdt meget kvæg, Veterlide saa nøie efter, hvordan Ljot drev stellet sit; han syntes da, at Ljot var en flink gaardbruger og meget dygtigere end det kunde ventes af en mand i hans alder. Han sa dette til ham en dag, de havde været ude sammen:

«Her er alt saa vel stelt, frænde, at jeg ser bare ett, som mangler paa gaarden – det var paa tide, du giftet dig og fik en, der kunde stelle i ^[91] huset; det blir altid bedre gjort med en husfrue. Hun kan være bra nok, den raadskonen, du har – men hun tar til at bli gammel – og du kunde ogsaa øge godset dit, hvis du saa dig om efter et godt gifte.»

Ljot mente, hun greiet det bra, den gamle konen, som havde styret paa gaarden, helt siden Steinvor døde. «Og gift kan jeg tidsnok bli.»

«Siger du slig nu,» svarte Veterlide. Ljot tidde. Da sa Veterlide:

«Jeg tror da ikke det, at du gaar og tænker paa Vigdis Gunnarsdatter endda.»

Ljot blev rød og sa fort:

«Ikke ved jeg nogensteds heller, hvor jeg kunde spørge efter – nei vil jeg ikke hente mig.»

«Du snakket med Leikny Lytingsdatter isommer,» sa Veterlide. «Hvad synes du om hende?»

«Godt,» sa Ljot langsomt. «Vakker er hun, og hun taler vel for sig. Men jeg havde aldrig tænkt at beile der.»

«Hun er lige forstandig, som hun er væn,» sa Veterlide, «og snil mod folk og en flink og arbeidsom kvinde. Jeg har snakket med hende om dig, og jeg tror ikke, du fik nei der; det er Torbjørn, som raader for hendes giftermaal, og saa hun selv og Gudrun. Sandt at si, frænde, har jeg tænkt, dere kunde passe bra sammen, og mange vilde glæde sig, om det gik slig.»

«Jeg skjønner det, frænde, at du raader mig til det bedste,» sa Ljot, «og det er vakkert af dig, at du vil hjelpe mig til dette gode giftermaal. ^[92] Men jeg har ikke lyst til at gifte mig saa tidlig.»

Veterlide bad ham tænke over sagen, men nævnte den ikke siden. Han la nøie merke til Ljot og saa, at han sov daarligt om nätterne og i meget syntes som en mand, der bar paa tunge tanker.

Sidste dagen Veterlide var paa Skomedal, spurgte han igjen Ljot, om han havde tænkt mere paa dette med Leikny. Ljot svarte da:

«Du skal ha stor tak for omsorgen din, frænde; du faar hjelpe mig i denne sag, ti jeg skjønner vel, du raader mig til det bedste.»

Ljot fulgte da med Veterlide hjem. Gudrun og Leikny tog blidt imod ham, og alting blev da aftalt om giftermålet. Bryllupet stod om vaaren, og det gjorde Veterlide med stor pragt. Ljot og Leikny drog hjem til Skomedal, og samlivet deres gik godt.

XXIX.

En dag udpaa sommeren var Ljot oppe i dalen og slog engene, han havde der. Det var det vakreste solskinsveir og meget varmt. Der var to karer med ham; de slog paa den ene side elven; men Ljot gik paa hin siden og arbejdet, og han havde lagt af sig yderplaggene og gik i skjorte og brok. Det var saa langt fra gaarden, at de kunde ikke række hjem til hvert maal; derfor vilde Ljot, da det blev nons tid, gaa over elven til folkene og faa sig lidt mad med dem. Da saa [93] han Leikny komme opover langs elven; hun var klædt med stor omhu og bar den lysegrønne kjolen, hun før havde brugt til gjestebuds; i haanden havde hun et stort knytte. Hun stanset og snakket lidt med slaattekarerne, gav dem ogsaa noget ud af knyttet; men derefter gik hun ud paa stenene i elven og over did, som Ljot var.

«Her har min mor sendt mig mjød,» sa hun, «nu tænkte jeg, det kunde gjøre dere godt, dere karer som skal gaa her og slaa i denne varmen.»

«Det var nu ikke noget, du skulde bry dig med sely, at bære det hid,» mente han.

«Aa det er ikke værre,» svarte Leikny. «Sligt veir har en ikke tidt – og jeg havde nok lyst at se, hvordan høi vi faar opi her.»

Ljot mente nu, de kunde gaa over elven til slaattekarerne, som havde nisten; men Leikny lo og viste paa knyttet, hun bar:

«Du kan vel vide, nogen har sørget for, du skal faa lidt mad at æde, siden konen din farer saa langt ind i dalen. Men lad os sætte os her oppe i bakken, som der er baade lunt og svalt.»

Dermed gik hun opover, tog indimellem ned i høiet og lugtet paa det. Der engen sluttet, var der en bjerkeli, og saa maatte Leikny bort did og kjende, saa frisk en ange der stod af det nye løv. Tilsidst fandt hun en grop mellem stenene; der var skygge og lyng og græs; den var netop saa stor, at de kunde være i den begge, og Leikny bad ham komme did.

[94] «Her kan du lægge dig og sove, naar du er mæt,» sa hun.

De spiste nu og drak, og Leikny var fuld af skjemt og lystighed imens. Da de var færdige, la Ljot sig i lyngen og vilde sove; han la armen over panden og skygget slig mod solen; da løste Leikny sit hodeklæde og dækket over hans øine med det. Om en stund spurgte hun:

«Kan du ikke lægge dig hid med hodet i fanget mit – saa faar du bedre plads.»

Ljot gjorde det. Da saa han op i Leiknys ansigt, slig hun sad i solen med bart haar, og han sa:

«Nu ser du slig ud, som dengang vi mødtes paa Holtar.»

Leikny smilte og sa:

«Sig nu, Ljot, om det synes dig vel, at vi mødtes den dagen – eller hvordan er du fornøiet med det, at du fik mig hid.»

«Du kan da vide, jeg er det,» svarte han.

Leikny tok da paa igjen:

«Hvordan kan jeg vide det.» Jeg har tænkt sommetider, der er noget som tynger paa dit sind – ti du er ikke lig dig selv fra dengang, du var gut. Da kunde du være saa gal og vild og fuld af laa og leker – men nu er der ikke stor lyd i dig.»

«Det var ikke vel,» sa Ljot, «at en ikke vokste af sig guttestregerne engang.»

«De sa om dig dengang,» blev hun ved, «at du var god til at synge og lage viser. Kan ^[95] du ikke la mig høre nogen af de stev, du har gjort?»

«Aa de har løiet mest, de som har sagt det,» svarte han. «Det var aldrig rart med viserne mine.»

«Du kan da si dem for mig,» bad hun.

«Jeg mindes ingen nu,» siger han, «det er saa længe siden nu.»

Leikny tog med begge hænder om hans ansigt og vugget hans hode mellem sine knæ, mens hun sa:

«Mindes jeg møen den lyse,
sover jeg lidet for længsel.
Hver nat farer mine tanker
vidt over mørke vande,
hviler de mødige vinger,
hvor hun ligger lunt i loftet,
hun, som lidet fritter,
om fugle farer i mørket.
– Det gjør mig træt om dagen.

– det har jeg hørt, at den visen har du laget.»

«Det var noget sligt,» svarer han. «Jeg mindes ikke selv mere.»

«Hvad var det for en mø?» spurgte Leikny. «Var det en, som ikke vilde ha dig?»

«Aa det er sligt en lager sammen,» sa Ljot. «Naar en gaar ene, faar en saa mange tanker. Det kunde være baade den ene og den anden.»

Leikny sad lidt, da spurgte hun:

«Var der nogen, du hellere vilde havt end mig?»

[96] «Nei der var ikke det,» svarte han. Da tog hun igjen om hans hode, ludet sig ned og kysset ham. Han klappet hende nedover kindet og halsen.

«Nei nu vil jeg lægge mig, jeg og,» sa Leikny og løftet hans hode bort af sit fang.

«Ja gjør det du,» mente Ljot og gav plads for hende. «Her er godt at ligge.» Han bredte igjen hendes klæde over ansigtet. Leikny la sig ved siden af ham i lyngen, men hun blev liggende paa den ene albu og saa paa ham.

«Det er svært saa søvnig du er,» sa hun. Skjorten hans stod aaben i brystet; da tog hun en bjerkekvisst og krislet ham indpaa bringen og under hagen. Ljot tog om hendes haand og lekte lidt med den, men aabnet ikke øinene.

«Hvad er det for et ar, du har der under halsen,» sa hun. Hun la sig ned over ham og kysset det.

«Du krisler mig,» sa Ljot, «jeg er saa svedt.»

«Du skulde sove nu,» mente Leikny.

«Ja hvis du kunde være stille saa længe,» lo Ljot. «Jeg synes du sa, du vilde sove du og.»

«Er du træt da?» spurgte Leikny.

«Ja vel er jeg træt,» svarte han.

Siden la de sig ned, og Ljot sovnet, men Leikny sad op og saa paa ham.

XXX.

Det er nævnt, at der er øde i dalen; under Skomedal bodde nogen huskarler og frigivne, og [97] længer syd laa der en gaard, som hed Svartaabakke. Der bodde en bonde, som hed Aasbrand. Han var fattig og havde ondt ved at klare sig – ti barn havde han, og bare den ældste sønnen var saapas voksen, at han kunde være til hjælp hjemme. Halstein hed gutten; han var stor og sterk, meget arbeidsom og snil mod sin far; men ellers var han trættekjær, hidsig og mistroisk. Saa han var ikke likt. Han havde ofte æglet sig indpaa Ljot, ti Halstein undte ingen anden velstand; men Ljot tog det fredelig, ti han regnet ikke den anden for mere end en gut, og han syntes synd i Aasbrand og gad ikke ta det saa nøie, om Halstein fik lidt mere end sin ret, baade med slaatten og fisket og strandgodset.

Nu er det saa, at Svartaaen rinder gjennem Skomedal; den gaar dybt nede i slug og kløfter; men ret syd for Skomedal vider den sig ud til en løk, og derefter sætter den udfor i en fos. Men i bakken der ved fossen havde Ljot sine bedste jorder, hvor korn kunde modne. Der falder ikke meget regn der i dalen, for fjeldene stænger, og nu fik Ljot isinde at bygge dæmning i elven, saa han kunde vande ageren og engen der. Og dette arbeide tog han fat paa et aar før vaarflommen. Halstein blev sint og mente, nu vilde de lide stor skade paa Svartaabakke ved dette verk. Han fór rundt og snakket til folk om al den uret, Ljot gjorde dem; det kom da til Ljot; men denne lo og sa, at gutten kunde ikke snakke anderledes, end vettet var til.

[98] Da kom Halstein en dag, mens de arbeidet ved dæmningen, og han gik lige paa Ljot og bød denne stanse verket; han vilde ha sagen frem paa tinget, og da skulde det vises, at Ljot havde ikke lov til at fare frem som han gjorde og ødelægge fattigfolks gaard.

«Ja du skulde rigtig fare til tings du, Halstein,» sa Ljot og lo. – «Din far skjønner vel, han faar ikke mindre gavn af dette verket han end jeg, for han kan faa bruge vandet mit, det han trænger. Men tag og reis nu straks, for jeg har ikke stunder at staa her og snakke med dig.»

«Du er saa kry nu, Ljot Gissursøn,» mælte Halstein. «Du er jo største karen her i bygden. Men bi nu, saa skal du faa se, vi har frænder, som kan ta sig af sagen, og de kan være lige saa gode som du.»

«Nei vel?» sa Ljot og lo. «Ja reis da, Halstein, og hils fra mig, det skal bli moro at træffe dem.»

Leikny var nu kommet til; hun havde været ved løken og vasket en uldvæv. Hun sa:

«Aasbrand har vist været glad mangen gang, at Ljot var saa stor kar og lidet nøie paa det – sidst nu i høst, da vi hentet sauen i fjeldet.»

Halstein blev ildrød og ropte:

«Tyvskjelder du os, Leikny?»

«Nei,» svarte Leikny, «jeg mindes vel, at det var Ljot, som hentet de sauene, du ikke kunde finde, og skilte dem slig, at jeg tror dere var vel fornøiet med storkaren den gangen.»

[99] Da sa Halstein:

«Det er da bra, Leikny, at du er saa godt fornøiet med husbonden din – siden du var saa nødig for at faa ham.»

Leikny vilde tale, men Ljot sa:

«Ikke skal du gidde høre efter den gutungen – og ikke har vi stunder til at snakke med ham længer, saa nu faar du Halstein se at komme dig herfra.»

Halstein gik da lidt bort, men straks efter snudde han sig og ropte:

«Vel gift er du da, Ljot, og bra var det for dig, du fik denne kjærringen – endda jeg har hørt, du sturet i Nidaros for den norske jenten, som skjønte saa lidet paa manddommen din, at hun tog en anden lige for næsen af dig.»

Da skreg Ljot i; han trev et spyd, som laa paa bakken, og sendte det efter Halstein. Det traf ham i øiet, og gutten stupte død straks.

Ljot bød en mand melde drabet paa Svartaabakke, og derefter gik han hjem. Leikny fulgte efter. Siden paa dagen spurgte hun:

«Hvad var det for en sag, som Halstein mælte om en norsk kvinde?»

«Aa det var en gammel sag, som du ikke har nødig at bry dig om,» sa Ljot. «Og snak ikke om det til mig, for jeg gidder ikke tale derom.»

XXXI.

[100] Aasbrand blev saa ude af sig, da han spurgte Halsteins død, at han rent gik fra samling af sorg og angst. Han trodde fuldt og fast, at Ljot vilde lægge ham ganske øde, baade med dæmningen og alt det andet; da Ljot dagen efter kom til Svartaabakke, var Aasbrand strøget til sine frænder for at be om hjælp. Han drog til Beinesønnerne, som var i slegt med hans hustru langt ude, og bad dem ta eftermaalet. Odd svarte, at Ljot var vist ikke den mand, som bødet drabet; snarere var det rimeligt, han havde det værste i sinde, men mente Odd, han kunde vel ha lyst til at lære Ljot bedre skik, og siden han var en lovkyndig mand og havde mange venner, vilde han føre denne sag. Aasbrand blev hos Odd, til det var tid at fare til tings.

Ljot vilde ogsaa til altinget, og Leikny vilde være med, endda han bad hende bli hjemme, siden hun var med barn, og det var en lang og vanskelig reise. Men Leikny graat og bad og sa, hun fik ikke ro paa sig hjemme, før hun saa, hvordan det gik med Odd; tilsidst blev det saa, at hun fik følge. De havde sin søn med sig; han hed Lyting og var da to aar gammel. De fór derfor langsomt og kom nogen dage forsent til tinget. De tog ophold hos Veterlide, som havde bod der. Han var paa altinget med Gudrun.

[101] Dagen efter at Ljot var kommet, gik gamle Aasbrand om morgenen alene og slang mellem boderne. Da mødte han Gjest Oddleivson og kom i snak med ham. Han fortalte, hvem han var og hvad sag han havde med Ljot. Da sa Gjest:

«Jeg har spurgt, det var Ljots agt først at bøde for Halstein; men nu er han blit strid og vil ikke gi sig for Odds skyld.»

De snakket en stund om dette, og Gjest gik fra ham. Aasbrand gik alene og tullet en tid og tænkte over det, og nu blev han ræd, at Odd skulde ødelægge sagen for ham. Da faldt det ham ind at gaa til Veterlides bod og snakke med Ljot alene, og det gjorde han da.

Der var de netop staat op; Ljot og Veterlide sad og spiste med nogen kjendinger, som var kommet indom; Gudrun og Leikny var der ogsaa. Nu angret Aasbrand straks og vilde gaa igjen; men Ljot ropte efter ham:

«Hvor har du gjort af hjælperne dine, Aasbrand – eller er Odd blit lei af sagen din og har sagt den fra sig.»

Aasbrand stod og hakket og stammet, men tilsidst fik han sagt, at han vilde først spurgt Ljot alene, om han vilde betale for drabet paa Halstein. Dermed tog han til at graate.

Ljot svarte da:

«Endda Halstein har tærget mig al den tid, vi var naboer, og ingen kan undres paa, jeg blev harm paa

ham tilsidst, saa angret jeg dette drabet, ti jeg ved det, han var den bedste hjælp du ^[102] havde, og du er gammel og fattig. Derfor var det min agt at byde dig fuld mandebod. Og vil du ta ved dette tilbudet straks, staar jeg ved det. Men vil du raade med Odd, saa tror jeg ikke du vinder stort paa det, ti for ham vil jeg ikke bøie mig. Hvis du vil forlige dig, skal jeg hjælpe dig med folk og hvad du kan trænge hjemme, og det skal ikke bli til skade hverken for dig eller barnene dine. Gjør nu, hvad du vil, men husk, jeg har ikke budt nogen mand bod før dig.»

Aasbrand tog straks mod tilbudet, og Veterlide redte ud sølvet for Ljot. Til afsked gav Veterlide Aasbrand et sølvbelte, og den gamle gik vel fornøiet hjem. Men Odd blev rasende, da han hørte det, og sendte Aasbrand fra sig med mange onde ord.

Folk snakket endel om denne sag og mente, at Viga-Ljot var blit merkelig spag paa det sidste. Men Leikny priste Ljots storsindethed til alle, som gad høre paa det – ingen havde han forligt sig med før denne gamle stakkaren, som ikke havde magt til at staa sig mod ham. Men de lo af hende og mente, at Ljot kunde stelle eller ustelle som han vilde, og endda skulde nok konen hans bli tilfreds.

XXXII.

Efter altinget drog Ljot og Leikny med til Holtar og blev der en stund. En dag var Ljot ^[103] redet ind over vidden for at se paa et stod, som Veterlide havde gaaende der; da mødte han Odd Beinesøn, som kom i følge med en svend til. Odd hilste paa ham og sa:

«Siden vi skal samme veien, kan vi vel holde følge – nu du er blit forliget med Aasbrand, den gamle krøken, kan der vel bli raad til, at vi holder venskab vi og.»

Ljot svarte bare, de kunde gjerne ride i følge, siden den anden havde hygge af det. Odd spurgte nu til folket paa Holtar og siden hvordan Leikny levet. Ljot svarte, de havde det bra.

De fandt hestene og saa paa dem; siden red de tilbage mod dalen. Odd snakket meget og venlig; Ljot svarte lidet paa det. Tilsidst stod de af hestene og satte sig for at spise af nisten sin. Mens de sad slig, sa Odd:

«Det undrer mig, hvad der kunde komme mellem Halstein og dig, Ljot, du som er saa snil og fredsæl en mand – er det saa som de siger, at det er den gamle giftermaalssagen, du havde engang, som du ikke liker at høre om?»

«Siden det lader til, at du er saa vild efter venskabet mit,» svarer Ljot, «kunde det være lige bra, du ikke fristet, hvordan det har sig med det. Eller kanske det er dig, som farer og snakker om det her i landet.»

«De har snakket om det, de som traf dig i Nidaros, dengangen du gik der og graat for en mø – det blev gamle Aasbrand stakkar, som fik medgiften hendes.»

^[104] Ljot sprang op og greb sin øks; Odd fór da ogsaa op og skjøv sit skjold for sig, mens han verget sig med spydet.

«Ja, der blev ikke noget igjen til dine frænder,» sa Ljot; han hug spydskaftet tvers af. «Men lidt faar jeg unde dig med mig, siden du sikler efter det.» Dermed kløvet han den andens skjold og øksen sank dybt i akselen, saa Odd faldt bagover med banesaar.

Svenden, som var med Odd, var ganske ung og ræd, saa han rømte straks. Ljot red tilbage til Holtar og fortalte, hvad der var hændt. Veterlide spurgte, hvad han nu vilde gjøre. Ingenting sa Ljot, men han trodde ikke, de kom til at faa stor glæde af det, de som skulde føre eftermaalet efter Odd.

Veterlide gik af stuen om en stund. Da blev Ljot alene derinde med Leikny; bare de to smaagutter, Atle og Lyting, gik og legte ved bænken. Ljot slængte sig paa sengen deres; Leikny gik og ryddet sammen det, de havde liggende udover i stuen. Alt imens spurgte hun ham ud om drabet, men det blev korte svar, hun

fik. Da sa hun:

«Det synes jeg endda, at du kunde si mig, hvadfor ord dere skiftet, som førte til dette.»

«Aa det var ikke om store sager,» sa Ljot. «Det er vel saa, at Odd har villet i lag med mig, helt siden vi to kom sammen.»

«Det var vist ikke mig, dere snakket om,» mælte Leikny kort.

[105] «Nei,» sa han, «men det var nok dig, han tænkte paa Odd.»

Leikny gik bort og satte sig paa sengekanten, hun saa paa Ljot og sa saa:

«Jeg tror ikke, du gjorde det, Ljot.»

Ljot rykket lidt paa sig i sengen. Han vilde til at svare hende, men da la hun haanden paa hans bryst og blev ved:

«Saa meget ved jeg, at ikke er det for min skyld, du er blit saa taus og sturen, siden du kom fra Norge, og ikke er det mig, du har i tankerne nat og dag. Men ingenting ved jeg om sorgen din, eller hvad der er mellem dig og Odd eller mellem dig og noget menneske.»

Han svarte:

«Jeg vilde helst, du skulde være fornøiet med dit giftermaal, Leikny, og jeg har da altid forsøgt at gjøre dig tillags. Men havde jeg nogen sorg, jeg dulgte for alle, var det vel værst for mig, og da kunde du la mig være i fred.»

Som hun vilde til at svare, fik hun øie paa hin kappe, Vigdis havde sydd Veterlide; den laa i fodenden af sengen. Da rev hun den til sig og slængte den udover gulvet, mens hun ropte:

«Ti gange mere tænker du paa den norske møen, som de siger slængte dig fra sig, end paa mig, som aldrig har gjort dig andet end det bedste, jeg vidste.»

Ljot sprat op og vilde ta kappen; men hun var snarere og greb den; hun sprang frem og skulde kaste den paa aaren. Han var efter og [106] vilde ha den fra hende; men hun holdt fast med begge hænder. Da tog han med en arm om hendes liv og rundt haandleddene, som han klemte, saa hun skreg ved det; men kappen fik han ikke fra hende, før han slog hende med knyttet næve over hænderne. Da kastet hun sig ned og graat, men Ljot tog kappen og gik med den.

Leikny gik ud og satte sig paa dørræet; hun graat ned i hænderne og merket ikke, at moren kom om en stund. Gudrun spurgte, hvad det var med hende. Leikny svarte, det var intet; men Atle krøb op paa tærskelen og sa:

«Hun graater mor, for hun fik hug af bonden sin – han slog hende saa stygt, saa stygt bortved aaren.»

«Det er ikke sandt,» svarte Leikny fort. Men Gudrun gik ind og fandt Lyting graatende paa gulvet, fordi hans far havde været saa streng ved moren. Gudrun blev rasende og skjeldte ilde paa Ljot:

«Det fik da førstemanden min, Egil, lære, at han ikke fik lægge haand paa mig,» sa hun, «for da strøg jeg af gaarden, og livet mistet han, da han negtet at gi igjen godset mit. Siden har de havt vet til at la være sligt, baade Lyting, den tid han levet, og Veterlide.»

«Ti nu stille, mor,» sa Leikny. «Ljot slog mig ikke – han bare drog mig bortefter gulvet, og det var jeg, som begyndte at trætte med ham.»

Ljot kom ud i det samme. Han hørte ikke ^[107] efter alt, Gudrun sa, men bøiet sig ned til Leikny og mælte:

«Ilde har jeg gjort mod dig, Leikny min – og det var sandt, som du sa – aldrig har du gjort mig andet end det bedste, du vidste.»

Leikny brast i graat igjen; hun slog tørklædet over ansigtet, sprang op og ind i huset. Ljot fulgte efter hende. Det varte længe, før de kom igjen; men da graat ikke Leikny mere; hun gik nær indtil Ljot og saa glad ud.

Dagen efter reiste de hjemover. Det var meningen, de skulde været der længer og Gudrun vilde, datteren skulde bli sommeren ud og til hun havde barslet – det mente Gudrun kunde været godt for mange sagers skyld, om Ljot var uden konen en stund. Men nu fik de begge med et det sind, at de vilde hjem til Skomedal. Veterlide og Gudrun bød til at fostre op Lyting sammen med sin egen søn Atle, som var lidt over aaret ældre. Dette tog Ljot og Leikny imod. Derefter reiste de.

Nu var det svært godt mellem dem paa reisen. Men saa var det den sidste dag; de red nedover gjennem et skar. Folkene deres var foran; men Ljot gik og leiet Leiknys hest nedigjennem gjelet; hans egen fulgte løs bagefter. Det var surt og graat veir, og stundom stod snekavet dem ret i ansigtet. Som de farer nedover paa dette vis, siger hun til ham:

«Nu har jeg tænkt hele denne tiden paa alt, du sa paa Holtar. – Men om det var saan, som ^[108] du sa, at det var mest det som græmmer dig, at du blev vist bort hos disse folkene, saa maatte du da kunne trøste dig ved det, at vi selv søgte denne handel med dig – det var da regnet for et godt gifte, og mange havde spurgt efter det, du fik.»

«Det er ikke saa, at jeg græmmer mig,» svarte han. «Men du kan da skjønne, det harmer mig, at Beinesønnerne og vennerne deres skal ha det at fare med.»

«Jeg skjønner ikke,» sa hun igjen om en stund. «Hvorfor gjemmer du slig paa den kappen, naar du ikke tænker mere paa hende, som sydde den?»

«Aa den passer mig saa bra,» svarte han.

Nu drev sneen dem i synet, saa de tidde en stund. Da snefoket stilnet lidt, spurgte Leikny igjen:

«Var hun vakrere end jeg, den norske jenten?»

«Nei,» svarte han og saa lige ud mod sneen. «De fleste vilde nok kalde dig vakrest.»

«Var hun rigere end jeg da,» sa Leikny atter.

«Aa det var vel omtrent ens, tænker jeg,» svarte Ljot som før.

«Jamen du syntes nok bedst om hende endda,» siger Leikny mismodig. «Hvordan var hun ypperligere end jeg?»

«Aa var det noget, saa var det vel det, at hun spurgte meget mindre end du,» siger Ljot og ler lidt.

Leikny bøiet sig frem for at se paa ham – [109] da var hans ansigt saa graat som stenen i heien. Nu varte det længe, inden nogen af dem talte.

Sneveiret holdt op, da de var kommet ned gennem uren. Nu havde de en lang, flad vidde med torvmyrer for sig. Ljot gav Leikny tømmerne igjen og skulde netop kaste sig paa sin hest. Da sa Leikny sagte:

«Nu skal aldrig denne sag nævnes mere mellem os, det lover jeg dig; men en ting ber jeg dig om, at du siger navnet hendes.»

Ljot stod lænet til hesten, og længe sa han intet, men saa forbi sin kone. Saa nævnte han det tilsidst meget lavt: «Vigdis.»

Derefter steg han tilhest. Og nu red de længe side om side og sa intet. Men Leikny var stille og sørgmodig, da de kom hjem. Det blev ikke bedre med hende før ud paa høsten, hun fik en søn. Ljot øste vand paa gutten og kaldte ham Gissur. Efter det blev Leikny noget mere lig sig selv igjen.

XXXIII.

Høsten efter, da de hentet hjem sauene paa Skomedal, manglet de nogen gjeldværer. Ljot drog da selv opover med en af huskarlene for at lede.

Tredje dagen efter, da Leikny stod ude i tunet, kom huskarlen drivende med sauene. Leikny spurgte, hvor Ljot var blit af. Karlen svarte, han var igjen paa sæteren og vilde stelle paa selet og bøde væggene der.

[110] Nu gik Leikny og tittet opefter heien, ret som det var. Det var klart, vakkert veir, og solen skinnet paa nysneen opefter lien. – Om en stund sa hun til folkene, at hun mente, det blev bedst, hun drog op til sæteren – siden Ljot havde tat sig for at stelle paa selet, var der mange ting, hun kunde like at faa rettet paa, og derom kunde hun bedst snakke med ham selv.

De smilte lidt sig imellem, da hun sa det, men Leikny gik og snakket en stund og tilsidst blev det slig, at hun syntes, hun var nødt til at drage. Men de skulde ikke bry sig med følge; hun eiet en gammel træl, som havde været hos hende, fra hun var barn og som gik efter hende som en hund; ham tog hun med sig, og saa drog de ivei.

De kom til selet før solnedgang; men de saa ingenting til Ljot. Dog kunde de se, han havde skaaret torv bortpaa myren om dagen, og spade og hakke laa ved selsvæggen. De gik ind, og der var gløder paa aaren endda.

Sæteren var bygget af sten og dækket udvendig med torv, som brugen er der tillands; inde gik der en bænk rundt væggene, ogsaa af sten og torv. Tverpallen var saa bred, at der kunde ligge to mennesker side om side; der var redt op en seng, og for røgens og dørtrækkens skyld var der sat op en slinde, hvorover hang skindfeller og aaklær.

Leikny gik en stund og ventet; men Ljot kom ikke. Hun sa da til trællen, at han kunde [111] gaa og lægge sig i fæhuset. Og da det var koldt og hun syntes, der var saa lidet brændsel, at hun ikke vilde lægge paa varmen, før manden kom, gik hun iseng og trak aaklædet for mod kulden. Hun faldt straks isøvn.

Ud paa natten vaagnet hun ved det at nogen snakket i stuen. Hun tittet ud mellem aaklærne og saa da, det brandt paa aaren. Ljot sad paa langbænken mod hende; men der var en mand til inde; da han snakket, kjendte hun igjen sin stiffar. Hun hørte da, han sa:

«Uklog færd tykkes det mig, frænde, at du lægger dig til alene slig op i heien, nu du har denne sag med Sigurd Beinesøn og hans frænder. Det blev stor sorg for Leikny, skulde hun miste dig, og sønnerne dine er saa smaa endda.»

Ljot sidder med hodet bagover mod væggen; han svarer:

«De folkene agter jeg ikke det værd, at jeg skulde fare med stort følge for deres skyld. Og det ved jeg, at ikke blir de min bane. En ved jeg, som ønsket mig den værste død – men det tror jeg, at vi to findes først. Og da bryr jeg mig lidet om, hvad der ellers sker.»

«Hvad er det, du snakker om?» spørger Veterlide. Men Ljot svarer ikke paa dette. Om en stund siger han igjen:

«Bedre var det vel for Leikny, at hun blev enke saa ung, at hun kunde trøste sig igjen.»

«Da kjender du lidet hendes sindelag,» svarer Veterlide. «Jeg tror ikke, at hun tog nogen mand [112] efter dig, saa høit hædrer hun dem, hun har kjær.»

Ljot sidder som før og tier. Veterlide tar paa igjen:

«Det skjønner du nu vel, at slig en hustru, som du har faat, fandt du ikke, om du fór over al jorden.»

«Det er sandt,» svarer Ljot. «Men jeg elsker mere den svarte flekken, hun havde mellem brysterne, end al Leiknys fagerhed. Mere elsket jeg hende, da hun hug kniven efter min strube, end jeg elsker Leikny, naar hun lægger armene om min hals. Mindre sorgfuld var jeg, da jeg fór i vinterveiret over Dovre og tænkte paa hendes bansord, end naar jeg rider til Skomedal og ved, at Leikny møder mig med blide ord i døren vor. Hellere vilde jeg krystes af hvidebjørnens rammer end mindes, at Kaare har hende i fang.»

Veterlide siger nu i stor harme:

«Ilde har du stelt dig, frænde – men værst var det, at du ikke snakket om dette, før du fæstet konen din.»

«Ja,» svarer Ljot, «men da tænkte jeg, jeg skulde vel faa hende ud af mit sind engang, naar jeg giftet mig. Men nu ser jeg, det værste jeg gjorde hende, blev værre endda for mig. Ti nu skal jeg sørge, saa længe jeg lever, at jeg eiet den lyse møen og mistet hende.»

«Nu frygter jeg,» siger Veterlide, «at du har ilde lønnet Gunnars gjestfrihed.»

«Værre end du tænker,» mæler Ljot. «Det [113] var den bedste stund, jeg har vidst af, da Vigdis og jeg spiste bær sammen ved horget – da var jeg gladere end den dag, jeg gutten dræbte min fars banemand under Hauketind. Men da hun gik fra det sidste mødet vort der, havde hun faat den største sorg – endda det lærte jeg siden, at større sorg havde jeg faat selv.»

Veterlide siger harm:

«Har du voldtat Gunnars datter, da har du gjort et nidingsverk, jeg aldrig havde trodd dig til.»

Ljot ler lidt og svarer:

«Kanske jeg ikke havde trodd det selv.»

Veterlide mæler igjen:

«Ilde er dette, frænde –» og Ljot ler atter og siger:

«Ja vel er det ikke.»

Derefter taug de længe. – Tilsidst reiste Ljot sig op og begyndte at klæ af sig; han spurgte, om Veterlide ikke syntes, det var paa tide at gaa tilro. Leikny klemte sig ind til væggen; hun rystet som et aspeløv, men lukket øinene og prøvet at lade, som hun sov.

Da Ljot var afklædt, drog han aaklædet tilside og skulde lægge sig, fik saa øie paa hende. Han blev blodrød og slap aaklædet. Straks efter bøiet han sig frem og kaldte sagte paa hende. Leikny svarte ikke, men pustet tungt, som sov hun fast. Ljot vendte sig og sa:

«Jeg faar re seng til dig paa langbænken, frænde, for jeg ser, Leikny er kommet hidop.»

[114] Veterlide ropte til; men Ljot hysset paa ham: «det ser ud, som hun har sovet hele kvælden.» Han stelte nu til Veterlide og sa intet. Saa gik han bort og skulde lægge sig hos Leikny, han vilde til at spørge, om hun sov og la haanden paa hendes bryst; da merket han, hvor hun skalv og kjendte, hendes hjerte slog og sprat som en fisk i garnet.

Han laa nu og vidste ikke, hvad han turde si til hende – saa tidde han stille, og den natten laa de begge, som de sov, men den ene vidste, at den anden var vaagen.

Ud paa morgenen sovnet han da et øieblik. Nu gav Leikny sig til at graate ganske sagte, og tilsidst graat hun sig isøvn, hun med. Da hun vaagnet, var mændene alt staat op og holdt paa at lave morgenmad. Hun klædte fort paa sig og hilste paa dem. Veterlide spurgte, naar hun var kommet, og om hun ikke havde hørt dem om kvælden. Da reiste Ljot sig hastig op og sa, han fik gaa ud og se til hestene.

Leikny svarte, hun var kommet bortimod aftensmaal, havde lagt sig for at vente paa manden, og saa var hun sovnet og havde sovet helt til nu; – «men hvor var du henne igaarkvæld, Ljot, og hvor er Veterlide kommet fra?»

Ljot sa, han havde været ude og seet til donerne sine, og Veterlide havde han truffet øst i Gaglemyren; han var paa vei til Skomedal, og følget hans var redet i forveien tilgaards. Ljot tog etpar ryper borte ved døren og bad Leikny koge [115] dem til morgens. Hun gjorde det og sa Ljot sit ærinde. Han lovet at sætte op de hylder, hun trængte, og stelle efter hendes raad. Siden drog hun og Veterlide ned til bygden for at se til de folkene, som var kommet.

Ud paa kvælden kom Ljot ridende i gaarden. Leikny stod i døren; men da hun saa ham, gik hun fort ud i væverstuen. Han kom efter hende didind, og han la hænderne paa hendes aksler, saa hun maatte se paa ham; taarerne randt nedover hendes ansigt. Da kysset han hende og sa:

«Det ved jeg nok selv, hvor godt jeg kunde ha det, kunde jeg glæde mig ved din kjærlighed – ingen er der saa god som du.»

Leikny svarte:

«Det var ikke saa stor skaden, som du tror, at jeg hørte samtalen deres inat – det som er værst for mig,

hørte jeg paa dig, dengang du sa navnet hendes bortpaa myren her.»

«Hvordan skal det bli mellem os nu?» spurgte han. Leikny svarte:

«Det faar bli, som du synes – med mig skal du altid faa det, som du vil ha det.»

Ljot stod en stund med ansigtet vendt bort. Saa kysset han hende igjen og gik.

XXXIV.

Det gaar nu gjerne slig, at tiden vinder paa alle sorger, og det blev ikke anderledes her – eftersom aarene gik, fik disse to saa meget andet ^[116] at tænke paa, og saa bedredes ogsaa denne sorg noget. Ellers var de altid venner og vel forligte; de holdt sig mest hjemme paa Skomedal, og folk saa lidet til dem.

Ljot og Leikny havde tre barn: Lyting var ældst, han blev opfostret hos sin bedstemor paa Holtar, og der døde han, mens han var liden. Gissur og Steinvor hed de andre, og Steinvor var den, Ljot elsket mest af sine barn. Disse to fik en vaadedød. Det bar til slig:

En kvæld ud paa vaaren var barnene paa Skomedal ude og lekte sig; der var nogen gutter, som hørte til tjenestefolkene paa gaarden, og Gissur var med dem og skjød med bue efter maal. Han var da paa det syvende aaret, og Steinvor var fire aar. Hun gik og lekte for sig selv ved bækken, som løber langs tungjærdet og ned til Svartaaen. Denne bækken er ikke større, end den gaar tør om sommeren, men nu paa vaaren var der mere vand, og gutterne havde laget dæmninger i den, eftersom de havde seet det i elven. Saa der var en høl, som kanske kunde række en lav mand til knæet paa det dybeste sted.

Som Steinvor nu gik der og ruslet og snakket med sig selv, saa hun kvældssolen skinne paa en bar bakke bortom bækken paa den anden side. Hun var saa liden, at hun mindedes ikke ret sommeren, men hun tænkte, der var nok blomster borti den bakken; saa vasset hun over bækken et stykke oppe, hvor den var lavest.

^[117] Nu havde hun det rigtig godt henne i solbakken; hun drog sammen lyng og stener og skulde bygge sig en gaard med mange sauer og kjør og hester.

Om en stund gik de store gutterne ind; Gissur blev igjen og saa sig om efter søsteren. Han vasset over til hende og skulde se, hvad hun holdt paa med.

«Aa det er disse hestene, jeg skulde hente hjem,» siger hun og viser paa en haug med gule stener. «Kan du ikke hjælpe mig med denne hesten, han er saa ustyrlig vild, saa jeg raar ikke med ham.» Og saa slænger hun den største stenen bort over bakken og springer efter den.

Gissur vilde straks være med og leke. Men han syntes, det var en ussel gaard, hun havde faat sig.

«Nu skal jeg fare til Norge,» siger han, «og købe os hustømmer.» Han finder hendes ene sko, og den laster han med tørre kvister af vierbuskene og seiler med den i hølen. Da fik de bygget sig en overlag gild gaard; men da den var færdig, var solen borte for længe siden, og barnene var baade vaade og kolde; saa vilde de hjem og faa mad. Da var Steinvors sko borte og hun sutret, for hun skulde ud i det kolde vandet.

«Jeg skal bære dig over jeg, søster,» siger gutten. Han løfter hende op og vasser udi.

«Se der kommer far oppe i heien,» roper Steinvor, og de ser begge op og skal vinke til [118] ham. Men der var en isholke under vandet, og nu glir Gissur og falder med hende.

Ljot kom ridende ned gennem fægaden paa den anden side elven; han saa barnene og vinket tilbage til dem. Da blir han var, at de falder og ikke reiser sig igjen; han springer af hesten og render ret ned gennem uren; i Svartaaen havde strømmen nær tat ham; men han kom over og satte opover bakken til bækken. Barnene laa ganske stille i hølen. Han løftet dem op; da saa han, at Gissur havde slaat tindingen mod en sten, og søsteren havde han holdt saa fast i fanget, saa hun laa under ham, og de var druknet begge to.

Ljot vidste straks, de var døde; men han sprang alligevel ind med dem i armene og bød varme skindfeller og koge melk.

Leikny blev dødhvid, da hun saa barnene; men hun sa, det kunde ikke være saa farlig; de kom nok snart tillive igjen. Alt de gjorde med dem, saa blev de to smaa ved at være døde; Ljot satte sig tilsidst bort ved aaren med hagen i hænderne; men Leikny vilde ikke gi sig; hun blev ved at friste tvinge melk ind i munden paa dem og gni dem med uldduger, endda alle de andre sa hende, det nyttet ikke mere.

Da tog hun tilsidst de to smaa døde kroppor og samlet dem i armene; hun skreg:

«Jeg skal nok faa liv i dem, – jeg skal ligge og ruge paa dem, til de levner op igjen.»

Hun slængte sig ned over dem paa sengen og [119] pustet ind i munden paa dem. Ljot reiste sig op, gik hen og tog om hende:

«Lad dem ha ro nu,» sa han, «du maa ikke gjøre saan med lig.»

Da sled hun sig løs og skreg og skreg; hun flænget falden af sit hode og drog sig i haaret – saa vilde hun springe paa dør og gaa paa elven hun med. Men Ljot løftet hende op og bar hende ind paa deres seng; han maatte bruge magt for at faa klærne af hende og faa hende lagt ned; hele den nat sad han og holdt paa hende; han trodde næsten, hun skulde mistet forstanden.

Men ud paa morgenen blev hun roligere; da hun stod op siden paa dagen, var hun ganske stille og graat ikke stort siden, men hun saa ud som en, der er kommet op af sin dødsseng.

XXXV.

Nu gik tiden sørgelig paa Skomedal, til det led mod altinget. Ljot havde ærinde did og vilde ha Leikny med sig, men hun sa, hun orket ikke, saa han maatte reise alene.

Da han kom hjem igjen, sa Leikny den første kvælden, at hun havde ligget i væverstuen nogen nætter, og hun bad, han maatte unde hende at sove alene der en tid. Ljot svarte, han vilde ikke negte hende det, naar hun ønsket saa.

Sommeren led tilende, og Leikny sad stadig i væverstuen og laa der om nætterne; hun tog sig ikke mere af husstellet, men gik alene derinde og ^[120]drev paa gulvet og gjorde intet. Hver kvæld gik hun ud til kapellet, som Ljot havde ladet sætte op nær gaarden, og der laa hun og bad til langt paa natten.

Men en kvæld, just som hun skulde gaa ud, kom Ljot ind i væverstuen og bad hende bie lidt: «Naar har du tænkt, Leikny, at flytte hjem til mig igjen?»

Leikny svarte ikke paa det, og han sa da:

«Jeg tror ikke det blir bedre for nogen af os, skal vi gaa slig hver for os og bære paa sorgen vor – du maatte heller komme ind og være sammen med os andre og ta dig af huset dit – kanskje det da blev lettere for dig.»

«Jeg orker ikke gaa og stelle derinde,» siger hun. «Altid saa syntes jeg, der var noget, jeg havde glemt – og naar jeg tænkte mig om, hvad det var, saa sanset jeg, det var barnene mine, som ikke mere har mig nødig.»

Ljot svarte:

«Vil du reise hjem og se til din mor da – saa skal jeg følge dig did.»

Leikny sa sagte:

«En ting vilde jeg helst – dersom du vilde la mig faa det, slig jeg helst ønsker.»

«Ingenting vil jeg negte dig, hvad du saa ber om,» siger han.

«Da skal jeg aldrig mere være konen din,» mæler Leikny, «und mig at fare herfra og leve i renlevnet og faste, som kvinder gjør – andensteds i kristne lande.»

^[121]Ljot rynket panden og sa:

«Jeg ved, du har ikke havt det for godt her hos mig – og aldrig skulde jeg bragt dig hid til Skomedal, havde jeg vidst, det skulde gaa slig. Men engang spurgte jeg dig, hvordan det skulde bli mellem os, og da

valgte du at være hos mig endda. Men siden har jeg da prøvet at gøre det saa bra for dig, som jeg kunde, og aldrig har der været et ondt ord mellem os fra den dag, og aldrig har jeg lagt haand paa dig siden den ene gangen. Alt her har du raadet for lige saa meget som jeg, og jeg har aldrig lagt mig borti dine sager. Ikke har jeg skjemtet med andre kvinder og ikke har jeg havt barn med andre end dig.»

«Du har ikke barn med mig heller,» svarte Leikny. Og nu slog hun hænderne for ansigtet og graat.

«Derfor sørger jeg ligesaa godt som du,» sa han, «og derfor undrer det mig, at du nu vil bryde samlivet vort.»

Leikny reiste sig op og svarte

«Du skal si dig skilt fra mig – det maa vel være grund nok, at jeg negter at leve med dig. Da kan du gifte dig med en anden kone og fare bort fra denne ødemarken – aldrig har jeg seet dig glad en dag i alle de aar, vi har levet sammen her.»

Da spurgte Ljot sagte:

«Sig mig det sandt, Leikny, om det er slig, at du stunder bort herfra, og vilde du helst, jeg aldrig mere kommer i seng med dig?»

[122] Han drog hende ned paa sit fang, da han sa det, og nu skalv hun, saa hun ikke orket svare. Han sa da igjen:

«Du sa engang, at jeg skulde altid faa det med dig, som jeg vilde.»

Leikny la sit ansigt ned mod hans haand og svarte i graat:

«Jeg trodde, du vilde helst fare fra mig.»

Ljot ludet ansigtet ned til hendes og sa:

«Det er længe siden nu, Leikny – men jeg vidste ikke før, at jeg ikke orker leve uden dig.»

Samme kvæld fulgte Leikny ind i stuen og sad for sit bord som før. Der var ingen, som hørte mere til, at hun vilde være nonne; men hun og Ljot levet sammen i stor kjærlighed og enighed. Men endda sørget hun meget for sine barn, skjønt hun ikke snakket om det.

En kvæld havde de været i badstuen allesammen, og Leikny gik med haaret løst for at faa det tørt. Ljot gik bort og samlet det i hænderne; han sa:

«Jeg tror, haaret dit er blit endda lysere og fagrere, end det var før, Leikny.»

Hun blev ildrød og drog fort hodet til sig. Men Ljot saa, at nu var det ligesaa meget graat som gult og helt hvidt ved tindingerne.

XXXVI.

Der gik nu et aars tid; da merket Ljot, at Leikny ofte laa og graat om nætterne. Han spurgte ^[123] hende kjaerlig, hvad der feilte hende; men hun vilde ikke si det. En gang sa han:

«Du blir vist ikke rigtig glad igjen, før du har faat dette barnet, du bærer.» Men da graat hun endda mere.

En dag kom han ud paa stabburet; Leikny laa paa knæ og ryddet i en stor kiste. Ljot bad hende spare sig; han sa, han syntes ikke, det trængtes.

«Jo,» svarer hun, «jeg vil nu ha orden i huset efter mig; jeg faar gjøre det, jeg kan nu.»

«Snak ikke slig,» sa Ljot, og lod som han lo, «tænker du kanske, du skal dø da?»

Han fik hende til at sætte sig hos ham paa kisten. Hun svarte da:

«Hver nat saa gaar de paa gulvet, Gissur og Steinvor, og vil op i sengen vor, og vandet driver af dem. Og saa vil de, jeg skal komme ned og lægge mig hos dem og ta dem i fanget. Jeg siger til dem, jeg kan ikke for dette barnet. Men da svarer de, at naar denne broren vor er født, saa faar du komme til os og varme os lidt, mor, for det har du lovet.»

«Det er noget, du har drømt,» sa Ljot. «Du ved da vel, at de er hos Vorherre, barnene vore; det er bare hedninger, som gaar igjen slig, men de var døbt og ligger i kristen jord. Snak ikke saan og slaa dette af tankerne,» bad han igjen.

«Jeg ser dem saa klart, som jeg ser dig nu,» svarte hun. «De har været borte og tat i mig; ^[124] de var saa kolde, at det isnet ind i margen paa mig.»

«Aa det er vinden,» sa Ljot og tog hende paa fanget, «nu skal jeg faa bødet væggen bagom sengen. Men du skal ikke tale om at dø nu – barnene har det godt, der de er, og jeg trønger mer til dig, end de gjør.»

Kort efter fødte Leikny en gut. Ljot spurgte hele tiden nærkonerne, hvordan det gik; men de svarte, alt gik saa bra det kunde. Men da barnet var født og de bar ham ind for faren, var han saa ussel, at de sa til Ljot, han skulde la gutten sætte ud, «for der blir aldrig mand af ham, men en elendig krøbling, saa han faar ingen glæde af at leve.»

«Det er en usømmelig gjerning, siden jeg er en kristen mand,» svarte Ljot, «og det vil jeg aldrig gjøre. Gud kan vel hjælpe gutten og bedre ham.» Han lod barnet døbe og kaldte ham Torbjørn.

Leikny graat, da hun hørte det, og mente ogsaa, det var bedre, om den gutten ikke fik leve op. Han havde haremund og var aaben i ganen; og saa var den høire haanden liden og vissen og underlig at se paa.

Det sa hun, men Ljot lo og svarte, han syntes ikke den venstre haanden var saa stor heller.

Leikny havde det godt og stod op den tiende dag, men om kvælden fik hun feber og maatte lægge sig igjen. Dagen efter var hun ikke saa bra. Ljot sad hos hende paa sengestokken om kvælden. Da sa hun:

[125] «Nu er jeg ræd, det sker alligevel, som jeg har frygtet hele tiden – endda jeg har bedt, vi to skulde ikke skilles nu. To ting græmmer mig – at du skal ha den syge, elendige sønnen, og saa at dette ikke hændte dengang, du ikke vilde sørget over min død.»

Ljot kysset hende og svarte:

«Jeg tror ikke paa dine syner og drømme – og det er den meste glæden jeg har havt, den gode tid, vi har levet sammen – hvad der saa sker.»

Leikny sovnet, og Ljot sad over hende hele natten. Frem mod morgenen fór hun med en gang op i sengen og pegte med begge hænder bort mod døren. Saa slog hun armene om hans nakke og faldt bagover, saa hun drog ham med sig. Straks efter slap hun taget og strakte sig ud i sengen; da var hun død.

Ljot sørget meget over sin kone, men folk mente, han bar det mandig og klaget lidet. Han stelte selv med gutten og elsket ham høit. Altid sa han selv, at han trodde, barnet vilde vokse af sig skrøbeligheden, men de andre mente sig imellem, det var bedre, om det døde. Torbjørn levet vinteren over, men udpaa vaaren tog krampen ham.

Paa altinget det aar kundgjorde Ljot, at han vilde sælge gaarden sin; han købte sig et skib og fór fra øen. I Normandi skiltes han fra de islændinger, han havde havt med hjemmefra. Siden hørte de aldrig mere til ham paa Island.

XXXVII.

[126] Da kong Olav Trygvesson var falden, kom Illuge den lyse til Aaslo; han vilde ingen høvding tjene efter den ypperste mand, som har levet her i Nordlandene. Nu vilde Illuge sætte bo og gifte sig. Han fridde igjen til Vigdis. Vigdis tog vel imod ham og gjorde et stort gjestebud; did bød hun ogsaa Kaare fra Grefsin. Begge disse mænd viste hun den største hæder.

En dag bad hun dem følge over paa stabburet, for hun vilde snakke alene med dem. Hun sa da:

«Nu har dere begge beilet til mig – og det er meget større hæder, end jeg kunde vente, at to saa gjæve og hædrede mænd vil ha mig til ægte. Men jeg vil ikke gifte mig – alt jeg tragter efter er, at sønnen min skal faa rigdom og slige kaar, at han ikke skal savne far og æt for meget – og han skal ikke komme til og dele godset mit med ægtebarn. Og begge har dere gjort mig saa meget godt, at jeg kan ikke vælge den ene for den anden. Derfor er dette mit raad: Du Kaare skal gi Illuge din søster Helga til kone, og Illuge skal købe Baugstadir bagom aasen, men Kaare skal fri til Ragna Grjotgardsdatter, min frændekone, som dere saa her idag. Det er de vakreste og rigeste møer, og slutter dere venskab, saa kan dere svogrene raade sammen over hele bygden. Nu ber jeg dere høre efter dette raadet og si, hvad dere synes.»

[127] Kaare tog tilorde:

«Gjerne vil jeg ha Illuge til maag, hvis han vil gjøre, som du siger; jeg tror det vilde være til gavn for os begge, om vi sluttet denne handelen. Jeg skal ikke vise mig som en smaamand, naar jeg gifter bort min søster.»

Illuge svarte:

«Da skal du fæste Ragna samme dagen, som jeg drikker jaord med Helga.»

Kaare svarte ikke, men Vigdis sa:

«Lid paa det, at jeg aldrig gifter mig – men nu kunde dere begge øge deres rigdom og magt, om dere sluttet handelen. Dere kan vel være hinanden lige, saa den ene vilde ikke vinde stort paa den anden – men gaar dere sammen, blir dere dobbelt sterke.»

Kaare rakte da haanden frem til Illuge, som tog den, og nu aftalte de sagen nøiere.

Vigdis gik bort og aabnet en stor kiste fuld af kostbarheder; hun bød dem ta deraf, hvad de vilde ha.

«Und mig nu at nyde venskab med dere – og saa har jeg den bøn til dere, at dere vil lære op Ulvar i vaabenbrug og drengelig færds, saa han kan vokse op og ligne paa dere.»

De lovet det og takket for hendes rige gaver. Alle som havde været til dette gjestebud, fik store

kostbarheder, da de drog bort, og Vigdis vandt megen anseelse af det.

XXXVIII.

[128] Ved den kirke, som Vigdis havde reist, var der en prest, som hed Eirik. Han var fra Danmark. Vigdis likte ham godt, og han kom ofte til Vadin.

En kvæld han var der, og de sad omkring aaren efter natverd, bad Vigdis presten fortælle dem en saga, ti han vidste mange.

Presten mælte da:

«Der var engang en kvinde i Odinsø. Tora hed hun og var meget fager. Saa blev hun forlokket, og da der hændte hende en stor vanskjæbne, saa skjulte hun det og kastet barnet paa havet.

Siden blev hun godt gift, levet agtet og elsket og fik mange barn, som hun holdt meget af. Men hun faldt saa i en haard sygdom og daanet hen, saa hun laa som hun var død. Som hun nu laa slig, syntes hun selv, hun var død, og hun blev klædt og smykket og lagt i haugen, men hun kunde høre de smaa barnene sine graate efter hende hjemme paa gaarden, og hun ønsket inderlig, hun vidste raad til at komme hjem og trøste dem. Da bares det hende for, at der kom en ind i haugen; han var helt svøbt i en sort kappe, og han tog hende om haanden og sa: «Staa op, Tora, og følg med mig.» Nu syntes hun ikke, hun var død mere, og hun bad om at faa gaa did, som barnene graat efter hende. Manden i kappen nikket og leiet hende med sig. [129] «Det er da ikke denne veien, vi skal,» sa Tora. «Jo, det er denne veien,» svarte manden.

Da de havde gaat et langt stykke, kom de til en dyb, mørk dal; der var et svart vand nedi dalen og en brat klev ned til vandet, og paa den anden side var der en brat klev op. Men paa fjeldet laa der en borg, som var af det pure guld; den skinnet som solen, og udenfor stod der riddere i guldrustninger, og inde i borgen sang de og lekte paa strengeleker, saa hun havde aldrig tænkt, noget kunde være saa vakkert. Hun spurgte, hvem som raadde for guldborgen. «Jeg raader der,» sa manden. «Vil du være med mig, Tora, og se paa gaarden min?» Ja det vilde hun gjerne, men hun vilde hjem til barnene sine siden.

Nu begyndte de at gaa nedover fjeldet. Da syntes hun, det saa ud, som dalen var fuld af smaa hvide lam; de stod saa tæt som i en fold, de krøb og krabbet og vilde op over begge aassiderne. Men da hun kom nærmere, saa hun, det var smaabarn; der var mange tusen af dem; de var ganske nakne og nyfødte, men gamle i ansigterne, og nogen var blodige og stygt medfarne, og nogen var vaade. De vilde krabbe op af dalen paa begge sider, men de rullet ned igjen straks, for de var saa smaa og spæde. Tora syntes, det var saa ondt at se paa, at hun begyndte at graate; hun spurgte ham i kappen, hvad det var og hvordan de smaa armingerne var kommet did. «Forældrene deres har lagt [130] dem igjen her,» sa manden. «De har villet det slig.» «Det kan jeg da aldrig tro,» sa Tora.

Barnene kunde snakke, og de sa: «Det er sandt, og nu maa vi ligge her. Gjerne vilde vi faa komme op

og se verden, og gjerne vilde vi faa se den anden verden paa hin side dalen, men vi er saa smaa, saa vi maa bli her, og her er saa stygt og ødt, og vi fryser saa.»

Da tog Tora kaaben af sig og rev den sund; hun svøbte de nærmeste i den. Nu trængte de alle sammen om hende, da tog hun yderkjolen af og delte den mellem barnene, og saa blev hun ved, til hun stod lige saa naken som de. Og endda var der lige mange, som intet havde faat; der var mangfoldig tusen barn i dalen. Alt imens gik de fremover, og barnene yret om hende og bad, hun skulde ta og bære dem op, saa de fik se, hvordan verden saa ud. «Aa den er ikke sliig, at det er nogen lyst at se paa den,» sa hun. «Endda saa vil de saa nødig af med livet, de som kommer did,» sa barnene. «Alle saa vil de tilbage igjen – og det vil du og.» «Jeg vil bare hjem til barnene mine jeg,» sa Tora.

Nu gik de ud i vandet, manden og Tora. Og der var helt fuldt af smaabarn der og; de stod i vand til halsen saa tæt som en sildestim og de frøs og skalv og tog fat i Tora. Hun syntes saa synd paa dem, at hun maatte graate, og hun samlet dem op i armene, saa mange hun kunde bære, og hun spurgte manden, om hun ikke kunde faa ta dem med til guldborgen. Det maatte hun ^[131] gjerne, sa manden. Om lidt kunde hun ikke ha flere barn i armene. Da bad hun manden laane sig sin kappe, saa hun kunde tulle dem i den. Han løste den af sig; da saa hun, han bar under en prægtig guldrustning med et kors af stener paa brystet og en skinnende krone om hodet. Men hans ansigt skinnet endda klarere, og Tora syntes, hun havde aldrig tænkt, nogen mand kunde være saa vakker og kongelig.

Nu sa han: «Her blir bakken saa brat, at du kan ikke komme op, uden jeg bærer dig. Skal jeg nu først bære op barnene eller dig?»

«Tag først barnene,» sa hun. «Kan du ikke ta og bære dem op allesammen, saa kan jeg sidde her og vente saa længe.» «Da blir det længe,» sa ridderen, «du ser saa mange her er – og flere kommer der hele tiden. Du vilde jo gjerne se guldborgen min, og siden vilde du jo hjem til barnene dine. Men her kan du gjerne bli siddende til verdens ende, inden jeg faar bragt alle disse barn hjem til mig.»

«Ja jeg faar vente, saa længe det skal være,» sa hun, «jeg har ikke hjerte til at gaa fra disse stakkars smaa barnene her; mine de har det godt hjemme, saa disse trenger mere hjelpen vor.»

Da sa han i guldrustningen:

«Det er den ældste sønnen din, Tora, som ligger inderst ved brystet dit nu – alle disse barnene er dem, som er blit undlivet, inden de fik leve i verden eller lære at gaa veien til min gaard.»

^[132] Tora faldt paa knæ og spurgte forfærdet:

«Hvem er du, høvding, hvad heder du?»

«Kristus heder jeg,» sa kongen. Og nu tog han til at skinne og straale, saa det var som solen gik op i dalen og varmet paa alle barnene. Men Tora maatte lukke øinene for glansen. Og da hun aabnet dem, var hun hjemme og laa i sin seng.

Hun lod straks kalde til sig sin husbond og sine frænder og fortalte sit syn, og hun dulgte ikke mere den skam, som var overgaaet hende, ikke heller, at hun havde dræbt barnet. Hendes husbond blev saa

rasende, at han bød hende staa op og rømme af gaarden straks, endda det var midt om natten.

Nu flygtet hun gennem byen og alle hundene gjødde paa hende; hun tænkte, hun var saa ulykkelig og havde syndet saa haardt, saa hun maatte ikke leve. Derfor gik hun ned til stranden. Da hørte hun, det graat mellem to store kampestener; hun gik efter lyden og fandt i taren et nyfødt guttebarn; det levet endda. Tora svøbte det ind i sine klær, la det til brystet og lod det die. Hun besluttet da, hun vilde fostre op dette barnet. Derfor gik hun langt bort gennem skogene, til hun kom til en egn, hvor de ikke kjendte hende. Hun bygget sig en hytte og sad der med barnet. Siden fik hun fat i det sølv og guld, hun eiet hjemmefra; da lod hun sige, at hun vilde fostre alle de spædbarn, folk vilde sætte ud. Hun solgte alt sit gods og guld og købte mad til sine ^[133] fosterbarn derfor, men selv aad hun for Kristi skyld bare det græs, som gror paa jorden, og drak vand til af bækken. Da der kom munkere der til landet og præket troen, blev de meget forundret ved at¹⁷ finde hende, som kjendte drottens navn og æret ham i sit liv. Hun blev nu døbt, hun og barnene, og da hun døde, blev hun kaldt en hellig kvinde for sin bods skyld.»

Vigdis takket presten for denne saga; siden sad hun tankefuld hele kvælden. Da det blev sengetid, og folkene gik ud, kaldte hun paa Ulvar. Han var nu ni aar og svært glad i moren; han satte sig paa hendes fang og tog om hende.

«Vilde du siddet og ventet paa mig i den dalen til verdens ende, du mor?» spurgte han. «Jeg tror næsten, du vilde det.»

Vigdis krystet ham i armene og sa:

«Jeg lærte det en nat, jeg som den der Tora. Jeg vilde gaa til verdens ende jeg og for at berge dig, den stund du rigtig trængte til mor din.»

Gutten kysset hende og kjælte. Om en stund sa han:

«Aldrig har du villet si mig, hvem som var far min.»

«Ikke skal du minde mig om ham, naar jeg er glad,» svarte moren. «Og ikke skal du spørge mig om ham.»

«Naar jeg blir voksen,» siger gutten, «saa skal jeg fare og finde ham op, og da skal han bli nødt til at gifte dig, eller han skal angre det.»

Vigdis smilte lidt og sa:

^[134] «Det er en stund til du blir stor, søn min, og længe til du skal fare fra mig. Aldrig vil vi snakke om ham, og aldrig skal han se dig og gjøre dig ondt, men du skal faa det bedste af mig og jeg vil glemme det, jeg ikke orker mindes.»

XXXIX.

Ulvar vokste godt til og blev en vakker og lovende gut. Han var høi af vekst, men noget spæd og finlemmet, med smalt ansigt, lysblaa øine og langt, sodbrunt haar, som skar lidt i rødt. Han fik tidlig et mandigt væsen, ti han var ikke stor, før moren snakket med ham om alt, som rørte gaardens stel og deres velfærd og spurgte ham tilraads; saa talte hun til ham, som han kunde været voksen og havt forstand til at støtte hende. Han blev noget alvorlig og faamælt af dette, men var dog blid og høflig i sin adfærd og vel likt. Han og hans mor levet sammen i den største kjærlighed.

Men naar han spurgte, hvem som var hans far, vilde hun aldrig svare ham. Hun sa, om den mand vidste hun intet godt at melde og hun haabet, hun hørte aldrig mere hans navn. Efterpaa blev hun altid tungsindig, saa Ulvar turde ikke fritte mere.

Kaare og Illuge og Vigdis holdt godt venskab, og de tre gjorde hvert aar gjestebud for hinanden. De tog sig af Ulvar og lærte ham vel op ^[335] i alle mandige idrætter – han var oftest paa Grefsin, ti det var nabogaarden; men han var aldrig gladere end naar han fik ride til Baugstadir, ti Illuge havde seet meget og fortalte Ulvar mangt, som han gjerne vilde høre.

En kvæld, da han var der, kom ogsaa Eirik prest til Baugstadir, og Illuge bad presten korte dem tiden og fortælle noget. Presten berettet da sagaen om den hellige Gregorius, som dræbte dragen i Kampedus. Illuge sa:

«Næst efter Kristus, som vandt paa djævelen, er dette det ypperste manddomsverk – kun to er lige store – Sigurd Sigmundsson, som dræbte ormen Faavne, og Olav Trygvesson, som ikke flydde for tre hæere ved Svaald. Hans lige har ikke været siden graa og gamle tider, som sagn gaar fra, og neppe faar mænd se slig en høvding, mens sjøen bryder om disse nordlige lande.»

Eirik svarte, at Olav var visselig den største høvding paa denne kant af verden – men nu vilde han berette om hellige martyrs mod og mandig baarne lidelser for troen syd i landene – og for at de kunde se de troendes tapperhed, vilde han fortælle om en ung møs standhaftighed. Han sagde dem saa den hellige Agatas saga.

Illuge sa:

«Stormodig var denne mø, og aldrig vil hendes ry glemmes. Men nu vil jeg fortælle om den gjæveste kvinde, jeg ved om – noget har nok du Ulvar spurgt om denne sag, men jeg tror aldrig, du har hørt det hele.»

^[336] Han fortalte da om Vigdis' færd gennem skogene hin nat, Vadin brændte. Han nævnte ikke hendes navn, men da han var færdig, sa han til gutten:

«Ved du, hvem jeg mener – eller kjender du en kone, som mangler de tre fingrene paa venstre haand?»

Ulvar nikket og tog Illuge i haanden. Denne sa:

«Slegter du paa din mor, vil der nok engang spørges storverk af dig.»

Da Ulvar næste dag red ind i tunet hjemme, stod Vigdis ude og gav folerne brød. Ulvar sprang af hesten, løb hen og slog armene om hende. Hun lo og spurgte, hvad det var med ham.

«Ikke andet,» svarer han, «end det, at jeg tror, mor min, at din lige findes ikke –» og dermed tog han op hendes venstre haand og kysset fingerstumperne.

«Hvad har nu Illuge sagt dig?» siger moren og ler igjen.

«Ved du, hvad jeg tænker paa,» tar Ulvar paa. «Det kunde høvet vel, at du havde faat Olav Trygvessøn, dere to kunde passet vel for hinanden.»

Vigdis blev rød og sa intet. Hun kysset sønnen paa kindet, og saa bød hun ham gaa ind og faa mad.

XL.

[137] En kvæld kom to islændinger, farmænd, som drog til Tunsberg, og bad om at faa overnatte paa Vadin. Vigdis tog godt imod dem og beværtet dem rigelig. Det var høviske og vellærte mænd med et vakkert væsen. Vigdis sad udpaa kvælden og snakket med dem.

Da spurgte hun tilsidst, om de kjendte noget til en mand, som hed Viga-Ljot og om han tro var ilive endda?

«Ja, svarer de, de har da hørt om Viga-Ljot paa Raudasand, men det var nu før de blev voksne, at han blev dræbt.

Vigdis sa, det kunde ikke være saa længe siden, «for han har været her i landet, den tid jeg kan mindes.»

Da sa den ene købmand til den anden: «Kaldte ikke folk Ljot Gissursøn fra Skomedal saa – den tiden han hevnet sin far, mens han var bare gutten endda og laa og gjætet sauerne for Eyre-Torbjørn?»

Vigdis sa:

«Han hed Ljot Gissursøn, som jeg snakker om. Ved dere, om han lever?»

Ulvar sad i bænken, han bøiet sig ud over bordet og bad:

«Fortæl om det – han som hevnet sin far, mens han var gut og laa og gjætet!»

Vigdis saa bort paa sønnen og sa intet. Den ene mælte:

[138] «Du faar berette det du, Helge, hvis husfruen har lyst at høre det.»

«Vi har sligt at gjøre,» sa Vigdis lavmælt og saa ned. «Du faar fortælle os det, hvis du ikke er træt.»

Helge fortalte:

«Denne Ljot var eneste søn efter Gissur, som blev dræbt af Gunnar den ovrike fra Gjeitaabakke og hans frænder; de var otte mand om Gunnar, og den ene var Arne Kollssøn; han havde mest voldt drabet. Gunnar bødet drabet, og folk syntes endda, de havde ført sagen godt, de som tog eftermaalet efter Gissur, ti de var smaamænd dengang mod Gunnar og hans slegt. Men Arne var der ingen, som kunde ta det op mod. Ljot var nu vel to eller tre aar da.

Saa var det en dag paa vinteren, da Ljot var blit tretten aar, han var oppe i fjeldet med nogen andre gutter og søgte efter sauen, som de ikke havde faat ned. Gutterne sad under en berghammer og aad af nisten sin, og de roste sig alle af sine idrætter. Ljot mente, han var nu saa god til at slænge haandspyd, saa

han mistet aldrig maalet. En af gutterne ser da udover og siger: «Ser du den flokken, som rider opigjennem dalen under Hauketind – skjelner jeg ret, saa er det Arne Kollssøn, som reiser over heien. Kunde du træffe det maalet, Ljot, saa var der bødet bedre for din far end med guldet til Gunnar.»

Gutterne havde tre haandspyd med sig. – [139] Ljot tog dem alle og løb nordover moseflagene. Fjeldveien gennem dalen gaar ind i et smalt draag; paa det trangeste er der en bergskort med lodret væg paa den ene siden, tre-fire gange mandshøide; paa den anden siden er der brat, storstenet ur. Did søgte Ljot og gjemte sig bag en stor sten et stykke oppe i uren. Nu red Arne ind i bergskorten; der var fire mand med ham. Veien bærer sterkt opefter. Da mændene var kommet lige under der, hvor Ljot laa, hoppet gutten op paa stenen og slængte det første spydet. Det traf den mand, som red næst ved Arne. Ljot sprang straks ned bag stenen igjen; mændene havde ikke seet, hvem som kastet spydet. De stanset og saa sig omkring. Ljot sprang op paa stenen igjen og skjød de to andre spydene; det ene traf ikke, men det andet dræbte en mand, som stod foran Arne. Ljot ropte da: «Nu erⁿ⁸ jeg bedre stedt end far min, Arne, for mod ham var dere otte, men nu er dere bare tre mod mig.» Han havde en liden vedøks i beltet, og da Arne nu søgte op bag stenen, hug Ljot ham ovenfra i issen, og øksen stanset i underkjæven paa manden. Da var der en, som slængte et langspyd efter gutten, men han greb det i luften. Og nu løb han opover uren og holdt sig mellem stenene, saa de fik ikke ram paa ham. Da han var kommet op til randen af skorten, støttet han sig til spydet og hoppet over kløften – saa løb han paa kanten af den bratte væggen til enden af bergskorten. Did var de herreløse hestene [140] rømt. Ljot greb den ene i bigslet, netop som den satte frembenene op paa kanten; han kom op paa den og red hjem til Eyre, hvor han bodde dengang.

Men det syntes alle, at det var det største manddomsverk, som var øvet af en gut, og da mente mange, han vilde bli en vidtspurgt kjæmpe, og saa kaldte de ham for skjemt Viga-Ljot.»

Vigdis spurgte om en stund:

«Ved du, Helge, hvad der er blit af ham siden?»

«Aa,» siger Helge, «der er spurgt lidet til ham i de sidste aarene – siden han giftet sig, skal han være blit mere fredelig af sig.»

«Er han gift nu?» siger Vigdis lavt.

«Ja,» svarer Helge.

«Kjender du konen hans?» spørger hun igjen.

«Ikke andet end jeg har seet hende,» mæler Helge, «hun var regnet for den vakreste jenten der i bygden og en rig og en snil kvinde – saa siden han fik hende, har han holdt sig i ro hjemme paa gaarden sin.»

Vigdis sidder en stund. «Ved du om han har barn og?» spørger hun saa.

«Ja de skal da ha en tre-fire, har jeg hørt,» svarer Helge.

Vigdis sa da ikke mere.

Men da islændingerne var gaat tilsengs, staar Vigdis ved aaren og ser ned i gløderne. Ulvar sidder i bænken. Da siger hun og ser ikke paa ham:

[141] «Hørte du vel efter det, disse mændene fortalte – nu har du spurgt nyt til far din.»

Ulvar springer op og roper:

«Var han far min – han som dræbte de tre mændene i bergskorten, da han var saa gammel som jeg er nu!»

«Det var din far, som har den vakre konen,» svarer Vigdis.

Ulvar siger:

«Hvad han har gjort dig, mor, – saa maa han endda være en drengelig kar, og gjerne skulde jeg møde ham en dag – saa skulde han faa se det, at han har en søn, som slegter paa ham.»

Hun svarer:

«Slegter du paa ham – og er du sønnen min, da maatte det møde ende slig, at du bragte mig Viga-Ljots hode og la i mit fang.»

Ulvar blir bleg, – og nu siger han:

«Aldrig er det spurgt endda, at sønnen har dræbt sin far.»

Vigdis løfter hænderne og knytter dem for sit bryst; hun svarer:

«Vil du ikke hevne mig, som jeg har hevnet min far – og det siger jeg dig, at saa usigelig meget har jeg lidt for hans skyld, og slig har han handlet med mig, at sa jeg dig alt, saa fik du ikke ro, før du bragte mig bod – eller saa holder du mindre af mig, end jeg trodde. Men jeg orker ikke at snakke mere om det.»

Ulvar gaar da hen og omfavner sin mor, [142] og nu lægger hun sig ned over bænken og graater. Da svarer gutten, at hun maa vel vide, han vil altid gjøre hendes vilje i alle stykker.

XLI.

Nu led tiden, til Ulvar var sytten aar. Da snakket han med sin mor om, at han kunde ha stor lyst til at reise udenlands og se sig om i verden. Vigdis syntes, det var rimeligt og lovet at udruste ham med et stort, godt skib, men hun vilde, han skulde fare i følge med ældre, erfarne mænd.

Da Illuge hørte dette, ytret han, at han kunde nok ha lyst til at reise ud igjen, nu hans kone var død, og der blev snakket endel om sagen.

En dag frem paa slutten af vinteren kom Illuge til Vadin; han sad alene i stuen med Vigdis og talte; da spurgte hun, hvordan det skulde bli.

Illuge sa:

«Du ved vel, at den vei, Ulvar først vil vende sig, det er til Island.»

Vigdis svarte ikke, og Illuge blev da ved:

«Sagtens skjønner du, hvad ærinde han mener sig at ha did, – men det kan vel ikke undre dig, at jeg har liden lyst til at følge ham paa den færd.»

Vigdis sa lavmælt:

«Meget har Ulvar været hos dig og snakket ^[143] med dig om mangt – har han talt til dig om sin far?»

«Ikke saa sjelden,» svarer Illuge, «hans hu staar nok mest til at træffe ham og se, hvad slags mand han er. Hvordan liker du det; er det efter dit raad?»

«Nei,» siger hun. Om en stund tar hun til orde igjen: «Ljot ved ikke om, at jeg har barn. Helst vilde jeg, han lod den færd fare.»

Ulvar gik forbi døren i det samme; Illuge ropte paa ham og sa, da han kom ind:

«Vi snakker om din Islandsfærd, din mor og jeg.»

Ulvar blev rød og sa hastig:

«Det kan vel ikke undre dig, mor, at jeg har lyst til at møde den mand, som avlet mig, og se, hvordan han tar imod mig.»

«Aldrig har han spurgt til os,» siger hun harm, «og han har kone og barn derover; du faar neppe andet end spot af det, om du søger ham op.»

«Saa er jeg vel sønnen din,» svarer Ulvar i vrede, «at jeg ikke lar mig spotte – før har du ægget mig til hevsn; en gang sa du, det vilde være den bedste bod, om jeg la Viga-Ljots hode i dit fang.»

Dermed gaar han. Vigdis siger heftig:

«Helst vilde jeg aldrig mere høre navnet hans.»

Illuge ser paa hende og svarer:

«Meget har du nok elsket denne Ljot, siden [144] du endda hader ham saa hedt – næsten tror jeg, du elsker ham endda.»

«Jeg elsker ham saa høit som jeg elsker vargen i skogen,» siger Vigdis. «Mødtes vi, da maatte en af os miste livet.»

Illuge svarer:

«Er det saa, at du gjerne vil hevnes paa Ljot?»

«Ja det er det,» siger hun.

Illuge mæler da:

«Jeg skal følge med Ulvar til Island, og jeg skal vogte paa ham, som han var min søn. Men da vil jeg be dig, at du gifter dig med mig, naar vi kommer tilbage.»

Vigdis svarte ikke straks. Da blev Illuge ved:

«Synes du ikke, du har siddet enke længe nok og sørget over den mandens svig – du er ung og vakker endda og kan faa mange glade dage – det ved du vel, at jeg vil være snil mod dig og hjælpe din søn af al magt.»

Vigdis rakte ham da haanden, og han kysset hende; saa aftalte de alting om giftermålet. Hun fortalte det til Ulvar, og han sa, moren fik raade sig selv med dette.

XLII.

Det gik ikke slig, at Ulvar kom til Island. I Nordsjøen fik de skodde og modvind og siden røg der op en slig storm, at de maatte kaste overbord det meste af godset, om de vilde tænke ^[145] paa at berge livet. Tilsidst mistet de roret og i det haarde veir kunde de ikke faa styr paa skibet, men det drev indover mod en fjeldkyst, som Illuge sa maatte være Skotland. De satte da noget seil og styrte med aaren; slig slap de ind mellem holmerne, hvor sjøen og stormen var noget mindre, og om kvælden kastet de anker i en vik, hvor der var sandmæle ved en elveos og høie fjelde omkring. Der var ingen huser, det de kunde se.

Om natten øget stormen paa igjen, saa ankeret mistet grunden og skibet strandet, men mændene berget sig iland. Illuge sa, at hvis de folk kom, som havde strandretten, vilde de sikkerlig bli dræbt; han raadet derfor til at de skulde se at faa gjort istand skibet, saa det kunde flyde, og seile herfra.

De arbeidet derfor hele dagen, og hen mod aften var de seilfærdige. Men da de manglet mad, vilde Ulvar gaa op i landet og gjøre strandhug. Ovenfor viken laa der en bebygget dal, og did drog de, gik ind paa den første store gaarden, jaget folkene og tog det, de trængte af mad og klær. Der var ingen, som satte sig til modverge.

Men da de kom ned til stranden, saa de, der var fuldt af folk ude paa deres skib, og Illuge sa, det maatte være skotterne, der var gaat en anden vei til viken og havde overmandet de mænd, de havde sat til at passe paa skibet. Og i det samme saa de en stor flok ryttere, som ^[146] kom nedigjennem dalen, den vei de selv var draget. Illuge sa:

«Hvordan liker du denne færd, Ulvar?»

«Det er da mere moro end at ligge og bløtes af sjøerne,» svarte Ulvar leende, «men nu faar vi rappe os ombord og kaste ud de folkene der, inden denne store overmagt naar ind paa os.»

Illuge sa, det var langt lettere at jage først de skotterne, som kom nedigjennem dalen, end at vinde ombord i skibet, «for de hugger efter hænderne vore, de som er oppaa der – men det er ikke stort at bry sig om, at de er flere end vi, som rider hist.»

«Ikke er jeg ræd dem,» sa Ulvar, «men det var det værste, om de skulde ta skibet og seile med det; saa sad vi her som ræv i saksen.»

Og nu sprang han og de fleste af mændene hans i vandet og holdt skjoldene over sig for pilerne fra skibet, mens de vadet ud, did det laa. Men Ulvar fik snart lære, at det var ikke saa let at komme ombord, for skotterne kunde hugge og skyde ovenfra ned paa dem. Endda nordmændene gik tappert frem og sendte tilbage spydene, som de blev skudt over dem, saa vandt de liden fremgang, og nu red skotteflokken ud i vandet; da havde de fienden om sig til alle kanter, og selv stod de til over livet i vand, og det blev en haard strid. Ulvar sa nu til Illuge:

«Bedre var nok dit raad, fosterfar.»

«Der er god to i dig, Ulvar,» siger Illuge, «og synd var det, skulde Vigdis miste slig en søn.»

[147] Dermed sprang han ind under skibssiden; der stod paa rælingen en høi, rødhaaret kar, som var høvding for skotterne. Illuge kastet sit skjold, sprang til og kom op, saa han fik grebet skottehøvdingen om benene, men i det samme hugget den anden ham i hodet. De faldt udover rælingen begge og Ulvar dræbte skotten. Da blev hans mænd først forvirrede, og nogen veg fra rælingen, men nogen sprang overbord efter høvdingen. Og da lykkedes det mange af nordmændene at komme ombord i skibet.

Ulvar blev den sidste, ti han vilde hjælpe Illuge op med sig. Men denne sa:

«Det nytter ikke – men se til at berge dig selv, ti jeg vil gjerne du skal hilse din mor og hun skal spørge, hvordan jeg kom afdage.»

«Lidet vilde hun like, at jeg kom hjem uden dig,» svarte Ulvar; han kom op paa rælingen, og nu fik de trukket Illuge op til sig, men han faldt fremover paa dækket i det samme og var død. Nu var Ulvar ombord paa sit skib, han havde endda 13 mand, men ikke en usaaret, og skotterne var mere end halvhundrede; de trængte sig om skibet, og mens nogen hugget i skibssiderne, saa vandet strømmet ind, holdt deres fæller skjolde over dem og sendte den ene pileskur efter den anden over nordmændene.

Da blev Ulvar var et stort skib, som strøg ind under holmerne og holdt lige ned paa dem. Ulvar ropte til sine folk:

«Kort blev denne færden vor – men vel fornøiet [148] kan vi være med vort kvældsarbeide,» ti skotterne havde lidt stort mandefald.

Nu kastet det fremmede skib anker, og folkene hoppet overbord og søgte hen til Ulvars. Fremmest var en høi, mørk mand; han slog en skibsljaa i rælingen og svang sig op. Han løb frem til masten, der Ulvar stod, mens han ropte paa norsk:

«Vel kjæmper du, unge høvding, og heldig kom vi, saa vi kan hjælpe slige karer.»

Straks efter var skibet fuldt af hans folk, og nu vendte sagerne sig slig, at skotterne sprang paa sjøen og søgte stranden, men mange var de ikke, som kom iland.

Da nu striden var tilende, kastet den fremmede de faldne skotter overbord og lod Ulvars skib slæbe ud ved siden af sit eget. Det viste sig da, at det havde faat saa stor skade, at det ikke kunde flyde mere. Den fremmede bad derfor ham og folkene hans gaa ombord hos sig, lod sætte seil og stod tilhavs. Nu havde de god bris, ti stormen var stilnet af.

Den fremmede forbandt Ulvars og hans mænds saar og fik høre alt om striden. Han sa, han hed Uspakⁿ⁹ og var født paa Island, men han bodde i Northumberland, og hans folk var norske og danske derfra.

Da det blev mørkt, kastet de anker i et sund og gik tilro. Uspak og Ulvar laa paa samme leie indunder dækket. Ulvar laa vaagen, ti hans [149] saar sved noget. Uspak snakket da med ham. Han sa:

«Du har kjæmpet mandig idag, Ulvar, og visselig er du kommet af god æt; hvor i Norge har du hjemme, og hvem kalder du far din?»

Ulvar svarte:

«Jeg har hjemme i Vingulmark; Vadin ved Folden heder gaarden, jeg er fra.»

Uspak vendte sig brat imod ham og sa:

«End din far, Ulvar, – hvad er farsnavnet dit?»

«Jeg vil ikke skjule for dig, herre,» siger Ulvar, «at jeg er lønbaaren. Derfor kalder de mig Ulvar Vigdissøn efter min mor.»

Uspak tier længe, han vil tale baade en gang og to gange, men kan ikke faa det til. Men Ulvar merker det ikke. Tilsidst siger den anden sagte:

«Hvor gammel er du, Ulvar Vigdissøn?»

«Atten aar blir jeg efter midtsommer,» svarer han.

Den fremmede lægger sig ned igjen og tier længe. Saa tar han tilorde igjen:

«Lever hun endda, din mor, og sidder hun ugift endda, Vigdis paa Vadin?»

Ulvar svarer, at hun gjør det. Uspak siger:

«Gjerne vil jeg høre mere om din mor – hun maa være en merkelig og gjæv kvinde, som har evnet at fostre dig op alene til slig en mand, du er. Holder hun af dig, din mor?»

Ulvar siger:

«Da jeg blev femten aar, gav hun mig Vadin og halvten af alt godset til eie, saa ingen skulde spotte mig for armod og afmagt, endda jeg er ^[150]frillebarn. Hun har ryddet sig en gaard nord i skogen. Berg heder den; men hun bor paa Vadin. Og det har du ret i, at hun er den gjæveste kvinde, ikke tror jeg, hendes lige lever, og lidet har jeg savnet det, at jeg ikke kjendte min far.»

Nu fortalte Ulvar om sin mor, og jo mere han fortalte, jo mere spurgte den anden; saa fik han vide alt om Gunnars død og Vigdis hevn og hvad der siden var hændt; og dermed led meget af natten. Da han var færdig, sa Uspak:

«Usigelig meget godt skylder du din mor; hun bør ha den største kjærlighed og hæder af dig. Uden mage synes hun mig i mod og kløgt, og ingen har elsket sin søn mere.»

«Sandt er det,» svarer Ulvar. «Det haaber jeg, at jeg en dag kan lønne hende for hendes godhed.»

Uspak siger:

«Nu har du mistet dit skib og gods; men vil du være hos mig isommer, skal du ikke behøve at komme

fattig til Norge ihøst; du skal raade for dette skib sammen med mig og ta halv høvdingsslod.»

Ulvar takker ham meget. Om en stund siger han, at det havde først været hans agt at fare til Island. Uspak spørger, om han har ærinde der. Ulvar siger:

«Du som er fra Island, Uspak, kjender du en mand, de kalder Viga-Ljot Gissursøn i Skomedal?»

«Har du ærinde til ham?» siger Uspak om en stund.

[151] «Jeg skulde ha det,» siger Ulvar.

«Kanske han er en ven af din mor?» spørger hin.

«Ven er han ikke,» mæler Ulvar, «og lidet godt venter vi os af ham. Men jeg gad nok se, hvadfor velkomst jeg faar hos ham, ti han skal være far min.»

«En underlig mand maatte han være,» siger Uspak og ler lidt, «skulde han ikke glædes ved at hilse saa vakker og mandig en søn, og neppe har han glemt en kvinde som din mor.»

«Aldrig har han spurgt til os,» svarer Ulvar, «og jeg ved det, at han har kone og barn paa Island, men jeg har nok lyst til at hilse ham fra min mor, som han lokket og løb fra.»

Uspak siger om en stund:

«Han er ikke paa Island mere, Ljot; jeg har hørt, han fór fra landet for mange aar siden – konen og barnene hans døde.»

«Var han en ven af dig?» spørger Ulvar.

«Nei,» siger Uspak. «Han var ikke bedre ven mod mig end mod din mor.»

Ulvar la sig nu tilro og vilde friste at sove. Om en stund kjendte han, den anden tog bort paa ham og la sin haand over hans ansigt. Ulvar aabnet øinene; da havde den anden aabnet luken, saa morgenen lyste ind paa ham, og Uspak sad bøiet og saa paa ham.

«Du gav dig i søvne, Ulvar,» sa han, «jeg vilde kjende, hvordan det gaar med dig; men læg dig nu og sov.»

XLIII.

[152] Ulvar var med Uspak til langt paa høsten; de herjet sammen med danske vikinger paa England, Kinnmareland og Frankrige og vandt meget gods. Ulvar Vigdissøn viste stort mod og fik godt ry derover.

Om høsten var Uspak og Ulvar hos Sigvard Jarl i Northumberland; han var Uspaks ven og han tog vel mod Ulvar og gav han store gaver.

En kvæld sad de to sammen i Uspaks herberge og drak. Da spurgte Uspak:

«Er det saa, Ulvar, at du vilde gjerne finde din far?»

«Den tid jeg gik hjemme,» svarte Ulvar, «ønsket jeg det mest af alt; da sørget jeg over det, at jeg var løsbarn og syntes, jeg maatte bli ringere end alle andre, som havde en far at hædres ved. Da tænkte jeg altid, jeg vilde søge ham op og kræve bod for min mor og mig og al den uret, hun har lidt.»

«Det kunde jo hændes, at du fandt ham,» sa Uspak lavt. «Hvis han nu tog mod dig med kjærlighed og glædet sig over han havde slig en søn?»

«Ikke kunde han vel synes, det var hans hæder,» svarte Ulvar, «og ikke skulde jeg takke ham for det; jeg ved ikke, jeg skylder ham mere end det nakne livet – og det har jeg alt vovet for mangen gang, til at jeg skulde regne det stort. [153] Herude har jeg lært det, at jeg er god nok uden ham – og det skylder jeg mest dig, Uspak. Ikke trænger jeg min far, og ikke spørger jeg efter hans kjærlighed – og ikke rager det mig, enten han er en niding eller hvad han monne være.»

Uspak sad med hodet i haanden og hørte efter; om en stund mælte han:

«End din mor – hvis han nu hørte om dig og kom til Vigdis og fridde til hende?»

«Sandt at si,» svarer Ulvar, «jeg tror han kunde spare sig den møien. En gang sa hun, det var bod for hendes vaande, om hun fik hans blodige hode mellem hænderne. Men ellers har hun nødig talt om ham, og hver gang var hun sorgfuld længe efter. Det var ikke efter hendes sind, at jeg vilde fare til Island og finde ham.»

Uspak sad som før. Tilsidst sa han:

«Dette var haard tale, Ulvar.»

Ulvar svarte:

«Det var ogsaa haarde kaar han bød min unge mor, da han reiste af landet og lod hende sidde der med barn efter sig. Og aldrig har han spurgt til hende siden.»

«Ved du det saa vist, at han ikke har spurgt til hende siden,» sa Uspak.

«Det har hun sagt titnok,» svarte Ulvar, «at han var den værste og hjerteløseste mand.»

«Haarde ord er dette af en søn, Ulvar,» sa Uspak igjen og sukket.

«Ja han har ikke lært mig bedre,» svarte Ulvar og lo, «og kanhænde ligner jeg paa ham og.»

[154] Uspak saa paa ham, men svarte ikke, og der blev da ikke snakket mere om dette, men Uspak var faamælt og takkefuld den kvælden. Før de skulde gaa tilsengs, tog han op af sin kiste en rød silkekappe, vakkert udsydd med guld og silke og rakte Ulvar; ham bad han ta mod denne gave. Ulvar takket.

Da Ulvar skulde reise hjem om høsten, gav Uspak ham et fuldt udrustet skib og endda rige gaver – en sid brynje og en gylden hjelm, to kridhvide falke, et tredobbelt forgyldt belte, som han bad Ulvar gi sin mor til venskabstegn, og tilsidst en grøn silkekappe med guldhegte og kostbart skindfór – men da sa han, han vilde ha den røde kappen tilbage, fordi den ikke var ny og ikke mere syntes han passende til gave.

Ulvar takket den anden for al hans kjærlighed og bad Uspak vælge, hvad han vilde af alt, han havde vundet paa sin sommerfærd.

«Mere gods har jeg, end jeg trænger,» svarte Uspak. «Men den armringen, du bærer om venstre armen, vil jeg gjerne ha til minde om dig, om du vil unde mig den.»

Ulvar tog ringen af og gav Uspak, mens han sa:

«Stort værd har den ikke – jeg gaar med den, for jeg fik den af min mor, som havde den efter sin mor – men den er for ringe til at gi bort, og bed om noget bedre.» «Jeg vil ikke ha andet,» svarte hin og strøg den over haanden, «ti jeg liker den, og du bar [155] den om armen, da du værget dig saa vel i den skotske fjord.»

Ulvar mælte nu:

«Ikke er der slig paa Vadin som i jarlegaarden, men det var den største glæde, om du vilde gjeste mig hjemme hos min mor.»

«Visselig vil jeg det,» svarte Uspak, «længe skal det ikke vare, før vi sees igjen, ti jeg vilde kommet, om du ikke havde bedt mig.»

Derefter tog han Ulvar i armene, kysset ham paa mund og pande og bød ham vel fare. Siden seilte Ulvar hjem til Norge og landet fjerde dagen i Folden.

XLIV.

Vigdis tog imod sin søn med stor glæde og blev aldrig træt af at høre om hans færd. Mest af alt fortalte Ulvar om Uspak, der syntes ham den ypperste mand og den bedste ven; da sa Vigdis, at det blev hendes største glæde at ta mod ham, endda hun mente aldrig at kunne fuldtakke den mand, som havde berget hendes søns liv og vist han saa stor godhed.

Hun sørget meget over Illuges død og gjorde et gjestebud til hans minde; hun lovet da at fostre hans barn, Olav og Ingebjørg, som hun var deres mor. De var siden paa Vadin.

Nu led aaret tilende og julefesten kom. Og i den hellige nat, som Vorherre lod sig føde, fór folk fra hele bygden til kapellet for at høre messen; [156] fra Vadin red ogsaa Vigdis og Ulvar med stort følge. – Det aar var der faldt megen sne før jul, og det var koldt veir og fuldmaane i helgen.

Saa sterkt var maaneskinnet, at det syntes skumt i kirken, da Vigdis tren ind over dørrædet med sin søn, endda kjerterne stod og brandt for de hellige billeder. Presten sang fagert foran alteret, og korsvendene svinget røgelseskarrerne med sød vellugt. Da bøiet de knæ, som steg ind, og korset sig med viet vand, mens de læste bønnen.

Men da Vigdis løftet sit ansigt og reiste sig, saa hun, der stod en mand nederst ved væggen. Han var svøbt i en mørk kappe, som han holdt sammen under hagen, og han stod med hodet ludet lidt fremover, saa hun saa ikke mere af hans aasyn end øinene under det svarte haaret, som laa ham fremover panden. Men hun kjendte ham straks, at det var Ljot. Han stirret paa hende, og da han mødte hendes blik, saa hun, hans hænder begyndte at ryste slig, at han lod dem falde ned; da var han saa bleg som en død mand.

Vigdis kom selv til at skjælte slig, at hun maatte helde sig mod dørkarmen, og det syntes hende, at gulvet tog til at gyngte for hendes øine – det var ikke gulv længer, men der løb en rød elv for hendes syn frem mellem mændene og kvinderne, og foran alteret var der en sjø af blod. Da reiste Ulvar sig op i det samme, og han bøiet [157] sig for den fremmede og gav ham haanden, mens han lo af glæde – og nu skjøjte Vigdis, hvem det monne være, han som havde kaldt sig Uspak. Da vilde hun gaa frem i kirken; men hun orket ikke stige frem paa gangen; hun gik langs væggen og støttet haanden mod tømmerstokkene, til hun kom bort i kroen, og der vilde hun knæle ned; men kvinderne gjorde plads for hende, at hun kunde komme op til alteret. Hun vendte ansigtet bagovert og saa, at Ljot stod endda ved døren og stirret efter hende, og Ulvar var ved hans side. Da gik hun videre, og hun faldt ned fremme ved alterringen, mens hun støttet hodet mod væggen og gjemte sit ansigt i hænderne.

Alt som sangen steg og faldt omkring hende, løb der ilinger over Vigdis som is og ild, og hun skalv af rædsel for dette møde. Nu tyktes hende som igaar, den kvæld de først saaes og alt som var hændt mellem dem. Da skred det af hende, alt som var vokset op med tiden, som stenraset skraber groen og skogen af fjeldvæggen, til berget staar nakent, og hun syntes, hun havde kun ventet paa i alle de aar, at leken skulde

bli leket tilende mellem de to.

Jo længer hun laa der, desmere blev hun ræd for at tale med Ljot. Der var en glugge i væggen nede ved gulvet, der hvor hun laa, og trætolden var tat ud; hun saa sneen skinne udenfor og hørte hestene knægge og ringle med bigslerne paa kirkebakken; da reiste hun sig op midt under messen og flygtet ud af kirken.

[158] Ude drev maanen høit oppe paa himmelen; Vigdis sprang over sneen did hestene stod bundet og løste sin. Hun leiet den til kirkegaardsgrinden; da kom to mænd efter hende i saa stor hast, at de lod kirkedøren staa aaben bag sig, og lyset og salmen randt ud efter dem.

Ljot greb hesten i bigslet, just som hun vilde ride; han sa:

«Und mig at tale med dig Vigdis –.»

Hun saa ned paa ham og svarte:

«Er dine ugjerninger blit saa mange, Ljot, at du maa skjule navnet dit nu?»

Inden Ljot fik svaret for sig, rykket hun hesten tilside saa braat, at han slap taget, og nu jog hun nordefter, saa hastig hesten kunde rende. Da hun kom til Vadin, stanset hun ikke, men vendte hesten og red videre, til hun kom til Berg. Der bodde bare en raadskar med sin kone og nogen træller. Vigdis gik ind i stuen; den var næsten tom, for husene var ganske nye; der var ikke andet derinde end den nøgne bæk rundt væggene og et bord. Hun fik lagt paa aaren og lod stænge døren. Saa sad hun alene der den julenat.

XLV.

Da Vigdis var redet fra dem, stod Ljot og Ulvar en stund og saa efter hende. Da slog Ljot armene om Ulvar, kysset ham og mælte:

«Signe dig gud, min sæle søn, ti nu ved jeg ikke om vi findes mere.» [159] Ulvar tog hans haand og kysset den; han sa:

«Jeg ved ikke, hvad du mener – men er det saa, at du er min far, saa vil du vel ikke forlade os?»

Ljot svarte:

«Saa er det, at jeg tør ikke vente, din mor vil tale med mig, og det var ikke for haarde ord, du sa om din far engang. Den kvælden vilde jeg sagt dig, hvem jeg var; men saa fik jeg isinde, at jeg vilde snakke med Vigdis en gang endda, før jeg nævnte dig sønnen min. Men det skal du vide, at jeg vidste ikke om dig, før jeg hørte dig kalde hende din mor – og sig nu Vigdis, at det er hevn god nok for hende, at jeg skal savne dig, og glad var jeg aldrig, siden vi to taltes ved sidst.»

Da tog Ulvar ham om halsen og tigget og bad, han skulde bli med til Vadin; Vigdis vilde ikke glemme, at Ljot havde frelst hans liv og hjulpet ham saa kjærlig. Tilsidst blev han med og de red til Vadin; men Vigdis var ikke der. Ljot seg da fremover paa hesten, han mælte:

«Ser du nu, Ulvar, at det nytter ikke – vel maa jeg kalde mig Uspak, ti mindre klogt har ingen mand handlet end jeg – og nu er der altfor lang tid gaat, til at jeg kan bedre det, jeg har gjort.»

Ulvar sprang af hesten og vilde ha Ljot til at gaa ind:

«Sagtens er mor paa Berg; men kom nu ind og faa dig mad og hvile.»

[160] Ti Ljot saa elendig ud. Ulvar fik ham med sig og satte ham i høisædet; men Ljot rørte neppe maden og mælte ikke et ord. Derfor sa Ulvar, da det led lidt udpaa dagen, at nu vilde han ride til Berg og tale med sin mor, men Ljot skulde bli igjen paa Vadin.

Men Ljot stod da op og sa:

«Nu faar denne sag faa ende, slig som det er laget, ti andet sker dog ikke. Og nu vil jeg tale med hende, som jeg har stundet efter det i sytten aar.»

Dermed gik han ud og steg tilhest, og nu red de til Berg saa fort de kunde.

Der fandt de stuedøren stængt, men Ulvar gik op og banket paa, han ropte:

«Luk op, mor, store sager har jeg at tale med dig om.»

«Er du alene?» spurgte Vigdis indenfra om en stund.

«Min far er med,» svarte Ulvar.

«Ham vil jeg ikke snakke med,» sa moren igjen.

Da ropte Ulvar:

«Det kræver jeg af dig mor og af ham, at nu vil jeg vide, hvorfor jeg er faderløs – ikke gaar jeg herfra, og ikke skal Ljot slippe af gaarden, før du lukker op.»

Vigdis skjøv da skaaten fra og lod dem gaa ind. Ulvar saa fra den ene til den anden; han sa:

«Graa i haaret er min far nu, og du mor er blit gammel under øinene – mangt har dere ^[161] fristet, siden sidst dere mødtes; kunde det nu bedres, som var brudt, da var jeg vel faren, ti stor kjærlighed bærer jeg til dere begge.

Vigdis løftet sit ansigt og sa:

«Gamle blev mine øine af graat, og ingen har voldt mig sorg uden du, Ljot.»

Han svarte:

«Endda har du havt det bedre, Vigdis, som har siddet her med sønnen din – og jeg skjønner det, at du kunde ikke elske mig, slig jeg sveg dig, men du savnet ikke mig. Men jeg sørget for hvert skridt jeg gik, og hver bølge jeg brød, siden det ikke bar mig til dig.»

Vigdis lo haardt og sa:

«End konen din – hvordan liker hun det, at du farer landimellem slig og ser til frillerne dine?»

«Bedst var hun af alle og mest værdig at elske,» mælte Ljot. «Nu er hun død, og vondt nok havde hun det, den tid vi levet sammen; det var dig jeg tænkte paa altid, og liden kjærlighed viste jeg hende. Tungere end alt det andet ligger hun mig paa sindet, ti hun mistet al glæden sin uden skyld – men du kan trøste dig med det, at du fik hevn nok, og jeg har seet de vakre smaa barnene mine dø vaadedød for mine øine og mistet alle, jeg havde kjær, som du bad til.»

Da greb Vigdis sig med begge hænder i kappen saa haardt, at spændet røg sund over brystet, og hun ropte:

«Hvad ved du Ljot, hvor stor min harme var – eller du søn min, hvor tungt jeg har traæet ^[162] efter hevn – aldrig har jeg da spurgt, at en mand blev tat med vold af en kvinde. Ikke har du fristet det, afmægtig at kjende barnet vokse efter den mand, jeg helst saa slidt mellem vilde hester. Ikke var det dig, som gik og ledte efter elven i den sorte vinternatten, da jeg ikke vidste andet raad til at fri mig af slig elendighed. Synes du det, han skylder dig stor kjærlighed, den gutten, som jeg fødte en nat paa en stenhelle i skogen – mens der var ikke *en* hos mig, der kunde gi mig en ske vand i min haardeste pine. – Du seilte og du rodde og du længtes efter mig; det hjalp mig stort, da de bar Gunnar blodig ind for mig med banesaar og haansord for den skam, som var skeet ham mod min vilje. Megen hjælp havde vi ogsaa af din kjærlighed,

gutten din og jeg, den nat de brændte op Vadin og far min, og jeg rømte med ham paa ski over storskogen, og ulvene jog os til fredløse folks bo.

Du synes vel, det var fuldgod bod at du kom siden og var saa snil, at du bød, jeg kunde faa bli med dig til Island – og siden jeg ikke takket til, saa tog du en anden mø, som var rig nok og vakker nok til dig og plaget livet af hende – mens jeg sad her og ikke kunde svare min far, naar han lastet mig, og ikke barnet mit, som spurgte om faren, for jeg orket aldrig tale om det, du havde gjort mig. Ilde lønner du dem, som har elsket dig – og dummet af alle mænd og værst er du sandelig, Ljot.»

[163] Ljot var lige saa hvid i sit ansigt som den drivende sne, mens han svarte:

«Hvassere skjærer din tale nu end kniven din, sidst vi taltes ved, og gjerne mistet jeg nu livet, kan det trøste dig – men endda siger jeg dig, Vigdis, at min sorg var lige saa tung som din – ti det ved ikke du, hvor elendig den lever, som længes efter sin kjæreste ven.»

«Sandt er det,» siger hun, «jeg ved ikke mere om elskov, end du lærte mig hin kvæld paa horget, og siden var jeg ræd hver mand som bad mig.»

Ulvar tog nu til orde:

«Til ulykke var det, at dere to mødtes nogen sinde – men mindes nu det, mor, at han berget livet mit for mig, og ingen far har vist sin søn slig kjærlighed, som han har vist mig.» Dermed brast han i graat.

Vigdis saa paa sønnen og sa:

«Mindes du det, at du lovet engang at hevne mig?»

Da mælte Ljot:

«Jeg havde tænkt det, at vi kunde forlige os for Ulvars skyld – men jeg skjønner, du kan ikke forlade mig; dertil har jeg gjort dig formeget ondt. Nu skal jeg reise did jeg kom fra; men Ulvar skal eie alt mit gods.»

Vigdis skreg:

«Alt tog du fra mig en gang, og nu kommer du hid igjen og plyndrer mig igjen. Jeg la det ud for ulv og ørn, det barnet du tvang mig til at [164] bære – trællene vore fandt det og holdt liv i det. Siden kom den stund, jeg ynket ham, ti han var saa hjælpeløs han, som jeg var mod dig. Jeg berget gutten, saa jeg selv blev lydt og lemlæstet, og jeg har fostret ham og elsket ham i atten aar – nu kommer du og vil ta ham fra mig.»

«Jeg vil ikke ta ham fra dig,» siger Ljot. «Dig skal han følge og dig skal han lyde, ti jeg har ingen ret over ham – men du kan vel unde ham, at jeg elsker ham jeg og og gjør ham det gode, jeg kan – jeg skal aldrig se ham mere.»

«Intet vil jeg dele med dig,» siger hun og løfter den lemlæstede haanden, «og ikke vil jeg ha barn med dig. Vælg nu, Ulvar, hvem af os du vil høre til.»

«Ikke kan jeg vælge,» svarer Ulvar i graat.

«Da har du valgt Ljot,» siger moren og gaar mod døren. Ulvar springer efter hende og tar om hende:

«Hvor gaar du hen, mor min?»

Hun svarer:

«Jeg ved ikke. Bedre havde det været, at vi to var ikke kommet levende af skogen hin nat, end jeg skulde sidde gammel og krøblet og leve den stund, du gik fra mig med en fremmed. Sandelig slegter du paa din far, og det er ikke underlig, du vælger ham.»

«Mor,» roper sønnen, «det ved du vel, at jeg gjør alt du vil, og aldrig skal jeg se ham mere.»

«Ikke ved jeg, om jeg er din mor,» svarer hun, «ikke havde han vist det sind, den gutten ^[165] jeg bar i had og harme – men du ligner mere paa Æsa og trælleætten; straks bøier du dig for den, som er sterkere end du.»

Da gaar Ljot hen til dem, og han skjælver i maalet, mens han siger:

«Ikke ved jeg, om det er min søn, eller Kaares paa Grefsin – men gjør nu det, din mor vil, Ulvar.»

Vigdis vender sig mod Ljot – men da griber han Ulvar i armen og gaar hastig ud med ham.

XLVI.

Ljot og Ulvar red nedover gennem skogen, og de saa ikke paa hinanden og taltes ikke ved. Men tilsidst sa Ulvar:

«Ikke havde jeg ventet, at du vilde skilles fra min mor med haansord – saa skammelig du har handlet mod hende før.»

«Aa det er slig, hun har villet ha det,» svarte Ljot. «Men nu kan det være rimelig, hun faar viljen sin engang hun og.»

Dermed springer han af hesten og binder den; han tar sverd og skjold og byder Ulvar gjøre det samme. Ljot siger, horget er lige ved; did kan de gaa, ti der vil de ikke bli forstyrret. Ulvar svarer ikke, men følger ham og de gaar et stykke vei gennem sneen.

De kom da til horget, og Ljot vælger ud en plads, som kunde synes passende til kampen. Ljot hug først og ramte Ulvars skjold. Da siger denne:

[166] «Før har jeg seet dig hugge bedre, Ljot.»

«Jeg er træt og fastende,» svarer denne, «men du er ung og uforsøgt i holmgang, saa det kan nok høve sig. Hug nu fast, ti jeg vil ikke spare dig – men Vigdis skal faa den kamp hun har ægget til.»

Da hugger Ulvar, og Ljot kaster skjoldet i det samme og tar med begge hænder om sverdet; saa rammer Ulvar ham i den venstre aksel, saa armen synker ned og Ljot vakler bagover mod et træ og læner nakken mod stammen. Ulvar kaster sverd og skjold, da han ser, blodet driver af den anden, og bleg i ansigtet siger han:

«Dette er nok – jeg vil ikke slaas med dig mere.»

«Aa nok er det ikke,» svarer Ljot og synker i knæ i det samme. Ulvar havde vendt sig, saa han nu havde solen i ansigtet og saa ikke ret det, som da hændte. Men Ljot fattet om sit sverd, satte hjaltet mod en sten, saa odden pegte mod hans bryst; han kastet sig fremover og væltet om paa siden i sneen.

Ulvar sprang hen til Ljot, bøiet sig over ham og løftet ham op, saa han sad lænet mod en sten. Da sa Ulvar:

«Aldrig havde jeg baaret vaaben paa dig, havde du ikke sagt det om Kaare paa Grefsin.»

Ljot smilte i døden; han svarte:

«Saa tænkte jeg, og derfor sa jeg det. Men sørg ikke over dette; ti jeg selv har voldt, at slig maatte det

ende. Og Gud bedre det for dig, søn, [167] saa du ikke arver vor lykke. Gjør nu, som din mor vil; længe har jeg længtet efter, at mit hode skulde ligge i hendes fang.»

Straks efter krympet han sig sammen og døde.

XLVII.

Vigdis gik i stuen og drev over gulvet; hun tog kappen sammen om sig og kastet den af igjen, endda kulden var saa haard, at rimen gnistret paa stuevæggen. Da satte hun sig bort til aaren, men alt i et stod hun op igjen og gik til døren; tilsidst blev hun staaende der og speidet ud, mens solen sank rød ned i frosttaagen.

Da saa hun en mand ride frem i skogbrynet; hun kjendte Ulvar, og han fór alene og red fod for fod – knærne tog til at skjælve under hende, og hun gik bort og satte sig ved ilden igjen.

Hun orket ikke se op, da hun kjendte, at Ulvar aabnet døren. Han bar en bylt i hænderne og la den tungt i hendes fang, gik forbi hende uden at tale og ind i sovestuen; han skjøv skaaten for indenfra.

Vigdis blev siddende og la hænderne over det, som hun holdt i knæet. Der var svøbt en rød silkekappe udenom, og hun drog kjendsel paa den; det var den samme, hun havde sydd ud engang og git Veterlide Glumsøn. Den var stivfrossen, saa det knistret, da hun tog i fligerne for at slaa den tilside. Da holdt hun inde og sad som før. Men om en stund tog bylten til at tine, ^[168]saa der sivet blod og vand igjennem og vædet hendes fang. Vigdis drog kappen tilside, og nu saa hun paa Ljots hode, som hun havde mellem hænderne.

Først fik hun se halsstubben; da snudde hun det, saa ansigtet laa op. Haaret var faldt fremover og klistret fast til skindet; hun drog det tilside og tørket med kappefligerne blodgrimerne af huden. En gang strøg hun med haanden over hans mund – den syntes hende mager og fattig, som den stod frem, blaableg i det graa aasyn. Hun satte fingrene paa øienlaagene og saa paa hans øine; men de var døde og dumme, da klemte hun dem til igjen.

Hun mindedes den stund, hun havde staaet over Eyolv Arnesøn – da havde hun smagt den søde og blodige drik, som kunde læske hendes sorgfulde hjerte. Men jo længer hun saa paa Ljots hode, jo mere blev hun tung i sindet; ti hans ansigt var saa gammelt og kummerfuldt; da syntes det hende, at dette arme graa og fattige hode var ingen bod for hendes ulykke – og ikke saa meget værd, at hun kunde si, det var for denne stunds skyld, hun havde stridt og umaget sig i alle de aar, siden hendes far døde.

Vigdis dækket ansigtet til og la bylten paa gulvet ved sin fod. Hun stod op og gik til Ulvars dør; men hun fik ikke svar, da hun kaldte paa ham. Da stod hun en stund og kaldte igjen, men det var til unytte, og hun gik igjen og satte sig med hænderne i sit blodige fang.

^[169]Slig led det udpaa natten; da aabnet Ulvar døren og gik gjennem stuen; han saa ikke moren, ti ilden var næsten gaat ud paa aaren. Han var reiseklædt og gik ud i tunet. Vigdis stod op og fulgte efter. Ulvar leiet sin hest ud af stalden og sadlet den. Vigdis traadte hen til ham.

Maanen skinnet klart, og aldrig havde moren syntes, Ulvar var saa lig Viga-Ljot, som nu hun saa ham, og han var lige saa bleg som den døde. Hun vilde spurgt ham om kampen, men turde ikke. Derfor sa hun

bare:

«Skal du ride ud?»

«Ja det skal jeg,» svarte sønnen.

«Rider du til Vadin?» spurgte moren igjen.

«Jeg rider videre imorgen, ti jeg har ikke lyst til at bli her i bygden,» sa han.

Vigdis saa op i hans ansigt. Hun spurgte atter:

«Er det saa, at du ikke vil være hos mig mere?»

«Nu har jeg lønnet din kjærlighed, mor, som du engang bad mig, jeg skulde vise dig den,» svarte Ulvar. «Ikke ved jeg, hvad mere glæde du vil ha af mig, saa du kan vel la mig reise nu.»

«Sig da ikke sligt,» bad moren. Om en stund tog hun tilorde igjen: «Er det sligt, at du helst vil slippe at se mig, skal jeg bli her paa Berg, saa længe du vil; men reis da ikke af bygden nu midt paa vinteren.»

«Jeg orker ikke bli her lenger,» mælte Ulvar. «Nu jeg ved, her er hændt saa meget stygt, ved jeg det, at jeg vil ikke trives her mere.»

[170] Vigdis slog armene om hestens nakke og lænet sig til den. Hun turde ikke be ham bli, og hjertet sank stentungt i hende, ti hun saa, at dette kunde ikke vendes. Da klynget hun sig til hesten, og hun mindedes i det samme hin nat, hun fødte sønnen, og den hesten, som var det eneste liv, hun kunde støtte sig til.

«Holder du ikke af mig mere, søn,» spurgte hun sagte.

«Jo,» svarte Ulvar. «Men du skal la mig faa ride nu, mor.» Lidt efter mælte han. «Det ber jeg dig, at for min skyld sørger du for, at Ljot kommer sømmelig i jorden.»

«Jeg skal gjøre saa,» svarte Vigdis.

Ulvar sa igjen:

«Ikke skal du takke mig for hans død – han raadet sig selv bane.»

Han tog om tømmerne, da spurgte han med ett:

«Svar mig sandt paa ett, mor min – har du nogen gang elsket ham, Viga-Ljot?»

Hun brød ud i graat og la ansigtet ned mod hestens hals, mens hun mælte:

«Ikke havde jeg hadet ham saa længe – det var det værste, at han var den jeg helst vilde elsket af alle mænd.»

Ulvar ludet sig fremover i sadlen, løftet hendes ansigt op og kysset hende paa munden. Da spurgte

moren:

«Kommer du nogen gang hjem igjen til mig?»

«Om jeg blir ilive,» svarte Ulvar, «saa kommer ^[171]jeg nok tilbake engang. Men lad mig nu fare, mor.»

Vigdis slap da hesten, og Ulvar red bort.

XLVIII.

Vigdis Gunnarsdatter blev boende paa Berg siden. Hun lod Ljot Gissursøn jorde udenfor den kirke, som hun havde bygget, og hun levet i ti aar efter ham. Hun sad alene og saa ingen folk; men det sidste aar, da hun var syg, kom Ingebjørg Illugesdatter til hende og var paa Berg, til hun døde. Olav og Ingebjørg tog Vadin efter hende; det havde hun bestemt, men de skulde gi godset tilbage til Ulvar, naar han kom tilbage, eller til dem, som maatte være hans rette arvinger.

Men der kom aldrig tidende om Ulvar Ljotssøn til Aasloarbygden, saa det er folks tro, at siden han havde lovet sin mor at komme tilbage, og ingen har spurgt mere til ham, saa har han mistet livet etsteds ude i verden. Olav og Ingebjørg beholdt da godset, og de har givet gaver baade til den kirke, som blev bygget af sten paa Aabakken ved Frysja, efter trækapellet var brændt op, og til den stenkirke, som blev reist nordenfor Storvandet. Den blev viet til den hellige Margreta, og siden er dalen om dette vand blit kaldt Margretadalen. Ved den kirken ligger Vigdis Gunnarsdatter begravet.

Noter

- [n1.](#) kristendøbt] *rettet fra: krinstendøbt (trykkfeil)*
 - [n2.](#) vilde] *rettet fra: vide (trykkfeil)*
 - [n3.](#) «men] *rettet fra: men (trykkfeil)*
 - [n4.](#) manddommen] *rettet fra: manddo mmen (trykkfeil)*
 - [n5.](#) «Det] *rettet fra: Det (trykkfeil)*
 - [n6.](#) Leikny] *rettet fra: Lekny (trykkfeil)*
 - [n7.](#) at] *rettet fra: et (trykkfeil)*
 - [n8.](#) er] *rettet fra: er er (trykkfeil)*
 - [n9.](#) *Forfatternote: Uspak – uklog*
-

Sigrid Undsets *Fortellingen om Viga-Ljot og Vigdis* er lastet ned gratis fra bokselskap.no